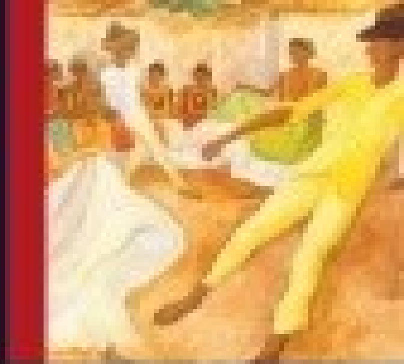
John

STEINBECK

Kedves csirkefogók

Aranytoll

Kedves csirkefogók
John Steinbeck
Könyvmolyképző (2009)

Címkék: regény

Zsebórát és faliórát a Tortilla Flat-i paisanók nem nagyon használtak. Néhanapján szereztek ugyan valami úton-módon, de csak addig tartották maguknál, amíg valami szükséges dologra át nem cserélték. Az órának nagy tekintélye volt Danny házában, de csak mint csereeszköznek. Gyakorlati használatra ott volt a nap hatalmas aranyórája. Jobb és biztosabb volt a zsebóránál, mert nem lehetett elmulatni Torrelli kocsmájában. Nyáron, ha az óramutatók hetet mutatnak, nyugodtan fel lehet kelni, de ugyanez az idő télen éppenséggel nem való semmire. Mennyivel jobb a nap! Ha megvilágítja a fenyők csúcsát, s besüt a tornácra, akár nyár van, akár tél, föl lehet kelni. Ilyenkor nem didereg az ember keze, s a gyomra se remeg még az ürességtől…

John Steinbeck

Kedves csirkefogók

TARTALOM

Amikor ezt a könyvet megírtam, eszembe sem jutott, hogy a paisanók különös, furcsa, kifosztott vagy szerencsétlen emberek. Egyszerűen emberek, akiket ismerek és szeretek, emberek, akik teljesen beleolvadnak környezetükbe. Ezt nevezik általában filozofikus hajlamnak, s ez nemes dolog.

Ha tudtam volna, hogy rendkívülinek ítélik meg alakjaimat és történetüket, azt hiszem, sosem írtam volna meg.

Emlékszem egy kisfiúra, iskolatársam volt. Piojónak hívtuk. Csinos, kedves, barna gyerek volt, apátlan, anyátlan árva. Nővére gondozta, akit mindnyájan szerettünk és csodáltunk. Nagy tisztelettel "hölgy"-nek neveztük. Neki volt a legvirulóbb arca az egész városban, s néhanapján paradicsomos szendvicset kaptunk tőle. A kis házban, hol piojónk lakott nővérével, a "hölggyel", a vízcsap letört. Helyét fadugó pótolta, nehogy a csőből mindig csorogjon a víz. A főző- és ivóvizet a toalettről hordták. Erre a célra egy ónból készült merítőkanalat használtak. Ha a víz elfogyott, csak meg kellett rántani a toalett fogantyúját, s újra megtelt a medence. Egyébként a toalettet senki sem használhatta általánosan bevett módján. S egyszer, amikor egy sereg békaporontyot telepítettünk a medencébe, a "hölgy" a pokolba kívánt bennünket, és a békákat a kanálisba öntötte.

Lehet, hogy ez utálatos szokás volt – én nem tartom annak. Lehet, hogy furcsa szokás, Isten tudja… Engem hosszú évekig mély megilletődéssel töltött el, s még ma sem tartom a "hölgyet" prostituáltnak (ocsmány szó!), s eszembe sem jut, hogy a piojo sok csinos "nagybátyja", akiktől néha aprópénzt kaptunk, a szeretője volt.

Mindaz, amit eddig elmondtam, oda lyukad ki, hogy ez egyáltalában nem bevezetés, hanem inkább végső következtetés. Hiszen azért írtam ezeket a történeteket, mert igazak, és szeretem őket. Az irodalmi tévelygőknek pedig meg kell barátkozniuk ezzel a néppel, ezekkel a parlagihercegnőkkel, mert egy egész fajta örömét és bánatát hordozzák magukban. Ezeket a történeteket elmondtam, nem szívhatom már vissza. De soha többé nem szolgáltatom ki az "illem" illetéktelen bírálatának ezeket a jószívű, mosolygó, becsületes szándékú és őszinte tekintetű embereket, akikben az udvariasságon túlnő a szívélyesség. Ha e néhány történettel ártottam volna nekik, szívből sajnálom, ígérem, soha többé nem teszem.

Adiós, Monte.

1937. június.

John Steinbeck

Bevezetés

Dannyról, Danny házáról és Danny barátairól szól ez a történet, és arról, hogy miképpen lett ez a három egyetlen fogalommá. S ha Danny Tortilla Flat-i házáról beszélünk, nem egy fehér, mész vakolatú, vadrózsával rendezetlenül befuttatott faalkotmányt értünk alatta. Nem. Ha Danny házáról beszélünk, tudjuk, hogy arra az egységre kell gondolnunk, amelynek részei emberek, akikből kedvesség, öröm, emberszeretet s végül, titokzatos szomorúság árad. Mert Danny háza hasonlatos a Kerek Asztalhoz, és Danny barátai a Kerek Asztal lovagjaihoz.[1] És ez a történet éppen azt meséli el, hogy jött létre ez az egység, hogy virágzott ki s nőtt egyetlen szép és bölcs szervezetté. Elmondja Danny barátainak kalandjait, jótetteit, gondolatait és céljait. S végül elmeséli azt is, hogy veszett el a talizmán, s hogy hullt szét a szövetség.

Montereyben, ebben az ősi kaliforniai városkában jól ismerik ezeket a történeteket, gyakran elmondogatják, s néhányszor föl is dolgozták már. Mégis fontos, hogy papírra vessük, nehogy a jövő tudósai, hallván a legendát, azt mondhassák, amit Arthurról, Rollandról vagy Robin Hoodról: Danny nem létezett, sem a barátai, sem a háza. Danny természeti istenség, s barátai a szél, az ég és a nap primitív jelképei.

Ezzel a történettel örök időkre le akarom törölni a gúnyos mosolyt a vaskalapos tudósok ajkáról.

Monterey egy domb lejtőjén terül el. Alatta kéklő tengeröböl, mögötte sötét fenyőerdő. A város alsó végén amerikaiak, olaszok, halászok és a halak szakértői laknak, de a dombtetőn, ahol város és erdő összeolvad, hol az utcákat nem szennyezi még aszfalt, és az útkereszteződéseken nem hivalkodik utcalámpa, ott húzódnak meg Monterey őslakói, mint Wales-ben a régi britek. Ők a paisanók.

Vén faházikókban, gazos udvarokban laknak, s az erdő fenyőfái védőn állnak házaik körül. A paisanókat nem mocskolta még be a kalmárszellem s az amerikai üzletiesség sok bonyolult módszere. S mivel semmi ellopható, hasznosítható, vagy elzálogosítható vagyontárggyal nem rendelkeznek, ez a módszer nem is igen támadhatta meg őket.

Mi hát a paisano? Spanyol, indián, mexikói és kaukázusi vérkeverék. Ősei száz-kétszáz éve élnek Kaliforniában. Angolul is, spanyolul is paisano tájszólással beszél. Ha faji hovatartozása felől érdeklődik az ember,

méltatlankodva hivatkozik tiszta spanyol vérére; felgyűri ingujját, s megmutatja, hogy karjának belső fele majdnem hófehér. Arcszínét, mely a jól kiszívott tajtékpipához hasonlít, a napsütés rovására írja. Ez a paisano Monterey magaslati részében lakik, melyet Tortilla Flatnek hívnak, bár egyáltalán nem nevezhető síknak.

Danny barátunk paisano volt. Tortilla Flaten nőtt fel, ahol mindenki szerette, bár egyáltalán nem különbözött a többi sivalkodó Tortilla Flat-i gyermektől. Vér szerint vagy mendemondák alapján majdnem minden családhoz rokoni szálak fűzték. Nagyapja, aki két kis házacskát örökölt Tortilla Flaten, roppant tekintélynek örvendett vagyona miatt. Ha a siheder Danny szívesebben aludt az erdőben, dolgozott idegen gazdaságban, vagy meg nem engedett módon szerezte meg enni- és innivalóját, ez nem azért történt, mintha nem lettek volna befolyásos kapcsolatai. Apró, fekete, szemfüles kölyök volt. Huszonöt éves korára lába szépen hozzáidomult a ló oldalának görbületéhez.

Éppen mikor huszonöt éves lett, üzenték meg a hadat Németországnak. Dannynek és cimborájának, Pilonnak (Pilon egyébként az üzletet megpecsételő áldomást jelent) épp két gallon bora volt, mikor a háború hírét meghallották. Big Joe Portagee a fák között észrevette az üvegek csillogását, és csatlakozott Dannyhez és Pilonhoz.

Ahogy a bor fogyott a palackokból, úgy nőtt a hazafiasság a három emberben. S mikor a bor teljesen elfogyott, bajtársiasan, kart karba öltve lesétáltak a dombról Montereybe. Egy sorozóhivatal előtt hangosan éltették Amerikát, és a legrosszabbakat kívánták Németországnak. Addig fenyegették üvöltve Németországot, míg végre a sorozó őrmester is fölébredt, fölvette uniformisát, és kiment az utcára, hogy lecsendesítse a hangoskodókat. Mindjárt be is sorozta őket.

Fölállította íróasztalával szemben a három embert. Mindent tudtak igazolni, csak józanságukat nem. Az őrmester Pilonnal kezdte meg a kihallgatást.

– Melyik fegyvernemhez akarsz kerülni?

– Nekem ugyan átkozottul mindegy – mondta vidáman Pilon.

– No, épp ilyen emberek kellenek nekünk a gyalogságnál. – És Pilont bejegyezte gyalogosnak.

Azután Big Joe-hoz fordult, aki erre egyszeriben kijózanodott.

– Te hová akarsz menni?

– Haza – nyögte kényszeredetten Big Joe.

Az őrmester őt is a gyalogsághoz osztotta be. Végül Dannynél állapodott meg, aki már állva elaludt.

– Te mit akarsz?

– Mi?

– Milyen fegyvernemet választasz?

– Mi az, hogy fegyvernem?

– Mihez értesz?

– Én? Mindenhez.

– Mi a foglalkozásod?

– Márhogy az enyém? Öszvérhajcsár.

– Igazán? És hány öszvért tudsz elhajtani?

Danny bizonytalanul, de hivatásának tudatában hajolt az őrmesterhez.

– Miért? Hányat kellene?

– Úgy harmincezret – felelte az őrmester.

– Szedje össze őket – mondta széles mozdulattal Danny.

Így került Danny Texasba, ahol a háború ideje alatt öszvéreket tört be. Pilon Oregonba masírozott a gyalogsággal, és Big Joe, mint később kiderült, börtönbe került.

1
Danny hazakerül a háborúból, belecsöppen az örökségbe, és megfogadja, hogy gyámolítja a rászorulókat

Amikor Danny a hadseregből hazatért, megtudta, hogy örökölt, és birtokos lett. A viejo, azaz a nagyapa meghalt, és két Tortilla Flat-i házacskáját Dannyre hagyományozta.

Dannyt a birtokkal járó felelősség kissé lesújtotta. Mielőtt még ingatlana után nézett volna, vett egy gallon vörös bort, s jó részét egymagában el is fogyasztotta. Ezzel felelősségének súlya eltűnt, s rosszabbik énje kerekedett fölül. Rikoltozott, összetört néhány széket az Alvarado Streeten levő tekepályán, és két rövid, de dicsőséges verekedést hajtott végre. Ennek ellenére nem keltett nagyobb föltűnést. Végül is a partra botladozott, hol az olasz halászok éppen tengerre szálltak csónakjaikon.

Dannyben felülkerekedett a faji ellenszenv. Megfenyegette a halászokat, “olasz basztardoknak”, “szigetlakó börtöntölteléknek” és “kutyafiaknak” nevezte őket.

– Chinga tu madre, Piojo – kiáltotta oda nekik.

Orrát piszkálta, és trágár mozdulatokat mutatott. A halászok csak vigyorogtak, és tartották az evezőt.

– Hello, Danny! – kiáltottak vissza. – Mikor jöttél meg? Gyere le estére. Van borunk!

Danny még dühösebb lett.

– Pon un condo a la cabeza – ordította a halászok felé.

– Isten áldjon, Danny – kiáltoztak az olaszok. – Estére aztán lássunk ám!

Bemásztak kis csónakjukba, kieveztek a mély vízre, aztán begyújtották a motort, és elszáguldottak.

Danny sértve érezte magát. Visszaballagott az Alvarado Streetre, amerre ment, beverte az ablakokat, de már a második háztömbnél rendőrkézre került. Nagy törvénytisztelő volt, azért szépen elment a rendőrrel. Ha nem éppen a németek elleni dicsőséges háborúból jön vissza, hat hónapra ítélik, így csak harminc napot kapott.

Danny barátunk tehát egy hónapig Monterey városi fogdájának priccsén csücsült. Néha trágár ábrákat karmolt a falra, máskor meg katonai dicsőségére gondolt. Nehezen telt az idő. Hébe-hóba egy kis italt csempésztek be neki éjszaka, de Montereyben erkölcsösen éltek az emberek és Danny jobbára egyedül volt. A poloskák eleinte zavarták kissé, de mikor hozzászoktak, s ő is megszokta csípésüket, békén megfértek egymással.

Egy csúfondáros játékot eszelt ki. Fogott egy poloskát, a falhoz nyomta, aztán ceruzával kört rajzolt köréje, és elnevezte Clough polgármesternek. Aztán még néhányat fogott, s a városi tanács tagjairól keresztelte el őket. Rövid idő alatt kidíszítette az egész falat a helyi méltóságokról elnevezett poloskákkal. Fület, farkat, hatalmas orrot és szakállt rajzolt nekik, amivel alaposan megbotránkoztatta Tito Ralphot, a börtönőrt. De azért nem tett ellene panaszt, mert Danny sem a helyi igazságügyi szervezet tagjait – holott ezek ítélték el –, sem a rendőrséget nem gúnyolta ki. Ó, Danny mérhetetlenül tisztelte a törvényt.

Egy éjszaka, amikor éppen üres volt a fogda, Tito Ralph belépett Danny cellájába, és két üveg bort hozott. Egy óra múlva további borokért ment, és Danny is vele tartott. Unalmas volt már a börtönben. Torrellinél megvették a bort, és le is telepedtek, míg a kocsmáros ki nem dobta őket. Ezek után Danny fölment a hegyre a fenyőfák közé, s ott álomba is merült. Tito Ralph pedig visszatántorgott a börtönbe, és jelentést tett Danny szökéséről.

Mikor déltájban a ragyogó napsugár fölébresztette Dannyt, elhatározta, hogy napközben elrejtőzik az üldözés elől. El is futott, s a bozótba bújt.

Úgy lapult a cserje közé, mint egy űzött róka. Este pedig, miután az íratlan törvényeknek eleget tett, előjött, és dolgai után indult.

Danny csak tiszta ügyekkel foglalkozott. Elment az egyik vendéglő hátsó bejáratához.

– Adj egy kis száraz kenyeret a kutyáimnak – kérte meg a szakácsot, s míg a hiszékeny ember a kutyaeledel keresésébe mélyedt, Danny ellopott két szelet sonkát, négy tojást, egy báránybordát és egy légycsapót.

– Fizetnék is érte valamicskét – mondta.

– Ezért a hulladékért nem fizetsz semmit – mondta a szakács. – Csak kidobtam volna, ha nem viszed el.

A lopás után Danny jobban kezdte érezni magát. Ha felületesen ítéljük meg a dolgokat, ártatlan volt. Visszament Torrellihez, a négy tojást, a báránybordát és a légycsapót odaadta egy vizespohárnyi grappáért, aztán visszatért az erdőbe, hogy elkészítse vacsoráját.

Az éjszaka sötét volt és párás. Mint puha fátyol lebegett a köd a sötét fenyők között. Danny leszegzett fővel sietett az erdő védelme alá. Egy rohanó alakot látott maga előtt, s ahogy a távolság fogyott, fölismerte régi barátjának, Pilonnak lépéseit. Danny nagylelkű ember volt, de eszébe jutott, hogy a két szelet sonkán és a tarisznya száraz kenyerén kívül minden élelmiszerét eladta.

– Nem veszem észre Pilont – határozta el. – Úgy megy, mint aki pulykasülttel és más hasonlókkal zabálta magát tele.

Danny ekkor vette csak észre, hogy Pilon különös gyöngédséggel fogja össze mellén a kabátját.

– Hé, Pilon, barátocskám! – kiáltott rá.

Pilon még gyorsabb futásba kezdett. Danny is ügetésbe fogott.

– Pilon, kis barátom, hová ilyen sietve?

Pilon belenyugodott a változhatatlanba, és bevárta. Danny óvatosan közeledett hozzá, de hangja lelkesen csengett.

– Téged kereslek, legdrágább, angyali barátom, mert amint látod, két hatalmas szeletet hoztam Isten tulajdon sertéséből s egy zsák puha, fehér kenyeret. Részesülj nagylelkűségemben, Pilon, te kis gombóc.

Pilon vállat vont.

– Ahogy akarod – mondta érzéketlenül, és együtt bandukoltak beljebb az erdőbe. Pilon zavarban volt. Végre megállt, és szembefordult barátjával.

– Danny – kérdezte szomorúan –, honnan tudtad, hogy egy üveg brandyt viszek a kabátom alatt?

– Brandy? – kiáltott föl Danny. – Brandyd van? Biztosan valami szegény, öreg, beteg asszonynak viszed – mondta. – Vagy az Úr Jézusnak szerezted be, ha újból le találna szállni a földre. Ki vagyok én, a te gyarló barátod, hogy meg tudjam ítélni e brandy rendeltetését? Még abban sem vagyok bizonyos, hogy tényleg megvan. Különben is, nem vagyok szomjas. Hozzá se nyúlok a brandydhez. Szívesen vendégül látlak a disznószeletre, de ami a brandyt illeti, az a tiéd.

Pilon elkomorodva felelt.

– Danny, fele-fele alapon megosztom veled. De kötelességem, hogy vigyázzak, nehogy megidd az egészet.

Danny nem feszegette tovább a dolgot.

– Ezen a tisztáson megsütöm a sertésszeletet. A brandyt tedd le ide. Itt legalább látjuk, és egymást is…

Tüzet raktak, megsütötték a sonkát, és megették hozzá a száraz kenyeret. A brandy gyorsan apadt az üvegben. Étkezés után leheveredtek a tűz mellé, és gyönyörrel szívták a palack tartalmát, mint fáradt méhecskék a mézet. A köd közben leereszkedett rájuk, és bepermetezte kabátjukat. Fölöttük a szél szomorúan sóhajtozott a fenyőágak között.

Csakhamar elhagyatottság érzése támadta meg őket. És Danny elvesztett barátaira gondolt.

– Hol van Arthur Morales? – kérdezte Danny tenyerét kifordítva, heves mozdulattal.

– Meghalt Franciaországban – adta meg önmagának a feleletet. Tenyerét lefelé fordította, karja reménytelenül lehullt.

– Meghalt a hazáért. Idegen földön. Akik sírja mellett elmennek, nem tudják, hogy Arthur Morales nyugszik ott.

Megint fölemelte a kezét.

– Hol van Pablo, az a jóságos ember?

– Börtönben – felelte Pilon. – Libát lopott, s a cserjésben rejtette el. A lúd megcsípte, Pablo erre felkiáltott, így fogták el. Most hat hónapig a börtönben csücsül.

Danny felsóhajtott, aztán más tárgyra tért, mert belátta, hogy tékozló módon kimerítette az egyetlen ismeretkört, amit szónokiasabban is elmondhatott volna. De a magány még mindig fogva tartotta, valamiképpen le kellett vezetni.

– Itt ülünk – kezdte végül is.

– … megtört szívvel – folytatta Pilon dallamosan.

– Nem, ez nem vers – szólt Danny. – Itt ülünk otthontalanul. Életünket áldoztuk hazánkért, s most nincs tető a fejünk felett.
– És sose volt – egészítette ki Pilon.
Danny elábrándozva ivott, de Pilon megfogta a könyökét, és elvette tőle az üveget.
– Erről jut eszembe annak az embernek a története, akinek két nyilvánosháza volt…
Ebben a pillanatban leesett az álla.
– Pilon – kiáltotta –, Pilon! Kis, kövér kacsa komám! Majd elfelejtettem! Hiszen én örököltem! Két házam van!
– Nyilvánosház? – kérdezte fölcsillanó reménnyel Pilon. Majd így folytatta: – Részeg vagy és hazudsz.
– Nem, Pilon! Igazat beszélek. A viejo meghalt. Én vagyok az örököse, én, a legkedvesebb unoka.
– Te vagy az egyetlen unoka – mondta tárgyilagosan Pilon. – Hol vannak azok a házak?
– Ismerted a viejo házát Tortilla Flaten, Pilon?
– Montereyben?
– Igen, itt Tortilla Flaten.
– Aztán jó karban vannak?
– Mit tudom én? Hisz azt is elfelejtettem, hogy örököltem.
Pilon csendesen, elmélázva ült. Arca egyre jobban elkomorult. Egy marék fenyőtűt dobott a tűzre, nézte, amint a lángok dühödten belekapnak, aztán elhamvadnak. Sokáig mélységes aggodalommal figyelte Danny arcát, majd újra és újra hangosan fölsóhajtott.
– Szóval vége – mondta búsan. – Beteljesült az idő. Barátaid majd szomorkodnak, de szomorúságukból nem fakad semmi.
Danny letette a palackot, Pilon fölemelte, és kabátzsebébe csúsztatta.
– Minek van vége? – kérdezte meg most Danny. – Mire gondolsz?
– Nem ez az első eset – folytatta Pilon. – Amikor valaki szegény, azt gondolja: “Ha pénzem volna, megosztanám jó cimboráimmal.” De ahogy a pénz beköszönt, úgy száll el a kegyes szándék. Veled is így lesz, egykori barátom. Barátaid fölé emelkedtél. Vagyonos ember vagy. Majd szépen elfelejted azokat, akik mindent megosztottak veled, még a brandyjüket is.
Szavai Danny lelkébe markoltak.
– Soha! – kiáltotta. – Sosem felejtlek el, Pilon.

– Ezt csak most hiszed – mondta hidegen Pilon. – De majd ha két házban is alhatsz, meglátod, Pilon szegény paisano lesz, te meg a polgármesterrel ebédelsz.

Danny tétova mozdulattal állt föl, és nekitámaszkodott egy fának.

– Pilon, esküszöm, ami az enyém, a tied is. Amíg nekem házam lesz, neked is lesz. Adj egy kortyot.

– Majd ha látom, elhiszem – mondta Pilon kissé bátortalanabbul. – Új világcsoda lenne, ha csakugyan így történnék. Ezer mérföldnyi távolságból is csodájára járnak majd az emberek. Egyébként az üveg üres.

2
Pilont a hatalomvágy arra csábítja, hogy visszautasítsa Danny vendégszeretetét

Az ügyvéd otthagyta őket a második ház kapujában. Beült Fordjába, és ledöcögött a dombról Monterey felé.

Danny és Pilon a festetlen deszkakerítés előtt állt, és csodálkozva bámulta az alacsony, fehérre meszelt, vén házacskát, amelynek ablakai függöny nélkül, üresen és vakon pislogtak. De a tornácon hatalmas kasztíliai rózsa nyílott, s a gaz között, a ház előtti kis kertben, nagyapó gerániumai virágzottak.

– Ez a jobbik a kettő közül – mondta Pilon –, nagyobb is, mint a másik.

Danny új tolvajkulcsot tartott a kezében. Lábujjhegyen lépett az omladozó pitvarba, és kinyitotta az ajtót. A lakószoba olyan volt, mint a viejo idejében. A falon vörös rózsás kalendárium 1906-ból, selymes zászlócskák között Bob Evans közvitéz képe egy csatahajó fedélzetén, egy csokor fölszögezett papírrózsa, poros pirospaprika- és fokhagymafüzérek, kályha és törött hintaszékek egészítették ki a fölszerelést.

Pilon bekukucskált az ajtón.

– Három szoba – mondta akadozó lélegzettel –, ágy és tűzhely. Boldogok leszünk itt, Danny.

Danny óvatosan ment beljebb a házba. Keserű emlékei voltak a viejóról. Pilon merészebb volt nála, a konyhába is bekukkantott.

– Hozok vizet – kiáltotta. Megcsavarta a vízcsapot. – Nincs víz, Danny. El kell menned a vízművekhez, hogy nyissák meg a vizet.

Csak álltak, és egymásra mosolyogtak. Pilon észrevette, hogy a birtok gondja lassan kiül Danny arcára. Ez az arc soha többé nem lesz gondtalan. Danny soha többé nem tör be ablakot, mert magának is törékeny ablakai

vannak. Pilonnak igaza volt – barátai fölé emelkedett. Vállát kiegyenesítette, hogy ellen tudjon állni az élet bonyodalmainak. De mielőtt még örökre fölhagyott volna régi egyszerű életével, segélykiáltás tört elő lelkéből.

– Pilon – mondta szomorúan –, bár te örököltél volna, s én jönnék hozzád lakni!

Míg Danny a vízszolgáltatás ügyében Montereyben járt, Pilon a gazverte hátsó udvarban sétálgatott. Elaggott, árnyas gyümölcsfák voltak itt, bütykös és töredezett ágaik mutatták, hogy nem törődött velük senki. Néhány sátorszerű tyúkketrec hever a gyom között. Itt egy halom rozsdás hordóabroncs, ott egy kupac hamu, egy elrothadt matrac. Pilon a kerítés fölött bekukkantott Mrs. Morales baromfiudvarába, s pillanatnyi elmélkedés után kis rést nyitott a kerítésen a tyúkoknak.

Biztosan szívesen fészkelnek majd a magas bozótban – gondolta kegyesen. Már azt is elhatározta, hogyan készít csapdát a kakasoknak, ha meg akarnák zavarni a kotlóstyúkokat.

Boldogok leszünk – gondolta megint.

Danny méltatlankodva tért vissza Montereyből.

– A vízművek letétet kérnek – mondta.

– Letétet?

– Igen. Három dollárt. Csak akkor indítják meg a vizet.

– Három dollár annyi, mint három gallon bor – mondta Pilon komolyan. – S ha ez elfogyott, kérünk egy csöbör vizet Mrs. Moralestől, a szomszédból.

– De nincsen három dollárunk borra.

– Tudom – mondta Pilon –, de talán kérhetnénk egy kis bort kölcsön Mrs. Moralestől.

A délután elmúlt.

– Holnap berendezkedünk – jelentette be Danny. – Holnap takarítunk és súrolunk. Te majd levágod a gazt, és a szemétgödörbe dobod a szemetet.

– A gazt? – kérdezte Pilon rémülten. – A gazt csak hagyjuk.

És kifejtette elméletét Mrs. Morales tyúkjairól.

Danny nyomban beleegyezett.

– Édes barátom, boldog vagyok, hogy együtt maradtunk. Én szedek majd most valami kis tüzelőt, te meg szerezz valamit ebédre.

Pilon, brandyjére gondolva, tisztességtelennek találta ezt az ajánlatot.

Lekötelezettje lettem – gondolta keserűen. – Vége a szép szabadságnak. Rabszolga leszek ennél a zsidónál.

De azért elment, hogy ennivaló után nézzen.

Két háztömbbel odább, a fenyőerdő szélén rácsapott egy serdülőfélben levő kakaskára, mely az úton kapargált. Éppen abban a korban volt, mikor hangja már ércesedik, bár lába, nyaka, melle még csupasz. Talán mert kegyes hangulatban Mrs. Morales tyúkjaira gondolt, a kis kakas is nyomban elnyerte Pilon rokonszenvét. Lassan az erdő felé tartott, s a csirke előtte futkározott.

Szegény csupasz kis madár – elmélkedett Pilon –, hogy fázhat reggelenként, mikor harmat hull, és hideg még a hajnali levegő! A jó Isten nem mindig jó a kis állatokhoz.

Itt szaladgálsz az utcán, kis csibe – fűzte tovább gondolatait. – Egyszer majd jön egy automobil és elgázol; és még a legjobb eset számodra, ha azonnal megöl, de lehet, hogy csak a lábad vagy a szárnyad töri el. Akkor aztán egész életedet nyomorékon tengetheted. Túl nehéz neked ez az élet, madárkám.

Lassan és óvatosan haladt előre. A csirke olykor megpróbált visszafordulni, de Pilon mindenütt útját állotta. Végül is eltűnt az erdőben, s Pilon utána ballagott.

Dicséretére legyen mondva, a csirke egy keserves hangot se hallatott a sűrűben. Hisz leélhette volna életét Pilon jövendölése szerint nyomorúságosan is. Így békességben, de legalábbis nyugodtan múlt ki. S ebben nem kis része volt Pilon fejlett technikájának.

Tíz perc múlva már elő is jött az erdőből, és Danny háza felé tartott. A kis kakast lekopasztva és szétbontva zsebeiben helyezte el. Pilon mindennél komolyabban vette ezt a vezérelvet: Soha semmilyen körülmények között ne vigy haza tollat, fejet és lábat. E három dolog nélkül egy csirkének sem lehet bebizonyítani a személyazonosságát.

Estére fenyőtobozokkal begyújtottak a kályhába. A tűz vidáman ropogott. Danny és Pilon jóllakottan és boldogan ültek hintaszékeiken, s előre-hátra ringatták magukat. A vacsorát gyertyavilág mellett költötték el, de most csak a tűzhely parazsa világította meg úgy-ahogy a szobát. Hogy tökéletesebbé tegye hangulatukat, eső kezdett kopogni a tetőn. Csak egyetlen kis lyukon ázott be, oda azonban egyikük sem akart ülni.

– Jó ez így – szólt Pilon –, emlékezz csak vissza az éjszakákra, amikor kint aludtunk a hidegben. Így kell élni!

– Igen – mondta Danny –, és mégis különös. Évekig nem volt házam. Most kettő van. De hogy aludjam egyszerre két házban?

Pilon gyűlölte a pazarlást.

– Ez nyugtalanít engem is. Mért nem adod ki az egyik házat? – javasolta.

Danny lábával nagyot toppantott.

– Pilon – kiáltotta. – Mért nem gondoltam eddig erre?

Egyre jobban megbarátkozott az ötlettel.

– De ki venné ki, Pilon?

– Majd én kiveszem. Tíz dollárt fizetek érte havonként.

– Tizenötöt – alkudozott Danny. – Jó ház. Megér tizenötöt.

Pilon dörmögve belement. Belement volna ő sokkal többe is, mert tudta, milyen emelkedést jelent, ha valakinek saját lakása van. És Pilon nagyon vágyott erre az emelkedésre.

– Szóval, megegyeztünk – állapította meg Danny. – Bérbe veszed a házamat. Majd meglátod, milyen jó háziúr leszek. Sose háborgatlak.

Pilonnak, katonaéveit leszámítva, soha életében nem volt még tizenöt dollárja. De úgy gondolta, a bérösszeg csak egy hónap múlva lesz esedékes, és ki tudja, mi minden történhetik egy hónap alatt.

Megelégedetten hintáztak a tűz mellett. Kis idő múlva Danny kiment, és néhány almával jött vissza.

– Az eső úgyis leverte volna őket – mentegetődzött.

Pilon, hogy ő is csináljon valamit, fölkelt és meggyújtotta a gyertyát; bement a hálószobába, s egy perc múlva mosdótállal, kancsóval, két piros üvegvázával s egy strucc-tollbokrétával tért vissza.

– Nem jó, ha ennyi törékeny dolog van az ember keze ügyében – mondta –, mert megsiratja, ha aztán összetörnek. Jobb, ha egyáltalán nincsenek.

Levette a papírrózsákat a falról.

– Egy kis figyelmesség Senora Torrellinek – magyarázta, amikor kiment.

Nemsokára esőtől ázottan, de diadalmas arccal jött vissza, kezében egy kancsó vörös borral.

Később elkeseredetten vitatkoztak, de hogy ki győzött, egyikük sem tudta, annyira kimerítették őket a nap izgalmai. A bortól elálmosodtak, lefeküdtek tehát a padlóra aludni. A tűz kialudt, a tűzhely meg-megroppant, amint hűlt. A gyertya fölborult, és kis, kékes tiltakozó lánggal a saját zsírjába fulladt. A házra sötétség, nyugalom és békesség borult.

3
Pilonban dolgozik a hatalomvágy, és időnként győz a gonosz

Másnap Pilon átköltözött a másik házba. Pontosan olyan volt ez is, mint a Dannyé, csak kisebb. Itt is kasztíliai rózsa nyílt a tornác fölött, az udvart is fölverte a gyom, a kertben is ugyanolyan öreg, kopár gyümölcsfák álltak, s virítottak a piros gerániumok is. S a legközelebbi kapu Mrs. Soto baromfiudvarára nyílott.

Danny nagy ember lett, hiszen bérháza volt, de Pilon is emelkedett a ranglétrán: egy egész házat bérelt.

Merőben valószínűtlen, hogy Danny számított a bérösszegre, s hogy Pilon valaha is fizetni akart. Ha mégis így történik, csalódtak volna mind a ketten. Danny sohasem kérte, és Pilon sosem ajánlotta föl.

A két barát gyakran volt együtt. Ha Pilon egy kancsó bort vagy egy darab húst szerzett, Danny biztosan betoppant látogatóba. S ha valami úton-módon Dannynak kedvezett a szerencse vagy saját ügyessége, Pilon nála mulatta át az éjszakát. A szegény Pilon szívesen megfizette volna a bért, ha lett volna neki miből, de persze sose volt, még csak futólag sem, amíg Danny kezébe olvashatja. Pedig Pilon tisztességes ember volt. Sokszor érzett lelkiismeret-furdalást Danny jósága és saját szegénysége miatt.

Egy este keresett egy dollárt, mégpedig olyan csodálatos módon, hogy azonnal el is akarta felejteni, mert attól tartott, hogy még az emlékezésbe is beleőrül. A San Carlos hotellel szemben nyomta e szavakkal a kezébe egy férfi:

– Szaladj el és hozz négy üveg sört. A hotelben elfogyott.

Az ilyen dolgok csodával határosak, gondolta Pilon. Hittel kell fogadni őket, nem szabad aggályoskodni és kérdezősködni. Először Dannynek szánta a pénzt, de aztán útközben vett érte egy gallon bort, és két kövér leányzót csalt magával haza.

Danny arra járt, meghallotta a ricsajt, és vidáman bement. Pilon a karjába vetette magát, és mindent Danny rendelkezésére bocsátott. Később aztán, mikor Danny az egyik lány s a fele bor iránti igényét akarta kielégíteni, parázs verekedés tört ki közöttük. Danny a csatában elvesztette egy fogát, Pilonnak viszont teljesen szétszakadt az inge. A lányok visítoztak, és válogatás nélkül rúgtak abba, aki éppen alul volt. Végül is Danny föltápászkodott, s az egyik lányt úgy gyomron bokszolta, hogy az brekegve

támolygott az ajtóhoz. A másik, miután ellopott két fazekat, barátnője után somfordált.

Egy darabig Danny és Pilon az asszonyi hűtlenség fölött siránkozott.

– Te még nem tudod, milyen szemét népség a nő – szólalt meg Danny bölcselkedve.

– De tudom – mondta Pilon.

– Nem tudod.

– Tudom.

– Hazudsz.

Ezen újból összeverekedtek, de nem olyan szépen, mint az imént.

Ezek után Pilon már könnyebben vette a ki nem fizetett házbért. Nem volt-e vendéglátója saját háziurának?

Hónapok teltek el így. Pilont egyre jobban aggasztotta a házbérgond, s tépelődései idővel szinte elviselhetetlenekké váltak. Végül, végső kétségbeesésében egy teljes napig halat tisztított Chin Kee-nél, és keresett vele két dollárt. Estére aztán nyakába kötötte piros kendőjét, fejébe nyomta apja ünneplő kalapját, és elindult a dombra, hogy lefizesse Dannynek a két dollárt. Útközben azonban inkább két gallon bort vásárolt érte.

Jobb lesz így – gondolta. – A rideg pénz nem fejezi ki barátom iránt táplált meleg érzéseimet. De az ajándék, az más. Meg aztán azt is mondhatom, hogy a bor öt dollárba került.

Pilon tudta, hogy ez ostobaság, de már rászánta magát. Senki sem ismeri Dannynél jobban a borárakat Montereyben.

Pilon egész úton boldog volt. Lelke fölvillanyozódott, egyenesen, az orra után, Danny háza felé tartott. Lába, ha nem is gyorsan, mindenesetre biztosan vezette az ismerős irányba. Hóna alatt egy-egy csomagot szorongatott: papírba csomagolva két gallon bort.

Bíboralkonyat volt, az a bűbájos idő, mikor a nap már nyugovóra tért, de az est gyönyörei s a baráti beszélgetések még nem kezdődtek meg. A fenyők feketén váltak el az égtől, s a földön mindent sötétség burkolt, de az ég olyan szomorúan ragyogott, mint az emlékezet. A sirályok, miután a montereyi halászokat meglátogatták, lassú mozdulattal repültek haza tengeri szirtjeikre.

Pilon szerette a szép és rejtélyes dolgokat. Arcát az ég felé emelte, s lelke a nap utolsó sugaraival a hétköznapi élet fölé emelkedett. Ez a tökéletlen, ármánykodó, verekedő, iszákos és káromkodó Pilon csak lassan evickélt fölfelé, de a másik, a sóvár és ragyogó Pilon együtt szállt a tengeri

sirályokkal oda, hol a madarak érzékeny szárnyukat az estében fürdették. Ez a Pilon szép volt, gondolatait nem mocskolta be önzés és buja vágyakozás. Érdemes megtudnunk, mire is gondolt.

A mi Atyánk jelen van az estében. Ezek a madarak az Atya homloka körül röpködnek. Drága madarak, drága tengeri sirályok, mennyire szeretlek benneteket! Lassú szárnyatok megsimogatja a szívemet, mint a jó gazda az alvó kutya teli bendőjét, mint Krisztus keze a kisdedek fejét. Drága madarak, szálljatok nyitott szívemmel fájdalmas Miasszonyunk elé.

Aztán elmondta a legédesebbet, amit csak tudott:

– Ave Maria, gratia plena… [2]

A rossz Pilon lába megbénult. Igazság szerint e pillanatban a rossz Pilon teljes egészében megszűnt létezni. (Halld ezt, tanúskodó angyal!) Nem volt, nincs, és nem is lesz tisztább lélek, mint Pilon e pillanatban. Galvez dühös kutyája előbújt, hogy megharapja a sötétben magában álldogáló Pilon lábát. De Galvez kutyája csak körülszimatolta, aztán továbbment, nem harapta meg.

Egy megtisztult és megmentett lélek kétszeresen veszélyben forog, mert minden a világon összeesküszik ellene.

– Még a szalma is azért zizeg a térdem alatt, hogy elvonjon az imádságtól – mondja Szent Ágoston.

Pilon lelke még saját emlékeivel szemben sem volt elég állhatatos, mert míg a madarakat figyelte, eszébe jutott, hogy Mrs. Pastano olykor a tengeri sirályok húsát is fölhasználta a tamales készítéséhez. Ez az emlék fölcsigázta éhségét, s az éhség egyszeriben levetette őt a mennyországból. Pilon megint a jó és rossz ügyes keveréke lett. Galvez rossz kutyája morogva, berzenkedve megint visszafordult, s azon búslakodott, hogy elmulasztott egy jó alkalmat, amikor Pilon lábát megharaphatta volna.

Pilon behajlította a karját, hogy könnyítsen a palackok súlyán.

Sok történet tanúsítja és bizonyítja azt a tényt, hogy a legnagyobb jóra hajlamos lélek hajlamos egyszersmind a legnagyobb gonoszságra is. Ki szentségtelenebb, mint egy kiugrott pap? Van-e érzékibb a tegnapi szűznél? Ez azonban lehet, hogy csak látszat.

Pilon, ahogy az égből lehullt, tudtán kívül megint a keserű szelek sodrásába került, melyek az éjszakában gyülekező gonosz dolgok felé terelték. Léptei még a Danny háza felé vitték, de ebben nem volt már sem szándék, sem meggyőződés. Csak egy jel kellett volna, és irányt változtat.

Már arra gondolt, milyen csodálatosan költhetné el a két gallon bort, sőt több, mennyi ideig ihatna!

Teljesen besötétedett. Nem látszott már sem a sáros út, sem az árok. Abból még nem lehet leszűrni erkölcsi tanulságot, hogy éppen abban a pillanatban, amikor Pilon ösztönei könnyű pehely módjára nagylelkűség és önzés között ingadoztak, Pablo Sanchez az útmenti árok partján ült, és arra gondolt, hogy rágyújtana egy cigarettára, és meginna egy pohár bort.

Ó, a milliók imájának nagyon kell verekednie és tülekednie, hogy az Úr zsámolyához érjen.

Pablo először lépteket hallott, aztán egy kopott alakot pillantott meg, majd fölismerte Pilont.

– Hé, amigo! – kiáltotta lelkesülten. – Micsoda terhet cipelsz te itten?

Pilonnak földbe gyökerezett a lába, úgy pislogott az árok felé.

– Azt hittem, börtönben vagy. Valami lúdhistóriáról hallottam.

– Ott is voltam, Pilon – mondta Pablo gunyorosan. – De nem tartottak valami jól. A bíró azt mondta, hogy az ítélet nem tesz nekem jót, a rendőrség meg azt panaszolta, hogy három ember fejadagjánál is többet eszem. Így hát becsületszóra elengedtek – fejezte be büszkén.

Az önzéstől megmenekült Pilon. Igaz, hogy a bort nem vitte el Dannyhez, de azon nyomban meghívta rá Pablót otthonába. Ha az élet országútja két nemes ösvényre ágazik, amelyek közül csak az egyiket szabad választani, ki ítéli meg, melyik lett volna az üdvösebb?

Pilon és Pablo örömmel lépett be a kis házba. Pilon gyertyát gyújtott, és két befőttes tányért pohárnak nevezett ki.

– Egészségedre! – mondta Pablo.

– Salud!

Néhány perc múlva Pablo kiáltott “Salud”-ot.

– Fusson ki a szemed – mondta Pilon.

Rövid ideig csend volt.

– Su servidor[3] – mondta Pilon.

– Le a patkánylyukon – mondta Pablo.

Két gallon bor még két paisanónak is sok. Szellemileg a kancsók a következő fokozatokat mutatták. Az első palack hasán túl: komoly, megfontolt beszélgetés. Két hüvelykkel lejjebb: édesen szomorkás emlékek. További három hüvelyk: régi, beteljesedett szerelmek. Még egy hüvelyk: régi, keserves szerelmek. Az első üveg végén: általános, őszinte világfájdalom. A második üveg nyakán alul: sötét, istentelen kétségbeesés.

Két ujjnyival lejjebb: a halál és vágy dalai. Újabb hüvelyk: minden ismert nóta. Itt a fokozatok megszűnnek, mert a folytonosság megszakad, és minden bizonytalanná válik. Ettől az időtől fogva minden megtörténhetik.

De térjünk vissza az első fokozatra, a komoly és megfontolt beszélgetésre, mert ennél a pontnál tette meg Pilon indítványát.

– Pablo – kérdezte –, nem fáradtál még bele, hogy nedves árokban alszol, otthontalanul, egyedül?

– Nem – felelte Pablo egyszerűen.

Pilon rábeszélőleg lágyította meg a hangját.

– Én is így gondolkoztam, barátom, míg piszkos kóborkutya módjára éltem. Én is elégedett voltam, mert nem tudtam, milyen édes az otthon, a tető, a kis kert. Ó, Pablo, ez az igazi élet!

– Elég kellemes – hagyta helyben Pablo.

Pilonnak csak ez kellett.

– Nem akarod kivenni a házam egy részét? Nem fekszel többé a hideg földön. Nem megy a rakparton cipődbe a kemény homok meg a rák. Milyen jól éreznéd magad nálam!

– Biztosan.

– Ide figyelj, elég, ha tizenöt dollárt fizetsz havonta. Az egész házat és kertet használhatod, csak az ágyam hagyd békén. Gondold meg, ha valaki levelet akar írni neked, legalább lesz, ahová küldje.

– Biztos – felelte Pablo. – Ragyogó!

Pilon megkönnyebbülten sóhajtott föl. Nem is képzelte, mennyire nyomja a Danny iránti kötelezettség súlya. Biztos volt benne, hogy Pablo sosem fogja a házbért megfizetni, de ez egyáltalán nem csökkentette diadalát. Ha Danny bármikor is kérné a pénzt, nyugodtan felelheti:

– Majd fizetek, ha Pablo fizet.

A második hangulati zónába érkeztek, s Pilon arról emlékezett meg, milyen boldog volt gyermekkorában.

– Gondtalan voltam, Pablo, nem ismertem a bűnt. Igazán nagyon boldog voltam.

– Azóta sem voltunk boldogok – helyeselt szomorúan Pablo.

4
Jesus Maria Corcoran, ez a derék ember, akaratán kívül a gonosz eszközévé lesz

Pilon és Pablo élete könnyedén folydogált. Reggel, amikor a nap fölragyogott a fenyőfák között, s alattuk hullámzott és csillogott a kék öböl, lassan, meggondoltan fölkeltek ágyukból.

A napsütötte reggel a nyugodt örömök ideje. Amikor a mályván megcsillan a harmat, minden levél mintha gyönyörű, bár talmi ékszert viselne. Ilyenkor nem lehet sietni vagy dolgozni. A gondolat lassú, mély és aranyos az ilyen reggeleken.

Pablo és Pilon kék gyapotnadrágban és kék ingben testvéri egyetértésben ballagott a ház mögötti szakadék felé. Nemsokára aztán vissza is jöttek, kiültek a tornácra a napra, hallgatták a halászok dudáját Monterey utcáin, és kényelmesen, álmosan megvitatták Tortilla Flat eseményeit: mert ezer változás is esett Tortilla Flaten, melyek fölött csak úgy elsiklott a világ.

Ők ketten békésen üldögéltek a tornácon. Csak a lábujjukat billentették meg a meleg deszkapadlón.

– Ha minden harmatcsepp gyémánttá válnék, nagyon gazdagok lennénk – mondta Pablo. – Egész életünket részegen tölthetnénk.

De Pilon, akit erősen fogva tartott átkos realizmusa, hozzátette:

– Akkor mindenkinek sok gyémántja lenne. Elvesztené értékét. De a bor mindig pénzt ér. Ha csak egy napig boreső hullana, s volna egy jókora tartályunk, hogy összegyűjtsük!

– De jó bor – vetette közbe Pablo –, nem olyan vinkó, amilyet legutóbb hoztál!

– Nem fizettem érte – mondta Pilon. – Valaki a táncterem mellett a fűbe rejtette. Mit várhat az ember a talált bortól?

Üldögéltek és hanyagul kergették a legyeket.

– Cornelia Ruiz jól elátta tegnap a sötét mexikói baját – jegyezte meg Pilon.

Pablo gyengéd érdeklődéssel emelte föl tekintetét.

– Verekedtek? – kérdezte.

– Ó, dehogy. Csak az a sötét alak nem tudta, hogy Cornelia tegnap új férfival állt össze, megpróbált bemenni, és Cornelia akkor leütötte.

– A mexikói tudhatta volna – mondta Pablo kenetesen.

– Persze. Csakhogy épp a városban volt, amikor az új pasas megérkezett. Be akart mászni az ablakon, amikor az asszony lezárta az ajtót.

– Bolond az a mexikói – mondta Pablo. – Meghalt?

– Dehogy. Csak a karjára vágott. Cornelia nem volt dühös, csak nem akarta, hogy a mexikói bejöjjön hozzá.

– Cornelia nem valami állhatatos nőszemély. De a tíz éve halott apjáért még mindig misét mondat.

– No annak szüksége is van rá – jegyezte meg Pilon. – Rossz ember volt, és a börtönben sem vezekelt. Gyónni sem járt soha. Amikor már haldoklott az öreg Ruiz, elment hozzá a pap, akkor gyónt csak meg. Cornelia mesélte, hogy a pap olyan fehér volt, mint a kecske szőre, mikor kijött a betegszobából. Mégis azt mondta, hogy Ruiz gyónásának a felét sem hiszi el.

Pablo macskaszerű mozdulattal elkapott egy legyet, mely a térdére szállt.

– Ruiz világéletében hazug ember volt. Az ilyen léleknek töméntelen misére van szüksége. De azt hiszed, ér valamit az olyan mise, amire a Cornelia házában alvó részegek zsebéből lopják ki a pénzt?

– A mise az mise – szögezte le Pilon. – Mit érdekli, honnan vetted a két garast, akitől két pohár bort veszel? Az Istent sem érdekli, miből fizetik a misét. Egyszerűen szereti, mint te a bort. Mulphy atya mindig halászni járt. Hónapokig olyan íze volt Krisztus szent testének, mint a makrélának, de azért a szentség csak szentség maradt. Magyarázzák ezt a papok, ahogy akarják, ez nem a mi dolgunk. A mi gondunk az, hogy honnan szerezhetnénk néhány tojást. Szívesen ennék most egyet.

Pablo szemébe húzta kalapját, hogy ne bántsa a napfény.

– Charlie Meeler mesélte, hogy Danny Rosa Martinnal, azzal a portugál lánnyal állt össze.

Pilon rémülten egyenesedett ki.

– Az a lány talán feleségül akar menni Dannyhez? Ezek a portugálok mindig házasodni akarnak, és nagyon szeretik a pénzt. Aztán ha összeházasodnak, Danny esetleg zaklatni fog a házbérért. Annak a Rosának új ruhák kellenek. Minden asszony ilyen. Ismerem őket.

Pablo is dühösnek látszott.

– Hátha elmennénk Dannyhez, és beszélnénk vele… – tanácsolta.

– Esetleg néhány tojást is kaphatnánk tőle – elmélkedett tovább Pilon. – Mrs. Morales tyúkjai jó tojók.

Cipőt húztak, és csendesen elballagtak Danny háza felé.

Pilon megállt, fölemelt a földről egy sörösüveg-kupakot, aztán káromkodva elhajította.

– Valami komisz ember hagyhatta itt, hogy megtévessze a népeket.

– Én is fölvettem múlt éjjel – mondta Pablo. Benézett egy kertbe, hol már érni kezdett a zöld kalász, és szellemes megjegyzést tett az érésről.

Dannyt a pitvarban találták. Rózsabokra mögött üldögélt, és csak a lábujjait mozgatta a legyek ellen.

– Ai, amigos – köszöntötte őket fanyarul.

Pilon és Pablo levette kalapját és cipőjét, és mellé telepedett. Danny dohányzacskót és papírt vett elő, s Pilonnak nyújtotta. Pilon lágy, megindult pillantást vetett rá, de nem bocsátkozott magyarázatba.

– Cornelia Ruiz leütötte a sötét mexikóit – mondta.

– Hallottam róla – felelte Danny.

– Ezekből az asszonyokból kiveszett minden erkölcs – mondotta fanyarul Pablo.

– Veszélyes összekeveredni velük – vetette közbe Pilon. – Hallottam, hogy itt a Flaten van egy fiatal portugál lány, aki tesz az ellen, hogy a férfiak el ne felejtsék.

Pablo rosszallólag csettintett, és szélesre tárta karját.

– Mit tehet egy férfi? Lehet itt tanácsot adni?

Mind a ketten Danny arcát figyelték, de az meg sem rebbent.

– Rosának hívják azt a lányt – mondta Pilon. – A másik nevét nem akarom megmondani.

– Ó, Rosa Martinra gondolsz – jegyezte meg nagyon kevés érdeklődéssel Danny. – Ugyan hát, mit vártok egy portugáltól?

Pablo és Pilon megkönnyebbülten sóhajtott föl.

– Hogy vannak Mrs. Morales tyúkjai? – kérdezte Pilon tárgyilagosan.

Danny szomorúan rázta a fejét.

– Mind megdöglött. Mrs. Morales valami szárított zöldbabot hozott hordóban, de a hordó megerjedt, erre a babot a csirkék elé szórta, s azok mind fölfordultak tőle. Mind egy szálig.

– S mi történt a csirkékkel? – kérdezte Pablo.

Danny két ujjával tiltakozó mozdulatot tett.

– Valaki figyelmeztette Mrs. Moralest, nehogy egyék a csirkéből, mert megbetegszik; mi azután jól kipucoltuk a belsejüket, és eladtuk a mészárosnak.

– Meghalt tőlük valaki?

– Nem. Azt hiszem, a csirkéknek semmi bajuk sem volt.

– Nem vettél egy kis bort a csirkék árán?

Danny cinikusan mosolygott.

– Mrs. Morales vett; múlt éjszaka nála voltam. Bizonyos szempontból egészen csinos asszony, és egyáltalán nem is olyan öreg.

Pilon és Pablo szívébe visszatért a rémület.

– Weelie, az unokatestvérem azt mondja, hogy ötvenéves – jegyezte meg izgatottan Pilon.

Danny kitárta a karját.

– Mit számítanak az évek? – mondta mély bölcsességgel. – Kedves teremtés. Saját házában lakik, és kétszáz dollárja van a bankban.

Itt Danny egy kicsit zavarba jött.

– Szeretnék valami kis ajándékot vinni Mrs. Moralesnek.

Pilon és Pablo lesütött szemmel lábukat bámulták, s minden lelkierejükkel azon fáradoztak, hogy kivédjék a várható támadást. Erőlködésük hiábavalónak bizonyult.

– Ha csak egy kis pénzem volna – mondta Danny –, vennék neki egy doboz cukorkát.

Jelentőségteljesen nézett két bérlőjére, de egyik sem válaszolt.

– Legalább egy-két dollárra volna szükségem.

– Chin Kee éppen most kezdte meg a halszárítást – jegyezte meg Pilon. – Tisztíthatnál nála fél napig halat.

Danny csípősebben kezdett beszélni.

– A halaprítás cseppet sem illik olyan háztulajdonoshoz, akinek két háza is van. De tán, ha végre egy kis bért fizetnének…

– Mindig a házbér – kiáltotta Pilon. – Azt akarod, hogy kimenjünk az utcára, a csatornában feküdjünk, míg te puha ágyon heversz? Gyere, Pablo – mondta –, szerzünk pénzt ennek az úrnak, ennek az uzsorásnak.

És nagy büszkén elindultak.

– Hol szerzünk pénzt? – kérdezte Pablo.

– Nem tudom – felelte Pilon –, de talán nem is kéri újból.

Mindazonáltal az embertelen követelés mélyen fölzaklatta lelki békéjüket.

– Vén zsidónak fogjuk ezentúl nevezni, ha találkozunk vele – javasolta Pilon. – Évekig barátai voltunk. Ha ínségben volt, tápláltuk. Ha fázott, fölruháztuk.

– Mikor volt ez? – kérdezte Pablo.

– Szóval megtettük volna, ha olyasmire lett volna szüksége, ami nekünk éppen van. Ilyen barátsággal voltunk mi iránta. S most porba döntötte ezt a barátságot, hogy egy kövér öregasszonynak egy doboz cukorkát vegyen.

– A cukorka nem is való felnőtteknek – mondta Pablo.

Ennyi izgalom teljesen kimerítette Pilont. Leült az útmenti árokba, állát kezére támasztotta, és vigasztalhatatlan volt.

Pablo is leült, de csak a pihenés kedvéért, hiszen őt nem fűzték olyan régi és szép baráti szálak Dannyhez, mint Pilont.

Az árok feneke száraz fűvel és cserjével volt tele. Pilon, ahogy fájdalmában és méltatlankodásában maga elé bámult, észrevette, hogy az egyik bokor alól emberi kar nyúlik ki. S mi több, az emberi kar mellett egy félig teli gallon bor. Megragadta Pablo karját, és odamutatott.

Pablo szinte elhűlt.

– Talán halott.

Pilon újra visszanyerte lélekjelenlétét és tisztánlátását.

– Ha halott, a bor úgysem használ neki. Nem temetik melléje.

A kar megmozdult, félrehajtotta az ágakat, és előtűnt Jesus Maria Corcoran piszkos arca és tüskés, vörös szakálla.

– Ai Pilon, ai Pablo – mondta bizonytalanul. – Que tomas?[4]

Pilon nyomban lecsúszott hozzá.

– Amigo, Jesus Maria! Beteg vagy?

Jesus Maria édesen mosolygott.

– Csak részeg – dörmögte és térdre emelkedett. – Gyertek, igyatok egyet, barátocskáim. Húzzátok csak jól meg. Van még.

Pilon könyöke fölé emelte az üveget. Négyet kortyintott, s ezalatt több mint egy pintet apadt a palack tartalma. Aztán Pablo emelte föl az üveget, s úgy játszott vele, mint a macska a pehellyel. Kabátja ujjával megtörölte az üveg száját, aztán megszagolta a bort. Hármat-négyet kortyolt, csak úgy kóstolónak, s önkínzásul egy kortyocskát forgatott a szájában.

– Madre de Dies, que vino![5] – mondta végül. Fölemelte a palackot, s a vörös bor boldogan csörgedezett le a torkán.

Pilon már rég az üveg után nyúlt, amikor Pablo megint lélegzetet vett.

Pilon ellágyult, és hódolatteljes arckifejezéssel fordult Jesus Mariához.

– Kincset találtál az erdőben? – kérdezte. – Valami nagy ember halt meg, s téged nevezett ki végrendeletében örökösévé, barátocskám?

Jesus Maria mindig emberbarát és kegyes lélek volt. Torkát köszörülte, és köpött egyet.

– Adjatok innom – mondta. – Száraz a torkom. Aztán majd elmesélem, hogy történt.

Álmodozva ivott, olyan ember módjára, akinek annyi a bora, hogy ráér inni, sőt adhat is belőle valamicskét lelkiismeret-furdalás nélkül.

– Két nappal ezelőtt az öbölben aludtam – mesélte. – Egészen kint a tengerparton. Éjszaka kis hullámok egy csónakot vetettek ki a partra. Kedves kis csónak volt, az evezők is benne voltak. Beszálltam. Monterey alá csónakáztam vele. Húsz dollárt is megért volna, de a kereslet lanyha volt, s így csak hetet kaptam érte.

– Maradt pénzed? – vetette közbe Pilon izgatottan.

– Elmondom végig, hogy történt – mondta némi méltósággal Jesus Maria. – Vettem két gallon bort, és idehoztam föl az erdőbe, aztán sétálni hívtam Arabella Grosst. Vásároltam neki egy selyembugyogót Montereyben. Nagyon tetszett neki, olyan puha volt és olyan rózsaszín! Egy pint whiskyt is vettem neki, aztán egy idő múlva katonákkal találkoztunk, és Arabella velük ment.

– Ó, hát így lopta el egy jó ember pénzét?! – kiáltott föl kétségbeesetten Pilon.

– Nem – mondta Jesus Maria elmélázva. – Épp ideje volt, hogy elmenjen. Én meg idejöttem, és aludni tértem.

– Szóval nincs több pénzed?

– Nem tudom – mondta Jesus Maria –, meg kell néznem.

Kotorászni kezdett a zsebében, s három gyűrött dollárt és egy tízcentest halászott elő.

– Estére még egy olyan izét, olyan melltartót akarok vinni Arabella Grossnak.

– Olyan szalagra dolgozott kis selyemtasakokat?

– Olyat – mondta Jesus Maria –, bár nem olyan kicsit, mint gondolnátok; éppen ellenkezőleg.

Köhögött és a torkát köszörülte.

Pilon nyugtalanul hallgatta.

– Az éjszakai levegő teszi – mondta. – Nem tanácsos a szabad ég alatt aludni. Gyere, Pablo, hazavisszük és kikúráljuk a meghűlésből. Már meg is kezdődött nála a tüdőbaj, de majd mi kigyógyítjuk.

– Mit fecsegtek összevissza – szólt Jesus Maria –, nincs nekem semmi bajom.

– Azt csak gondolod – felelte Pilon. – Rodolfo Kelling is azt hitte. S egy hónappal ezelőtt magad is ott voltál a temetésén. Angelina Vasquez is azt hitte. A múlt héten halt meg.

Jesus Maria megrettent.

– Mit gondoltok, mi bajom van?

– Az éjjeli levegő teszi – mondta Pilon bölcsen. – Nem bírja a tüdőd.

Pablo a borosüveget olyan ügyesen dugta egy nagy csomó gaz alá, hogy a járókelőnek, aki nem tudta, mit rejt a bozót, föl se tűnt.

Pilon Jesus Maria mellett ballagott. Néha-néha könyöke alá nyúlt, hogy ezzel is figyelmeztesse betegségére. Bevezették a házba, tábori ágyra fektették, és bár meleg nap volt, letakarták egy avítt gyapjúkendővel. Pablo meghatóan ecsetelte a tüdővészben szenvedők és senyvedők szomorú sorsát, Pilon meg bűbájosra hangolta a hangját. Mély tisztelettel beszélt a kis házban való idilli élet örömeiről. Mikor az éj leszáll, elfogy a bor és a szó, s halálos köd hull a földre, mint egy óriási bagoly lelke, nem kell kimenni az egészségtelen szakadékba aludni. Nem bizony. Az ember meleg ágyába bújik, és alszik, mint a gyermek.

Jesus Maria az elbeszélés e pontján elszenderedett. Pilon és Pablo fölkeltette és megitatta. Pilon ekkor megindítóan festette le a reggeleket, mikor az ember meleg fészkében hever, míg a nap elég magasra nem hág. Nem kell kint dideregni hajnalban, kezet dörzsölve, hogy meg ne fagyjon.

Végül Pilon és Pablo teljesen behálózta Jesus Mariát, mint két hallgatag vadászkutya a zsákmányát. Jesus Maria számára tizenöt dollár havi bért állapítottak meg. Boldogan belement. Mindannyian kezet ráztak. Az üveg is előkerült a bozót alól. Pilon mélyeket húzott, mert tudta, hogy a legnehezebb kötelesség még előtte van. Míg Jesus Maria ivott, nagyon kedvesen, de nagyon tárgyilagosan ki is bökte:

– Előlegül csak három dollárt kell most fizetned.

Jesus Maria letette az üveget, és rémülten nézett rá.

– Azt már nem! – tört ki belőle. – Megígértem Arabella Grossnak, hogy veszek neki olyan kis izét. Majd megfizetem a házbért, ha itt az ideje.

Pilon észrevette, hogy baklövést követett el.

– Mikor a tengerparton, az öbölben feküdtél, Isten egy kis csónakot vezérelt hozzád. Azt hiszed, a jó Isten azért tette, hogy selyemnadrágot vásárolj annak az utolsó perszónának? Nem. Isten azért tette veled, hogy halálra ne hűtsd magad az éjszakában, a földön. Azt hiszed, érdekli az Istent Arabella keble? Két dollárt mindenesetre letétbe kell helyeznünk – folytatta. – Egy dollárért meg vehetsz akkora vacakot, hogy egy tehén tőgye is belefér.

Jesus Maria még mindig szabadkozott.

– El kell hogy mondjam neked – folytatta Pilon –, hogyha Dannynek le nem fizetünk két dollárt, mindnyájan mehetünk az utcára, s ez a te bűnöd

lesz. A te lelkeden szárad, ha az árokban alszunk.

Ennyi irányból jövő, ily sok támadásra Jesus Maria Corcoran megadta magát. Átnyújtott két gyűrött bankjegyet Pilonnak.

Ezzel aztán a feszült hangulat elmúlt, s helyét a békének, nyugalomnak és mély, meleg barátságnak adta át. Pablo a kendőt visszavitte a saját ágyába, és megindult a beszélgetés.

– Ezt a pénzt el kell vinnünk Dannynek.

Ahogy első étvágyukat kielégítették, most már csak gyümölcsöstálkából szürcsölgették a bort.

– Miért van Dannynek olyan égető szüksége két dollárra? – kérdezte Jesus Maria.

Pilon bizalmaskodó lett. Két keze úgy röpködött, mint két ikerlepke, s csak a csuklója és karja akadályozta meg, hogy ki ne repüljön az ablakon.

– Danny barátunk Mrs. Moralesszel lépett bizalmas kapcsolatba. Ó, ne hidd, hogy Danny megbolondult. Mrs. Moralesnek kétszáz dollárja van a bankban. Danny egy doboz cukorkát akar neki venni.

– Pedig a cukorka nem tesz jót az embernek – jegyezte meg Pablo. – Megfájdul tőle a foga.

– Ez csak Dannyre tartozik – mondta Jesus Maria. – Ha meg akarja fájdítani Mrs. Morales fogát, az ő dolga. Mit törődünk mi Mrs. Morales fogával?

Az aggodalom felhője telepedett Pilon arcára.

– Csakhogy – vetette közbe komolyan – ha a mi Danny barátunk cukrot vesz Mrs. Moralesnek, bizonyára ő is eszik belőle, így a mi barátunk foga fájdul meg.

Pablo nyugtalanul csóválta a fejét.

– Mégiscsak helytelen dolog volna, ha Dannynek a barátai, akikben bízott, fogfájást okoznának.

– Mit tegyünk hát? – kérdezte Jesus Maria, bár mindnyájan egészen pontosan tudták, hogy mit fognak tenni. De udvariasan vártak, hogy a másik tegye meg a kikerülhetetlen indítványt. A csend kezdett kínosan hosszúvá válni. Pilon és Pablo érezte, hogy nem szabad javasolnia, mivel bizonyos okoknál fogva érdekelt felek voltak.

Jesus Maria házigazdái iránti kötelességének érezte a hallgatást, de amikor barátai némaságából megértette, hogy mit kívánnak tőle, azon nyomban megtörte a csendet.

– Egy gallon bor kedves ajándék egy hölgy számára – tanácsolta eltűnődve.

Pilon és Pablo megdöbbent éleselméjűségén.

– Megmondhatjuk Dannynek, hogy a fogának jobbat tesz, ha bort visz.

– De talán Danny figyelembe sem veszi gondosságunkat. Ha pénzt adunk neki, nem parancsolhatunk rá, hogy mire fordítsa. Esetleg mégis cukorkát vesz, s akkor időnk és fáradozásunk kárba vész.

Jesus Mariát tették meg társaságuk eltartójának és nehéz helyzetük megoldójának.

– Talán nem lesz baj, ha mi magunk vesszük meg és visszük el a bort Dannynek – javasolta.

– Ez a helyes! – kiáltott föl Pilon. – Megtaláltad a megoldást.

Jesus Maria szerényen mosolygott. Érezte, hogy előbb vagy utóbb valaki kinyilatkoztatta volna ezt az eszmét.

Pablo az utolsó maradék bort kitöltötte a gyümölcsöstálkákba, s fáradtan hajtották föl ekkora erőfeszítés után. Büszkeséggel töltötte el őket a tudat, hogy erre a gondolatra ilyen logikusan s ennyire emberbaráti okokból jöttek rá.

– De most már megéheztem – mondta Pablo. Pilon fölkelt, az ajtóhoz ment, és fölnézett a napra.

– Dél múlt – állapította meg –, Pablo meg én Torrellihez megyünk borért, te meg, Jesus Maria, addig menj Montereybe, és szerezz valami harapnivalót. Mrs. Bruno a parton talán ad halat. És valahol esetleg egy kis kenyeret is tudsz szerezni.

– Inkább veletek megyek – mondta Jesus Maria, mert gyanította, hogy barátai agyában egy hasonlóképp logikus és kikerülhetetlen szándék vert tanyát.

– Nem, Jesus Maria – mondták komolyan. – Most két óra lehet vagy még több. Egy óra múlva három lesz. Akkorra szeretnénk, ha megjönnél valami ennivalóval. Talán egy pohárka bor is kerül majd melléje…

Jesus Maria kényszeredetten nekiindult Monterey felé. Pablo és Pilon pedig boldogan ballagott Torrelli házához.

5
Szent Ferenc megváltoztatja a dolog folyását, és méltó büntetést mér Pilonra, Pablóra és Jesus Mariára

A délután olyan észrevétlenül telt, mint a boldog ember öregsége. A napsugárba is arany vegyült. Az öböl kékebb lett, s a parti szellő apró hullámokat vésett a vízre. Azok a magános horgászok, akik abban a hitben élnek, hogy a hal jobban harap dagály idején, elhagyták szirtjeiket, s helyüket azoknak a horgászoknak adták át, akik arra esküdtek, hogy apály idején harap a hal inkább.

Három órakor a szél megfordult, s lágyan fújdogálva mindenféle kellemes, zsíros illatot hozott az öböl felől. A montereyi hálójavítók, sok szabad idejük lévén, letették orsóikat, és cigarettát sodortak. A város utcáin poros autókon kövér hölgyek gördültek a Hotel Del Monte felé teára vagy pezsgős ginre, s szemükből az a fajta fáradtság és bölcsesség sugárzott, mint a disznókéból. Az Alvarado Streeten Hugo Machado, a szabó, táblácskát tűzött ki boltja ajtajára: “Öt perc múlva visszajövök” – ezzel hazament, s persze nem tért vissza. A fenyőfák lassan, kéjesen hullámzottak. A tyúkok száz baromfiudvarban panaszolták együgyű hangjukon örök sorsukat.

Pilon és Pablo nyugodtan üldögélt egy rózsaszín kasztíliai rózsafa árnyékában Torrelli kertjében. Békésen iddogáltak, és oly észrevétlenül telt el fejük fölött a délután, ahogy a hajszálak nőnek.

– Még jó is, hogy nem viszünk két gallon bort Dannynek – mondta Pilon –, mert ő aztán nem tud mértéket tartani az ivásban.

Pablo helyeselt.

– Danny egészségesnek látszik, de épp ilyen emberek halnak meg naponta. Gondolj csak Rudolfo Kellingre vagy Angelina Vasquezre.

Pilon realizmusa némiképpen megint a fölszínre került.

– Rudolfo a Pacific Grove fölött a kőbányába zuhant – jegyezte meg a szelíd rosszallás hangján. – Angelina egy doboz romlott halat evett meg. De – folytatta kegyesen – értem, mire gondolsz. Töméntelen ember hal meg a bor mértéktelen élvezésétől.

Egész Monterey lassanként az éjszakára készült elő. Mrs. Guttirez elkészítette az enchilada-mártást. Rupert Hogan, a butikos, vizet kevert a ginhez, és félretette az éjfél utáni pityókosoknak. Viszont saját esti whiskyjébe egy kis paprikát töltött. Az El Paseo tánchelyiségben Bullet Rosendale egy doboz perecet nyitott föl, s mint durva, barna csipkét rendezte el nagy tálcáján. A Palace Drug Company lehúzta redőnyeit. Egy kisebb csoport, mely délutánját a postahivatal előtt töltötte, hogy barátaival találkozzék, most az állomás felé indult, hogy megnézze, vajon bejött-e már

San Francisco felől a Del Monte expressz. A tengeri sirályok jóllakottan röppentek föl a halászöbölben, és sziklaszirtjeik felé keringtek. Pelikáncsoportok éjjeli szállásukra vonultak, s amerre csak szálltak, megpaskolták a vizet. Az olasz halászok hatalmas hengerekre csavarták hálóikat. A kilencvenéves, töpörödött Miss Alma Alvarez mindennapi geréniumcsokrát tette le a Szent Szűz lábához, a San Carlos templom hátsó falánál. A szomszédos metodista Pacific Grove-ben a W.C.T.U. tagjai teára és megbeszélésre gyűltek össze, s egy kis hölgy előadását hallgatták, aki erőteljes és színes szavakkal ecsetelte Monterey bűnös életét és a prostitúciót. Véleménye szerint küldöttségnek kellene meglátogatni a montereyi szórakozóhelyeket, hogy lássák, milyen rettenetesek az állapotok valójában.

A nap már nyugovóban volt, és narancspírt öltött. Torrelli rózsafája alatt Pilon és Pablo befejezte az első gallon bort. Torrelli kijött a házból, átment a kerten, és ügyet sem vetett törzsvendégeire.

Megvárták, míg eltűnt szemük elől, aztán bementek a házba, és ravaszságuk biztos tudatában vacsorát csaltak ki Mrs. Torrellitől. Fenekére csapkodtak, "vajas récé"-nek nevezték, kis, udvarias szabadosságokat engedtek meg maguknak személyével kapcsolatosan, végül pedig, amikor már jól körülcirógatták és ügyesen behálózták, otthagyták.

Montereyre leszállt az este, a lámpák kigyulladtak. Az ablakokból melegen szűrődött ki a fény. A montereyi színház fényreklámja szüntelen ismételte: A pokol gyermekei – A pokol gyermekei. Egy kis, de fanatikus embercsoport, abban a hitben, hogy a hal este harap leginkább, helyet foglalt a hideg tengeri sziklákon. Finom köd húzódott az utcákra, és megakadt a kémények között. Az égő fenyőfa kellemes illata töltötte be a levegőt.

Pablo és Pilon visszament a rózsafához, és leült a földre. Már nem voltak olyan elégedettek, mint az imént.

– Hideg van itt – szólt Pilon, és egyet húzott a borból, hogy fölmelegedjék.

– Haza kell mennünk – mondta Pablo –, otthon meleg van.

– Csakhogy nincs fánk, nem tudunk begyújtani.

– Jól van – mondta Pablo –, te vidd magaddal a bort, s találkozzunk a sarkon.

Egy fél óra alatt elintézett mindent. Pilon türelmesen várt. Tudta, hogy bizonyos dolgokban a barátja sem segíthet az embernek. Várakozás közben

arra tekingetett, amerre Torrelli tűnt el, mert Torrelli hatalmas testalkatú ember volt, aki előtt még a leggondosabban összeállított s a legszebb szavakba öntött magyarázat is olyan volt csak, mint a pelyva. Azonkívül Pilon ismerte Torrelli olaszosan túlzott, teljesen képtelen, szigorú elméletét a házastársi kapcsolatról. De Pilon hiába várt. A dühös Torrelli nem tűnt föl a láthatáron. Rövid idő múlva Pablo érkezett meg, s Pilon csodálkozva és megelégedetten vette tudomásul, hogy egész nyaláb fenyőgallyat hozott Torrelli farakományából.

Míg haza nem értek, Pablo nem számolt be kalandjáról. Otthon aztán Danny szava járását ismételgette:

– Kedves teremtés ez a “vajas réce”.

Pilon bólintott a sötétben, és filozofikus nyugalommal jelentette ki:

– Ritkaság, hogy egy cégér alatt talál meg az ember mindent: bort, ételt, szerelmet és tüzelőt. Emlékezzünk meg Torrelliről, Pablo! Meg kell csak ismerni őt. Néhanapján vigyünk majd neki egy kis ajándékot.

Pilon ropogó tüzet gyújtott a vaskályhába. A két barát mellé húzta a széket, s a meleghez tartotta a gyümölcsöstálkákat, hadd melegedjék föl a bor. Ez este különösen ájtatos világításuk volt, mert Pablo egy gyertyát vásárolt Szent Ferenc tiszteletére. De valami elterelte a figyelmét, mielőtt a kegyes tervet végrehajtotta volna. A kis viaszgyertya mindenesetre gyönyörűen égett egy kagylóhéjban, s Pilon és Pablo táncoló árnyékát vetette a falra.

– Vajon hová mehetett Jesus Maria? – kérdezte Pilon.

– Ígérete szerint már rég vissza kellett volna jönnie – mondta Pablo. – Nem tudom, megbízható ember-e vagy sem.

– Talán valami csekélység meggátolta. Jesus Maria vörös szakállával és lágy szívével majdnem mindig bajba kerül a hölgyek miatt.

– Tücsöktermészete van – mondta Pablo. – Énekel, játszik, ugrál. Semmi komolyság nincs benne.

Nem kellett soká várniuk. Alig kezdték meg a második tálka bort, betámolygott Jesus Maria. Belekapaszkodott mind a két ajtófélfába, hogy meg tudjon állni. Inge szakadt volt, arca véres. Egyik szeme alatt sötét karika és seb látszott a rebbenő gyertyafénynél.

Pablo és Pilon hozzárohant.

– A mi kedves barátunk! Megsebesült! Biztosan leesett egy szikláról! Elgázolta a vonat!

Szavaikban a legcsekélyebb gúny sem volt, de Jesus Maria gyilkos gúnynak vette. Végignézett rajtuk használható szemével.

– Tőgy nélküli ökör volt az anyátok! – dörmögte.

Rémülten fordultak el tőle közönségessége miatt.

– Megbolondult a barátunk.

– Eltört a koponyacsontja.

– Önts neki egy kis bort, Pablo.

Jesus Maria duzzogva ült a tűz mellé, és borosedényét simogatta, míg barátai türelmesen várták, hogy elmondja a tragédiát. De úgy látszik, Jesus Mariának kedve telt abban, hogy barátait a szerencsétlenségről tudatlanságban hagyja. Bár Pilon többször is megköszörülte a torkát, és Pablo rokonszenvező pillantásokat vetett feléje, Jesus Maria búskomoran és dühösen ült a kályha, a bor és a szentelt gyertya mellett, míg végre udvariatlan tartózkodása Pilont hasonló udvariatlan beavatkozásra indította. Csak még azt nem tudta, hogy kapjon bele.

– Megint a katonák? – kérdezte.

– Igen – dörmögte Jesus Maria. – Egy kicsit korán jöttek ezúttal.

– Biztosan voltak vagy húszan, hogy így helybenhagytak – jegyezte meg Pilon, hogy hízelegjen barátjának. – Mindenki tudja, milyen veszélyes ember vagy, ha verekedésre kerül a sor.

Jesus Maria ettől egy kicsit fölvidult.

– Négyen voltak – mondta –, Arabella Gross is segített nekik. Fejbe vert egy darab kővel.

Pilonban felülkerekedett az erkölcsi méltatlankodás.

– Nem ismerek rád – mondta komolyan. – Hogy óvtak barátaid attól az utcasöpredéktől!

Elgondolkozott, hogy óvta-e tényleg Jesus Mariát, de aztán úgy tűnt fel neki, hogy mégis óvta.

– Ezek az olcsó fehérnépek veszélyesek ám, barátom – szólt közbe Pablo. – Aztán odaadtad neki azt a kis vacakot?

Jesus Maria a zsebébe nyúlt, s egy gyűrött, rózsaszín melltartót kotort elő.

– Nem volt rá idő – mondta. – Pedig már éppen akartam; s különben is, még be sem értünk az erdőbe.

Pilon a levegőbe szimatolt, s némi szomorú szemrehányással csóválta a fejét.

– Te whiskyt ittál!

Jesus Maria bólintott.

– Hol vetted?

– A katonáktól – felelte Jesus Maria –, ők rejtették el a csatornába. Arabella tudott róla, ő árulta el nekem. De aztán a katonák megláttak az üveggel.

A történet lassanként formát öltött. Pilon szerette ezt az elbeszélési módot. Elsikkad az esemény, ha mindent egyszerre, gyorsan adnak elő. A jó történet legfőbb sajátossága a félig elmondott dolgokban rejlik, amelyeket a hallgató saját tapasztalatai szerint egészíthet ki. Elvette Jesus Maria öléből a rózsaszín melltartót, ujjaival végigsiklott rajta, és elgondolkodva legeltette rajta a szemét. Tekintete egyszerre csak fölragyogott.

– Tudom már – kiáltott föl –, elvisszük Dannynek ezt az izét, adja oda Mrs. Moralesnek.

Jesus Marián kívül mindenki örült az ötletnek, ő azonban reménytelenül kisebbségben volt. Pablo finom ösztönével megérezte Jesus Maria vereségét, kárpótlásul telitöltötte gyümölcsöstálkáját.

Nemsokára mindnyájan mosolyogtak. Pilon egy mókás történetet mesélt, amely annak idején az apjával esett meg. A jó hangulat visszatért. Énekeltek. Jesus Maria forgótáncba kezdett, hogy megmutassa, mennyire nem ártott neki egy kis elnáspángolás. A bor egyre apadt a kancsóban, de mielőtt még elfogyott volna, a barátok elálmosodtak. Pilon és Pablo ágyba kecmergett, Jesus Maria meg végigfeküdt a padlón a kályha mellett.

A tűz kialudt. A ház mély horkolással telt meg. Csak egy dolog mozgott még a szobában. A szentelt gyertya lándzsa alakú lángja hihetetlen gyorsasággal ugrált föl-le.

Ez a kis gyertya később erkölcsi meggondolásokra késztette Pilont, Pablót és Jesus Mariát. Egyszerű viaszhenger volt, s egy fonál húzódott benne végig. Azt mondhatná az ember, hogy az ilyen tárgy csak a fizika törvényeinek köteles engedelmeskedni, semmi másnak. Viselkedését csak a hő és az égési föltételek irányítják – gondolhatná az ember. Meggyújtjuk a belet, belekap a viaszba, és a viaszt fölszívja a kanóc. A gyertya néhány óráig ég, elfogy, és ezzel kész. Az eset befejezést nyert. Rövid idő múlva elfelejtjük, aztán mintha sose lett volna.

De elfelejtettük, hogy ebben az esetben szentelt gyertyáról volt szó? Hogy ezt a gyertyát Pablo egy tiszta pillanatában, talán vallási rajongásból Szent Ferencnek ajánlotta föl? Pedig ez az a körülmény, amely a viaszrudacskát a fizika törvényein kívül helyezte.

A gyertya fénydárdáját az ég felé szögezte, mint az a művész, aki önmagát emészti föl, hogy megistenüljön. Egyre rövidebb lett. Odakint szél kerekedett, és befújt a falrepedéseken. A gyertya oldalra billent. Egy selyemnaptár, melyen egy szépséges amerikai rózsa közepéből egy bűbájos leányfej mosolygott elő, kicsit elbillent a faltól. A lángkupakhoz ért. A tűz belekapott a selyembe, és a mennyezet felé futott. Egy darab leszakadt tapéta tüzet fogott, és lángolva hullt egy csomó újságpapír közé.

Az égből szentek és mártírok tekintettek alá kérlelhetetlen, konok arccal. A gyertya elvégre is szentelt volt és Szent Ferencé. Szent Ferenc hatalmas gyertyát követelt helyette éjszaka.

Ha az álom mélységét mérni lehetne, joggal mondhatnók, hogy Pablo, aki vétkes cselekedetével felelős volt a tüzért, még hangosabban horkolt, mint két barátja. De mivel erre nincs mértékünk, csak annyit állapíthatunk meg, hogy nagyon horkolt.

A lángok végigfutottak a falakon, s ahol a tetőn rést találtak, kitörtek a sötét éjszakába. A ház tűzropogással telt meg. Jesus Maria nehézkesen megfordult, és álmában vetkőzni kezdett. Ekkor egy égő zsindely pottyant az arcába. Erre aztán veszett ordítással fölugrott, rémülten vette tudomásul a tüzet, és csapkodni kezdett maga körül.

– Pilon! Pablo! – rikácsolta.

Berohant a másik szobába, kiráncigálta barátait az ágyból, és kituszkolta a házból. Pilon még mindig kezében szorongatta a rózsaszínű melltartót.

A ház előtt megálltak, s a lángfüggönyös, nyitott ajtót bámulták. Még látták bent az asztalon a boroskancsót, melynek fenekén még jó kéthüvelyknyi bor csillogott.

Pilon észrevette a Jesus Mariában felülkerekedett vad hősiességet.

– Ne tedd – üvöltötte –, hadd vesszen a tűzben, megérdemeljük, miért hagytuk ott?

Hallották a szirénát s a tűzoltókocsi csikorgását, amely a montereyi tűzoltólaktanyából cammogott fölfelé a dombra. A nagy, vörös tűzoltókocsi egyre közelebb érkezett, reflektorának fénye a fenyőfák között vibrált.

Pilon hirtelen Jesus Mariához fordult.

– Szaladj és mondd meg Dannynek, hogy ég a háza. Rohanj szaporán, Jesus Maria.

– Miért nem mégy magad?

– Ide figyelj – magyarázta Pilon –, Danny nem tudja, hogy te is bérlő vagy a házban. Pablóra és rám biztosan megharagudna egy kicsit.

Jesus Maria megértette ezt az érvelést, és Danny háza felé sietett. A ház sötét volt.

– Danny! – kiáltott be Jesus Maria. – Ég a házad!

Semmi válasz.

– Danny! – kiáltotta újból.

A szomszédos házban Mrs. Moralesnél kinyílt egy ablak.

– Mi a fenét akarsz? – ordította Danny ingerlékenyen.

– A másik házad, amelyikben Pablo és Pilon lakik, lángokban áll.

Danny egy pillanatig nem tudott felelni, majd megkérdezte:

– A tűzoltóság kivonult?

– Igen – kiáltotta Jesus Maria.

Már az egész ég világos volt. Hallani lehetett az épületfa recsegését.

– Hát ha a tűzoltóság sem tud csinálni semmit, mit vár akkor Pilon tőlem?

Jesus Maria hallotta, amint csattanva becsukódott az ablak. Aztán maga is megfordult, és visszasétált a tűzhöz. Rosszkor zavarta Dannyt, az biztos, de hogy közölte volna vele különben a hírt? S talán Danny is megharagudott volna, ha nem figyelmeztetik a tűzre. Jesus Maria mindenesetre örült, hogy megmondta neki. Ezzel a felelősség Mrs. Moralesre hárult.

Kis ház volt, tele mindenféle kacattal, s a falak is csontszárazak voltak. Talán a régi kínai negyed égése óta nem volt ilyen gyors és tökéletes tűzvész. A tűzoltók csak egy pillantást vetettek a lángoló falakra, aztán locsolni kezdték a közeli bokrokat, fákat és házakat. Alig egy óra leforgása alatt a ház teljesen megsemmisült. A tömlők csak akkor kezdtek működni a hamuhegyek fölött, hogy eloltsák a zsarátnokot.

Pilon, Pablo és Jesus Maria összekarolva álldogált, és figyelte a történteket. A fél Monterey és egész Tortilla Flat, Danny és Mrs. Morales kivételével, boldogan állta körül és bámulta a tüzet. Végül, mikor minden befejeződött, s a fekete pernyehalomból már csak kis gőzfelhő szállt föl, Pilon csendesen elfordult.

– Hová mész? – kérdezte Pablo.

– Az erdőbe – felelte Pilon. – Ki akarom végre aludni magam. Azt tanácsolom, gyertek ti is. Jó lesz, ha most egy ideig nem találkozunk Dannyvel.

A másik kettő komolyan bólintott, és követte a fenyőerdő irányában.

– Jó lecke volt mindnyájunknak – sóhajtotta keserűen Pilon –, ebből aztán megtanulhattuk, hogy sose hagyjunk a házban éjszakára bort.

– Legközelebb – mondta a reménytelenség hangján Pablo – majd kiviszed, és valaki ellopja.

6

A három bűnös békét lel a töredelmes megbánásban; Danny és barátai örök bajtársi szövetségre lépnek

Amikor a nap fölragyogott a fenyőfák között, a föld felmelegedett, s a geréniumleveleken fölszáradt az éjszakai harmat, Danny kiült napozni a tornácra, s meleg hangulatban ábrándozott bizonyos eseményekről. Levette cipőjét, s lábujjait a tornác naptól meleg deszkáin nyújtóztatta. Már kora reggel elsétált, látta a hamuba roskadt, fekete négyszöget s az összegörbült ólomcsöveket. Ez volt az ő második háza. Valami csekély kis kötelező haragot táplált gondatlan barátai iránt, egy percre megsiratta a földi javak múlandóságát, melyeknél épp ezért értékesebbek a lelki javak. Úgy gondolt épületének romjaira, mint egy háztulajdonos, de mikor a szükséges handabandázáson s a kellő indulati kitöréseken túl volt, igazi hangulatába zökkent vissza, s azzal vigasztalta magát, hogy legalább egy teher leszakadt aválláról.

Ha még meglenne – gondolta –, követelném a bérösszeget. Barátaim tartozásuk miatt elhidegültek tőlem, így legalább megint szabadok és boldogak lehetünk.

Azt azért tudta Danny, hogy barátait meg kell kissé leckéztetnie, nehogy pipogya embernek tartsák. Ezért, míg a pitvarban ült, s egyik kezével a legyeket kergette – amit a legyek inkább hívásnak, mint kergetésnek fogtak föl –, meghányta-vetette magában, mit mond majd barátainak, mielőtt szeretetébe visszafogadja őket. Meg kell mutatnia, hogy nem lehet csak olyan egyszerűen kisemmizni. De szeretett volna már túllenni rajta, hogy megint a régi Danny lehessen, akit mindenki szeret és fölkeres, ha egy gallon bora vagy egy darabka sültje van. Mint kétszeres háztulajdonos és gazdag ember, sok kedves falattól esett el.

Pilon, Pablo és Jesus Maria Corcoran jó soká aludt az erdőben, a fenyőfa derékaljon. Izgalmas éjszaka volt, nem csoda hát, hogy annyira kifáradtak. A déli nap teljes hevével arcukba sütött, hangyák másztak a testükre, s közelükben különböző gúnyneveket kiáltott rájuk egy szajkómadár.

Álmukat a bokor másik oldalán rendezett piknik szakította félbe. Egy nyitott uzsonnáskosárból csábító illatok érkeztek Pilon, Pablo és Jesus Maria felé. Fölserkentek; fölültek, aztán rájuk tört rendkívüli helyzetük.

– Hogy kezdődött a tűz? – kérdezte Pablo panaszosan, de egyikük se tudott rá választ adni.

– Talán jobb volna, ha egy időre más városba költöznénk. Watsonville-be vagy Salinasba, azok kedves városok.

Pilon előhúzta zsebéből a melltartót, s ujjával végigcirógatta a rózsaszín, puha jószágot. Majd a nap felé tartotta, és keresztülnézett rajta.

– Ezzel mindössze időt nyerhetünk – szögezte le. – Azt hiszem, legjobb lesz, ha elmegyünk Dannyhez, s bevalljuk vétkünket, mint a kisgyermekek apjuknak, így nem szólhat semmit, legfeljebb szomorú lesz. S különben is, hát nem visszük ezt az ajándékot Mrs. Moralesnek?

Barátai helyeslőleg bólogattak. Pilon szeme a sűrű bokron át a piknik felé kalandozott, s különösképpen a felé a kosár felé, melyből a borssal sült tojás átható illata szállongott. Pilon összehúzta orrát, mint a tengeri nyúl, ha szaglászik. Boldogan mélázott el és mosolygott.

– Sétálni megyek, barátaim. Nemsokára találkozhatunk a kőbányánál. A kosarat ne hozzátok, hacsak lehetséges.

Szomorúan néztek utána, amint az erdőn át, derékszögben egyenesen a piknik és a kosár felé tartott. Pablo és Jesus Maria csöppet se lepődött meg, amikor néhány perc múlva kutyaugatást, éles kacagást, vadmacskamorgást és segélykiáltást hallott: a pikniktársaság azonban meglepődött és megdöbbent. A két férfi és két nő odahagyva kosarát, a váltakozó hangok irányába indult.

Pablo és Jesus Maria engedelmeskedett Pilonnak. A kosarat otthagyták, de be is piszkították aztán ingüket és kalapjukat sült tojással.

Úgy délután három óra körül a három vezeklő lassan megindult Danny háza felé. Karjuk roskadozott az engesztelő áldozatoktól. Volt ott narancs, alma, banán, olajos és ecetes halak, préselt sonkás és tojásos szendvicsek, pezsgő, egy papírdobozban burgonyasaláta s a Saturday Evening Post egy példánya.

Danny észrevette őket, felállt, és megpróbálta emlékezetébe idézni, mit is kell mondania. Lecsüggesztett fővel sorakoztak eléje.

Danny elnevezte őket “kutyafiaknak”, “tisztességes ember házitolvajainak” és “békaporontyoknak”. Anyjukat “tehén”, apjukat “vén kecske” jelzővel díszítette föl.

Pilon kinyitotta a csomagját, s kirakta a sonkás szendvicseket. De Danny csak folytatta, hogy többet nem bízhat meg barátaiban, a hite megfogyott, s baráti érzéseit lábbal taposták. Ezután kis emlékezetzavar állt be nála, mert Pablo két sült tojást húzott elő a kebeléből. Végül azonban mégis visszakanyarodott, s a nagy nemzetséget emlegette, melynek asszonyai erényesek, férfiai pedig erősek voltak.

Pilon előhúzta zsebéből a rózsaszínű melltartót, s hanyagul lóbálta az ujján.

Ebben a pillanatban Danny mindent elfelejtett. Leült barátaival a tornácra, s a csomagokat kezdte bontogatni. Egész a rosszullétig zabáltak. Egy óra múlva, amikor kényelmesen nekidőltek a pitvar falának, s csak emésztésük apró körülményeire figyeltek, Danny, mintha valami távoli dologról volna szó, véletlenül megkérdezte:

– Hogy keletkezett a tűz?

– Fogalmunk sincs róla – jelentette ki Pilon. – Mi aludni mentünk, és akkor kezdődött. Lehet, hogy ellenségeink vannak.

– Talán Isten ujja van a dologban – mondta Pablo ájtatosan.

– Ki ismeri Isten szándékait? – tette hozzá Jesus Maria.

Pilon átadta a melltartót, s kifejtette, hogy ajándéknak szánták Mrs. Morales őnagyságának. Danny lekókadt. Tamáskodva nézte a melltartót.

– Nem olyan asszony az, akinek ajándékot lehet adni – nyögte ki végül. – A nőknek vett selyemharisnyákkal sokszor lekötelezzük magunkat.

Nem mondhatta el barátainak, mennyire elhidegült a viszony közte és Mrs. Morales között, mióta csak egy háza van. S az asszony iránti udvariasságból nem írhatta le az elhidegülés fölötti örömét se.

– Azért elteszem ezt a kis izét, talán még valakinél egyszer hasznát vehetem.

Amikor az este leszállt, és sötét lett, bementek a házba, és fenyőtobozzal bedurrantottak a vaskályhába. Danny bocsánata jeléül elővett egy üveg grappát, és megosztotta barátaival.

Azok könnyen beleilleszkedtek az új életbe.

– Kár, hogy megdöglöttek Mrs. Morales csirkéi – jegyezte meg Pilon.

De még ez sem rontotta meg örömüket.

– Hétfőn vesz újabb két tucatot helyettük – mondta Danny.

Pilon megelégedetten mosolygott.

– Mrs. Soto tyúkjai nem voltak valami jók. Mondtam is, hogy vegyen nekik osztrigahéjat, de rám se hederített.

Megitták grappájukat, s ez épp elég volt a régi, meleg barátság megpecsételésére.

– Szép dolog a barátság – mondta Danny. – Milyen elhagyatott, akinek nincs barátja. Magában ül, és egyedül fogyasztja grappáját.

– Vagy a szendvicseit – tette hozzá gyorsan Pilon.

Pablo még nem tudta elűzni lelkiismeret-furdalásait, mert érezte, hogy az égi politika jogosan idézte elő a tűzvészt.

– Kevés olyan barát van a földön, mint te, Danny! Nem sokaknak adatott meg ez a kegyelem.

Mielőtt Danny végképp elmerült volna a barátság hullámaiban, egyet még kikötött:

– Az ágyamat aztán hagyjátok békén, ebben az egyben nem osztozunk.

Bár említés nem esett róla, mind a négyen tudták, hogy ezentúl Danny házában laknak.

Pilon boldogan sóhajtott föl. Vége a házbérgondnak, nincs többé adósság. Már nem bérlő, hanem vendég. Szívében hálát adott a másik ház leégéséért.

– Nagyon boldogok leszünk itt mindnyájan, Danny – mondta. – Esténként majd a tűz mellett üldögélünk, s a barátaink majd meglátogatnak. Néha talán megiszunk egy-egy pohár bort is a barátság kedvéért.

Ekkor Jesus Maria a hála rohamában elhamarkodott ígéretet tett. Valószínűleg a grappa okozta és a tűzvészes éjszaka, no meg a sült tojás. Úgy érezte, hogy nagy adományban részesült, s ezt másik adománnyal akarta viszonozni.

– A mi felelősségünk és kötelességünk, Danny, hogy ebben a házban mindig legyen elegendő ennivaló – szónokolta. – A mi barátunk nem éhezik többé.

Pilon és Pablo rémülten kapta föl a fejét, de a szép és nagylelkű ígéret már elhangzott. Bűnhődés nélkül senki sem szívhatta volna vissza. Jesus Maria is, csak mikor már kimondta, döbbent rá ajánlata nagyságára. Az egyetlen remény, hogy Danny esetleg elfelejti.

Mert ha az ígéret beváltását kierőszakolná – tűnődött Pilon –, rosszabb volna, mint a házbér. Szolgaság volna.

– Esküvel fogadjuk, Danny! – mondta ünnepélyesen.

Könnyes szemmel ültek a tűzhely körül, s egymás iránti szeretetük szinte már elviselhetetlen volt.

Pablo kézhátával törölgette nedves szemét, és egyre csak Pilon megállapítását ismételgette:

– Itt mindnyájan nagyon boldogok leszünk!

7

Danny és barátai a jó ügy harcosai; támogatják a szegény Kalózt

Sokan látták naponként a Kalózt; sokan kinevették, mások szánakoztak rajta, de senki sem ismerte közelebbről, és senki sem érintkezett vele. Hatalmas testalkatú, félelmesen bozontos szakállú férfi volt. Gyapjúnadrágot és kék inget viselt, kalapja nem volt. Ha a városba ment, cipőt is húzott. Ha valakivel találkozott, szeméből olyan riadtság áradt, mint az állatokéból, melyek menekülni szeretnének, de nincs elég bátorságuk, hogy megforduljanak. E miatt az arckifejezés miatt a montereyi paisanók azt tartották róla, hogy a feje nem nőtt együtt a testével. Kalóznak a szakálla miatt nevezték. Az emberek naponta látták, amint fával megrakott taligáját tolta az utcán, s rakományát árulta. Nyomában ügetett öt kutyája.

Megjelenésre bozontos farkával Enrique volt a leginkább kutyaszerű. Pajarito barna volt és göndör, mást nem is igen lehetett látni belőle. Rudolphot a járókelők “amerikai dog”-nak nézték. Pehely mopszli volt, Senor Alec Thompson meg valami vadászkutyafélének látszott. Csapatostul mentek gazdájuk után, mély tisztelettel viseltettek iránta, s minden gondolatukkal boldogságát akarták előmozdítani. Ha a talicskázástól fáradtan leült, köréje ültek, és fülüket hegyezték.

Egyesek korán reggel az Alvarado Streeten találkoztak a Kalózzal, mások favágás közben látták az erdőn, tudták róla, hogy olcsón árul, de Pilon kivételével senki sem tudott róla semmi bizonyosat. Pilon mindenkit ismert, és mindenkiről mindent tudott.

Kalóz egy elhagyott ház üres csirkeóljában lakott a Tortilla Flaten. Gőgnek tartotta volna, hogy magában a házban lakjék. Kutyái körülötte és rajta aludtak, ami azért is jó volt, mert a hidegebb éjszakákon legalább melegítették. Ha lába fázott, csak Senor Alec Thomson meleg hasa alá dugta. A tyúkól olyan alacsony volt, hogy Kalóznak négykézláb kellett bemásznia otthonába.

Minden reggel napfölkelte előtt kikecmergett az ólból, a kutyák utána. Megrázták bundájukat, s nagyokat tüsszentettek a hidegben. Aztán a társaság Montereybe indult, s végigdolgozott egy szűk utcácskát. Erre az utcára négy vagy öt vendéglő hátsó kijárata nyílott. A Kalóz bejáratos volt mindegyik vendéglő meleg, jószagú konyhájába. A dörmögő szakácsok

mindenütt kezébe nyomtak jókora csomag hulladékot. Nem is tudták, miért teszik.

Amikor a Kalóz végiglátogatta az összes hátsó bejáratot, s keze megtelt csomagokkal, visszament a Munroe Streeten a hegyre, egy elhagyott telekre. A kutyák izgatottan ugrándozták körül. Kibontotta a csomagokat, és megetette a kutyákat. Magának csak egy darabka kenyeret vagy húst tartott meg valamelyik adományból, de sohasem a legjobb falatot. A kutyák körülülték, idegesen nyaldosták szájukat, és lábukat kapkodták, míg az ennivalóra vártak. Az volt az érdekes, hogy sose marakodtak a koncon. A Kalóz kutyái sose verekedtek össze, de összekaptak minden idegen négylábúval, amely Monterey utcáin végigment. Élvezetes látvány volt ez az öt kutyából álló falka, vadászkutyák és nyúlforma pomerániaiak.

A nap már javában sütött, mire befejezték az étkezést. A Kalóz leült a földre, és figyelte, hogy keveredik a reggeli fény a kék éggel. Alatta a vitorlások szálltak tengerre rakományukkal. A kínai negyedből fölhangzott a lágy jelzőharangok hangja. Úgy látszik, a Kalóz inkább hallgatta, mint nézte a napot, mert – bár szeme meg sem rebbent – arcán a figyelem kifejezése ült. Nagy mancsa öntudatlanul a kutyákra tévedt, s ujja becézve simogatta kócos bundájukat. Vagy egy félóra múlva a Kalóz az üres telek sarkába ment, lerakta a taligáról a zsákponyvát, s kiásta fejszéjét, amelyet minden este a föld alá rejtett. Aztán a hegyre tolta a talicskát, be az erdő mélyére, míg egy kiszáradt, ágas-bogas fát nem talált. Délutánra megvolt a rakomány tűzifa. Aztán kutyái kíséretében rótta az utcákat, amíg huszonöt centért el nem adta a tüzelőt.

Ennyit mindenki megfigyelhetett, de hogy a pénzt mire fordította, azt senki sem tudta volna megmondani. Hogy el nem költötte, az bizonyos. Éjszaka kutyái védelme alatt az erdőbe ment, s napi keresetét valahová a többi mellé rejtette. Lehetett is már jó csomó megtakarított pénze.

De Pilon furfangos ember volt, s az ő figyelmét nem kerülték el barátai életkörülményei, s ezért kétszeresen vágyott a Kalóz szíve mélyén fészkelő titok nyitjára, amikor a kincs létezését logikai úton bebizonyítottnak látta.

Pilon így okoskodott:

A Kalóz mindennap megkeresi a maga negyeddollárját. Ha két tízcentest és egy nikkelpénzt kap, beváltja egy huszonöt centesre. El nem költi, tehát nyilván elrejti valahová.

Pilon megpróbálta fölbecsülni a kincs értékét. A Kalóz már évek óta él így. Hat napon át fát vág, vasárnap templomba megy. Ruháit a magánházak,

élelmét a vendéglősök hátsó bejáratánál szerzi. Pilon már szinte belezavarodott a nagy számolásba, végül föl is hagyott vele.

A Kalóznak legalább száz dollárja lehet – gondolta.

Pilon ezen hosszasan tűnődött. De csak a bolond és pillanatnyi hevületben tett ígéret – hogy Dannynek megszerzik a mindennapi élelmet – adott a Kalóz vagyonának személyi jelentőséget.

Hosszú és hatalmas előkészület után fogadta el saját indítványát. Nagyon sajnálta a Kalózt.

Szegény, féleszű teremtés! Isten nem adott neki elég sütnivalót. Ez a szegény Kalóz nem tud gondoskodni magáról. Hát nem piszokban, öreg csirkeólban éldegél! Csak kutyáknak való moslékot eszik. S mert kevés az esze, eldugja a pénzét.

Miután a könyörület alapépítménye megvolt, Pilon a megoldáshoz érkezett.

Nem lenne kegyes cselekedet, ha elintézném helyette azokat a dolgokat, amikre ő képtelen? Ha vennék neki meleg ruhát és emberi táplálékot? Bár – figyelmeztette önmagát – nekem erre nincs anyagi lehetőségem, s ez mardossa is a szívemet. Hogy lehetne véghezvinni ezt a jámbor cselekedetet?

Valahogy mégis hozzáfogott. Mint a macska, amely órákig les verébre, Pilon is ugrásra készen állt.

– Megvan! – kiáltott föl. – A dolog a következő: A Kalóznak van pénze, csak esze nincs hozzá. Bezzeg van nekem. Majd én gondolkozom helyette. Rendelkezésére bocsátom az eszemet, így könyörülök meg ezen a szegény ügyefogyott emberkén.

Ez volt a legnagyszerűbb építmény, amelyet Pilon valaha is létrehozott. A művész megmutatkozási vágya azonnal föl is támadt benne.

Elmondom Pablónak – gondolta, de aztán habozni kezdett, megtegye-e. – Pablo feddhetetlenül becsületes ember? Nem akar majd ebből a pénzből valamit saját céljára fölhasználni?

Pilon, nagyon helyesen, elhatározta, hogy semmi esetre sem kockáztatja meg.

Különös, hogy minden sötét és gonosz dolog belülről fehér, mint a hó. Elszomorító, hogy még az angyalok rejtett gondolatai is leprával fertőzöttek. Tisztelet és békesség Pilonnak, amiért kitalálta, hogy lehet föltárni és fölszínre hozni a minden rossz mélyén lappangó jóságot. Vak sem volt a minden jó mélyén rejlő rosszal szemben, mint oly sok szent.

Szomorúan kell hozzátennünk, hogy Pilon sem ostoba, sem önhitt, sem kapzsi nem volt, aminek jutalmául az emberek esetleg szentnek tisztelhették volna. Pilon megelégedett a jó cselekedettel, és gazdag jutalomnak vette a beteljesült emberi testvériesség ragyogását.

Még azon az éjszakán meglátogatta a csirkeólban a Kalózt és kutyáit. Danny, Pablo és Jesus Maria a tűz körül ültek. Látták, amint fölkerekedik, de nem szóltak, mivel azt hitték, a szerelem lángja lobbant föl Pilonban, vagy valahol egy kis bort tud szerezni. Egyik esetben sem volt beleszólásuk, míg ő maga nem beszélt a dologról.

Jó sötét volt már, de Pilon gyertyát is vitt magával a zsebében; célszerű megfigyelni a Kalóz arckifejezését, míg beszélgetnek. Egy nagy kerek cukros kalácsot is vitt a tarisznyájában, amelyet Susie Franciscótól, a cukrászkisasszonytól azért kapott, mert tanácsot adott neki, hogy szerezhetné meg Charlie Guzman szerelmét. Charlie posta- és táviratkihordó volt, és motorbiciklin járt. Susie már férfisapkát is csináltatott magának arra az esetre, ha Charlie valamikor motorkerékpározni hívná. Pilon úgy vélte, hogy a Kalóz biztosan szereti az édes kalácsot.

Vaksötét éjszaka volt. Pilon üres telkek, gyomlepte, elhanyagolt kertek között haladt előre a keskeny ösvényen.

Galvez komisz bulldogja morogva jött ki gazdája udvarából. Pilon bókokkal igyekezett lecsendesíteni.

– Kedves kutyuskám – mondta nyájasan –, szép kutya vagy.

Persze mind a két állítás szemenszedett hazugság volt, de a kutyára hatott, mert visszakullogott Galvez udvarába.

Végül is Pilon megérkezett az elhagyott tanyához, a Kalóz szállására. Tudta, hogy most nagyon óvatosnak kell lennie, mert ha a Kalóz kutyái valami gazdájuk ellen törő rosszra gyanakodnak, nekiesnek, mint a veszett fúriák. Amint az udvarba lépett, fenyegető vicsorgást hallott a csirkeólból.

– Kalóz – kiáltott be –, a te jó barátod, Pilon van itt! Beszélni szeretne veled.

Csend lett. A kutyák abbahagyták a morgást.

– Kalóz, csak Pilon van itt.

Mély, mogorva hang válaszolt.

– Menj innen. Éppen lefeküdtem. A kutyák is álmosak. Sötét van, Pilon. Menj te is aludni.

– Van nálam gyertya – felelte Pilon. – Olyan világos lesz a sötét házban, mint nappal. Egy édes süteményt is hoztam neked.

Halk motozás hallatszott a csirkeólból.

– Gyere hát – mondta a Kalóz. – Majd megmondom a kutyáknak, hogy minden rendben van.

Amint a gazos udvaron végigment, Pilon hallotta, hogy a Kalóz szelíden magyarázza a kutyáknak, hogy csak Pilon jött látogatóba, nincs baj. Pilon a sötét ajtóban lehajolt, egy gyufasercenés, s már égett is a gyertya.

A Kalóz a mocskos földön ült, körülötte a kutyái. Enrique morgott, megint meg kellett nyugtatni.

– Ez nem olyan okos, mint a többi – mondta a Kalóz kedélyesen. Szeme úgy csillogott, mint játék közben a gyermekeké. Mikor mosolygott, a gyertyavilágnál elővillantak fehér lapátfogai.

Pilon kinyitotta a tarisznyáját.

– Nesze, itt egy finom sütemény.

A Kalóz elvette a tarisznyát, és belenézett, gyönyörködve elmosolyodott, és kivette a tésztát. A kutyák vigyorogva figyelték, lábukat kapkodták és szájukat nyalogatták. A Kalóz hét részre törte a süteményt. Az első darabot vendégének, Pilonnak adta.

– Most Enrique – mondta –, most Pehely. Most Senor Alec Thompson.

Mindegyik kutya megkapta a maga adagját, lenyelte, és várta a következő darabokat. Végül a Kalóz is megette a maga részét, s a kutyák felé mutatta üres tenyerét.

– Láthatjátok, nincs több.

A kutyák azonnal köréje heveredtek.

Pilon is leült a földre, és maga elé állította a gyertyát. A Kalóz öntudatos, kérdő tekintettel nézett rá. Pilon csendesen ült, időt engedett a Kalóznak a gondolkozásra. Végül megszólalt.

– Sok gondot okozol barátaidnak.

A Kalóz tekintete meglepetéssel telt meg.

– Én? A barátaimnak? Micsoda barátaimnak?

Pilon hangja ellágyult.

– Sok barátod van, aki gondol rád. Nem jöhetnek hozzád, mert túlságosan gőgös vagy. De azt gondolják, biztosan sérti az önérzetedet, hogy ebben a csirkeólban laksz, rongyokban jársz, és kutyáiddal együtt hulladékon élsz. A barátaid aggódnak.

A Kalóz lélegzetvisszafojtva figyelte szavait, s megpróbálta fölfogni a számára új dolgok jelentőségét. Eszébe sem jutott, hogy Pilon szavaiban kételkedjék.

– Ilyen barátaim vannak? – kérdezte csodálkozva. – És én még csak nem is sejtettem. Gondot okoztam nekik? Nem tudtam, Pilon. Ha tudtam volna, nem adtam volna okot a nyugtalanságra.

Izgalmában a torkát köszörülte.

– Amint látod, a kutyák jól érzik itt magukat. És mert nekik is kedvükre van, én is megszerettem ezt a helyet. Nem is álmodtam, hogy a barátaimat ez aggasztja.

A Kalóz szeme könnybe lábadt.

– Pedig – mondta Pilon – a barátaid nyugtalanok.

A Kalóz földre sütötte szemét, megpróbált eligazodni gondolatai között, de most is, mint rendesen, ha valami nehéz problémával került szemközt, agya eltompult, s csak tehetetlenséget érzett. Kutyáihoz fordult volna segítségért, de azok már aludni tértek, mivel ez nem az ő dolguk.

Tekintete végül is Pilonnál kötött ki.

– Mondd meg akkor, Pilon, mit tegyek? Én nem vagyok jártas az ilyesmiben.

Könnyű eset volt. Pilon szégyellte is kissé magát, hogy ilyen könnyen ment. Még tétovázott, már majdnem abbahagyta az egészet, de tudta, hogy ezt később megbánná, azért kirukkolt.

– Barátaid szegények – mondta. – Szívesen segítenének rajtad, de nincs pénzük. Ha van eldugott pénzed, vedd elő. Vegyél magadnak ruhát. Egyél olyan ételt, amit nem mások dobtak el. Hozd elő a pénzedet rejtekhelyéről, Kalóz.

Pilon, amíg beszélt, egész közelről figyelte a Kalóz arckifejezését. Látta, hogy szemében először gyanú, majd konokság vert tanyát. Egy perc alatt két dologról bizonyosodott meg. Egy: hogy a Kalóznak van eldugott pénze, kettő: hogy nem lesz olyan könnyű hozzájutni. Az utóbbinak még örült is. Tetszett neki, hogy ez a probléma végre taktikázásra késztette a Kalózt.

A Kalóz, most már ravaszul, bölcs fortéllyal tekingetett barátjára.

– Nincs nekem sehol pénzem.

– De, barátom, láttam, hogy mindennap beszedsz a fáért egy negyed dollárt, és sose költöd el.

A Kalóz végre fölengedett.

– Egy szegény özvegyasszonynak adom. Nekem nincs pénzem.

Ezzel a vitára nyíló egyik ajtót lezárta.

Cselhez kell folyamodnom – gondolta Pilon. Latba kellett vetnie minden okosságát. Fölkelt, és kezébe vette a gyertyát.

– Csak el akartam mondani, mennyire aggódnak a barátaid – mondta kissé sértődötten –, de ha te nem akarsz segíteni magadon, én sem tehetek érted semmit.

A Kalóz tekintete megenyhült.

– Mondd meg nekik, kérlek, hogy egészséges vagyok. Látogassanak meg. Nem akarom, hogy gőgösnek tartsanak. Bármikor jönnek, örömmel látom őket. Megmondod, Pilon?

– Megmondhatom – mondta Pilon kelletlenül –, de nem fogják szívesen látni, hogy semmit sem teszel megnyugtatásukra.

Ezzel Pilon eloltotta a gyertyát, és kiment a sötét éjszakába. Tudta, hogy a Kalóz sose árulja el, hová rejtette a vagyonát. Nem marad más hátra, mint fortéllyal rájönni, erőszakkal elvenni, aztán minden jóval ellátni a Kalózt. Ez az egyetlen mód.

Pilon tehát elhatározta, hogy meglesi. Ha fáért ment, utána lopakodott az erdőbe. Éjszakánként őrt állt a csirkeól közelében. Hosszasan és komolyan elbeszélgetett a Kalózzal, de nem tudott meg semmit. A kincstől olyan távol volt, mint kezdetben. Vagy a csirkeólban van elrejtve, vagy mélyen elásva valahol az erdőben, s csak éjjel lehetett volna megkeresni.

A hosszú és eredménytelen virrasztások elvették Pilon türelmét. Segítségre és tanácsra volt szüksége. S ki adhatott volna jobb tanácsot, mint barátai, Danny, Pablo és Jesus Maria? Ki tud olyan ravaszul nyomozni? Ki tud olyan könnyedén megpuhítani valakit?

Pilon tehát bizalmas beszélgetésre hívta össze barátait, de előbb ugyanúgy előkészítette őket, mint annak idején saját magát. Ecsetelte a Kalóz szegénységét, tehetetlenségét és végül – a megoldást. Mire a megoldáshoz érkezett, barátai az emberszeretet tüzétől lángoltak. Megtapsolták Pilont. Arcuk csak úgy sugárzott a kegyességtől. Pablo úgy vélte, hogy több mint száz dollárról lehet szó.

Mikor örömük legalább annyira lehiggadt, hogy már dolgozni is képesek lettek volna, tervezgetni kezdtek.

– Meg kell figyelnünk – tanácsolta Pablo.

– Figyeltem én eleget – érvelt Pilon. – Csak úgy lehet, hogy éjszaka mászik ki az erdőbe. De közelről nem lehet követni, mert a kutyái őrzik, mint az ördögöt. Nem olyan könnyű az eset.

– Minden érvet fölhasználtál? – kérdezte Danny.
– Minden elképzelhetőt.
Végül Jesus Maria, ez a szelíd ember találta meg a módját.
– Csak addig nehéz – mondta –, míg a csirkeólban lakik. De tegyük föl, hogy itt élne velünk? Esetleg elárulja magától is, ha látja jóakaratunkat; mindenesetre könnyebben megtudjuk, mikor megy el éjszaka.
A barátok alaposan megvitatták a javaslatot.
– Néha majdnem friss dolgokat kap a vendéglőkben – töprengett Pablo. – Egyszer csaknem hibátlan darab sültet láttam nála.
– Lehet, hogy kétszáz dollárja is van – jegyezte meg Pilon.
Danny egy ellenvetést kockáztatott meg.
– De a kutyák? Biztosan magával hozza a kutyákat is.
– Jó kutyák azok – mondta Pilon. – Vakon engedelmeskednek neki. Ha az egyik sarkot egy vonással elválasztod, s azt mondod, hogy a kutyák maradjanak a vonalon belül, megmondja nekik, és a kutyák ottmaradnak.
– Az egyik reggel is majd egy fél kalácsot láttam a Kalóznál, s csak egy kicsit volt leloccsantva kávéval – mondta Pablo.
A kérdés megoldódott magától. A ház küldöttséggé alakult, s a küldöttség meglátogatta a Kalózt.
Zsúfolt hely lett a csirkeól, amikor mindnyájan bemásztak. A Kalóz nyers szavakkal igyekezett örömét leplezni.
– Rossz idő van – mondta, csak hogy mondjon valamit. – Talán el sem hiszitek, de akkora kullancsot találtam Rudolph nyakában, mint egy galambtojás.
Majd lakását kezdte ócsárolni, mint egy háztulajdonos.
– Túlságosan szűk – mondta. – Nem alkalmas arra, hogy barátot fogadjak benne. De meleg és kényelmes, különösen a kutyáknak.
Azután Pilon vette át a szót. Elmondta, hogy az aggodalom már majd megölte a barátait. De ha hozzájuk jönne lakni, megnyugodnának, és megint tudnának aludni.
Ez túl nagy megrázkódtatást jelentett a Kalóz számára. A kezét bámulta, majd a kutyáira tekintett segítségért, de azok nem értették meg. Végül keze fejével kitörölte szeméből a boldogság gyöngyét, kezét meg nagy fekete szakállával szárítgatta.
– És a kutyák? – kérdezte halkan. – A kutyák is jöhetnek? Szeretitek a kutyákat?
Pilon bólintott.

– Jöjjenek csak. Az egyik sarkot majd nekik tartjuk fenn.

A Kalóz hallatlanul büszke lett. Félt is, hogy elárulja magát.

– Menjetek most – mondta némi nyomatékkal –, menjetek most haza. Holnap hozzátok költözöm.

Barátai sejtették, mit érez. Kimásztak az ajtón, és magára hagyták.

– Jól fogja érezni magát nálunk – mondta Jesus Maria.

– Szegény, magános emberke – tette hozzá Danny. – Ha tudtam volna, már rég magamhoz vettem volna, pénz nélkül is.

A boldogság tüze fűtötte mindnyájukat.

Gyorsan beleilleszkedtek az új viszonyokba. Danny egy darab kék krétával körívet rajzolt a nappali egyik sarkában. Ez lett a kutyák helye, ha éppen a szobában tartózkodtak. A Kalóz is ebben a sarokban aludt a kutyákkal.

A ház öt férfival és öt kutyával már kissé túl népesnek tetszett, de Danny és társai úgy képzelték, hogy a Kalóz meghívását az a fáradhatatlan és aggódó angyal sugallta, aki sorsukra vigyáz, és megvédi őket a gonosztól.

Minden reggel, mielőtt barátai még fölébredtek volna, a Kalóz fölkelt, és kutyái kíséretében végiglátogatta a vendéglőket és a rakpartot. Mindenki jólelkű volt iránta. Csomagja nőttön-nőtt. A paisanók megkapták adományait, és föl is használták: friss halat, kissé szikkadt, érintetlen fél kenyeret, húst, melyről a zöld lepedéket egy kis szódával le lehetett mosni. Kezdtek igazában jól élni.

Azzal, hogy elfogadták ajándékait, mélyebben meghatották a Kalózt, mintha bármit tettek volna érte. Méltóság ragyogott a szeméből, ha nézte, hogy fogyasztják el, amit hozott.

Esténként, amikor körülülték a kályhát, s a jóllakott istenek tunya hangján megvitatták Tortilla Flat eseményeit, a Kalóz pillantása szájról szájra tévedt, és suttogva ismételgette barátai szavait. A kutyák féltékenyen tolongtak körülötte.

Ezek az ő barátai – mondogatta magában éjszaka, amikor a ház már elsötétült, s az ebek melengetően hozzásimultak. Ezek az emberek annyira szerették, hogy bántotta őket az ő magános élete. A Kalóz ezt gyakran elismételgette magában, annyira meglepőnek és hihetetlennek tűnt előtte az egész. Talicskája most Danny udvarán állt, s ő mindennap vágott fát és eladta. De annyira félt, hogy valamit elmulaszt barátai beszélgetéséből, s valamit is elveszít a meleg barátság sugaraiból, hogy néhány napig vagyona után sem nézett, s az újabb garasokat sem rejtette a többi mellé.

Barátai kedvesek voltak hozzá. Udvariasan kezelték, de szemük mindig nyitva volt, és rajta nyugodott. Ha az erdőbe tolta taligáját, egyikük mindig vele ment, s egy fatörzsre telepedett, míg ő dolgozott. Ha a szakadékba ment éjszaka, Danny, Pablo vagy Jesus Maria melléje szegődött kísérőnek. S nagyon csendesen kellett kimásznia, hogy utána ne lopakodjék egy árnyék.

Egy hétig a társaság csak a Kalózt figyelte. De aztán lustaságuk legyőzte őket. Közvetlen támadás szóba se jöhetett, ezzel tisztában voltak. Ezért egy este a pénzelrejtést választották beszélgetésük tárgyául.

Pilon kezdte.

– Volt egyszer egy nagybátyám, szabályszerű uzsorás, aki az erdőben ásta el az aranyát. Egyszer aztán elment megnézni, de a kincs eltűnt. Valaki megtalálta és ellopta. Akkor már öregember volt; egész vagyona odaveszett. Kétségbeesésében fölakasztotta magát.

Pilon némi elégtétellel vette tudomásul a Kalóz arcára kiülő félelmet.

Danny szintén észrevette, ezért így folytatta:

– A viejo, a nagyapám, akitől ezt a házat örököltem, szintén ásott el pénzt. Nem tudom, mennyit, de gazdag ember hírében állt, tehát legalább három-négyszáz dollárt. Ásott egy mély gödröt, beletette a pénzét, aztán megint lefedte. Még fenyőtűt is szórt a tetejébe, nehogy valaki észrevegye a friss ásást. S mikor legközelebb megnézte, a gödör nyitva tátongott, s a pénz eltűnt, mint a kámfor.

A Kalóz öntudatlanul ismételte a szavakat. Arca rémült volt. Ujjaival Senor Alec Thompson bundáját babrálgatta. A barátok jelentős pillantásokat váltottak, és ezt a témát egyelőre elvetették. Cornelia Ruiz szerelmi életére terelődött a beszéd.

Éjszaka a Kalóz kilopakodott a házból, a kutyák utána, és mindannyiuk után Pilon. A Kalóz az erdőbe sietett. Biztos lábbal ugrálta át az ágakat és tönköket. Pilon kifulladt, s a cserje is megtépte. Egy pillanatra megpihent, s akkor vette csak észre, hogy előtte a zaj megszűnt. Várt, hallgatózott, körbe szimatolt, de a Kalóz eltűnt.

Vagy két óra múlva lassan, halálfáradtan hazaért. A Kalóz már bent aludt a helyén a kutyák között. A kutyák fölemelték fejüket, s Pilon úgy érezte, hogy gúnyosan nevetnek rajta.

Másnap reggel megbeszélést tartottak a szakadékban.

– Lehetetlen volt nyomon követni – számolt be Pilon. – Egyszerűen eltűnt. Mintha látna a sötétben. Minden fát ismer az erdőben. Más módot

kell választanunk.

– Talán egy ember nem elég – tanácsolta Pablo –, de ha mindnyájan utána mennénk, egyikünk mégis nyomára akadna.

– Estére meséljünk még vadabbakat – mondta Jesus Maria. – Egy hölgy adna nekem egy kis bort – tette hozzá szerényen. – Talán ha egy kicsit beszív a Kalóz, nem tűnik el olyan könnyen.

Ebben maradtak.

Jesus Maria hölgye egy egész gallon bort adott. Mit lehetne a Kalóz boldogságához hasonlítani, mikor kezében egy gyümölcsöstálka borral barátai között ült, és kortyolgatva hallgatta beszélgetésüket? Ilyen örömök ritkán érték életében a Kalózt. Szerette volna szívéhez szorítani ezeket az embereket, s elmondani, mennyire szereti őket. De nem merte megtenni, nehogy azt higgyék, részeg. Valami nagyszerű dolgot szeretett volna elkövetni értük, hogy bebizonyítsa érzelmeit.

– Az elásott pénzről beszélgettünk tegnap este – kezdte Pilon. – Ma eszembe jutott egy unokatestvérem. Okos ember volt. Ha valaki úgy el tudja rejteni a pénzét, hogy senki ne találja meg, ő aztán igazán az az ember volt. El is rejtette. Biztosan láttátok már szegény kis öreget. Ott kószál az öbölben, és halfejeket koldul, hogy levest főzzön belőle magának. Hát az az én unokatestvérem. Valaki ellopta az elásott vagyonát.

A Kalóz arcára visszatért a nyugtalanság.

Egyik történet túlszárnyalta a másikat, s mindegyik arról szólt, hogy követi a romlás azokat, akik elrejtik a pénzüket.

– Jobb, ha az ember magánál tartja, olykor-olykor el is költ valamicskét belőle, vagy ad a barátainak – fejezte be Danny.

Mindannyian a Kalózt figyelték, s a legijesztőbb történet kellős közepén egyszerre csak azt vették észre, hogy a Kalóz arcáról eltűnt a rémület, s helyét megkönnyebbült mosoly foglalta el. Kortyolgatta borát, és szeméből derű áradt.

A társaság már-már kétségbeesett. Minden tervük csütörtököt mondott. Megcsömörlöttek. Minden jóságukért és könyörületességükért ezt érdemelték hát? A Kalóz kivonja magát minden jóból, amit tenni akarnak érte. Kiitták maradék borukat, és bosszúsan ágyba bújtak.

Kevés dolog történhetik meg éjszaka is Pilon tudta nélkül. Ha alszik is, füle nyitva van. Most is meghallotta a Kalóz és kutyáinak lopakodó lépteit. Fölébresztette barátait, s a következő pillanatban mind a négyen elindultak a Kalóz után az erdőbe. Vaksötét volt. A négy barát nekiszaladt a fáknak,

belebotlott a szederindákba, de sokáig hallották maguk előtt a Kalóz lépteinek zaját. Addig követhették, mint az előző éjszaka Pilon, akkor egyszerre csend lett, csak az erdő és a bizonytalan éjszakai szél suttogott. Átkutatták a fákat és rőzsenyalábokat, de a Kalóznak megint nyoma veszett.

Végül fázva, szomorúan, fáradtan vánszorogtak Monterey felé. Már virradt, mire megérkeztek. A nap sütött az öböl fölött. A reggeli begyújtás füstje fölszállt hozzájuk Montereyből.

A Kalóz boldog arccal jött ki eléjük a tornácra. Mogorván mentek el mellette, s egyenesen a nappaliba léptek. Az asztalon egy nagy vászonzacskó hevert.

A Kalóz utánuk ment.

– Hazudtam neked, Pilon – mondta. – Azt mondtam, hogy nincs pénzem, mert féltettem. Akkor még nem ismertem barátságtokat. Azt meséltétek, hogy az elrejtett pénznek gyakran lába kél, ezért most megint félek. Csak az éjjel jöttem rá, hogy a barátaimnál lesz legnagyobb biztonságban a pénzem. Senki se lophatja el, ha barátaim vigyáznak rá.

A négy férfi rémülten bámult rá.

– Vidd vissza a pénzed az erdőbe, és ásd el – mondta Danny bölcsen. – Mi nem akarjuk őrizni.

– Nem – mondta a Kalóz –, nem érezném biztonságban. Boldog leszek abban a tudatban, hogy a barátaim oltalma alatt áll. Akár hiszitek, akár nem, az utóbbi két éjszaka már jött is valaki utánam, hogy ellopja a pénzt.

Olyan volt az egész, mint derült égből a villámcsapás. Pilon, ez az ügyes ember, megpróbálta menteni a helyzetet.

– Mielőtt a kezünkbe teszed a vagyonodat, végy tán valamennyit magadhoz – javasolta hízelegve.

A Kalóz a fejét rázta.

– Nem. Nem tehetem. Fogadalmas pénz. Közel ezer darabom van már. Ha ezret összeszedek, arany gyertyatartót veszek belőle Assisi Szent Ferencnek. Volt egyszer egy kedves kutyám, s ez megbetegedett. Akkor megfogadtam, hogy ha a kutya meggyógyul, arany gyertyatartót veszek. És meggyógyult – fejezte be kitárt karokkal.

– Ezek közül valamelyik? – kérdezte Pilon.

– Nem – felelt a Kalóz. – Nemsokára elgázolta egy kocsi.

Így hát vége. A pénzt nem lehetett elvenni. Danny és Pablo morcosan emelték föl az ezüstpénzzel teli zsákot. Bevitték a másik szobába, és Danny párnája alá helyezték az ágyba. Idővel némi örömet szerzett nekik a tudat,

hogy a pénz a párna alatt van, de most keserűen érezték legyőzetésüket. Semmit a világon nem kezdhetnek vele. Szerencséjük, ahogy jött, el is távozott.

A Kalóz a boldogság könnyeivel a szemében állt előttük. Végre bebizonyította barátai iránti szeretetét.

– Gondoljátok csak meg – mondta –, hány évig laktam a csirkeólban, és semmi örömöm nem volt az életemben. De most – tette hozzá –, ó, most igazán nagyon boldog vagyok.

8

Szent András éjszakáján Danny barátai rejtelmes kincset keresnek. Pilon megtalálja; egy nadrág kétszer cserél gazdát

Ha hős lett volna, keserves időt töltött volna a hadseregnél Big Joe. Az a tény, hogy ő Big Joe Portagee, aki meglehetősen megszokta a montereyi fogdát, nemcsak a hazafiasság fonák nyomorúságától óvta meg, de megszilárdította azt a meggyőződését is, hogy miként a napok fele alvásra, fele ébrenlétre rendeltetett el, úgy az éveket is félig börtönben, félig szabadon kell eltöltenie. A háború alatt azonban Joe jelentősen több időt töltött börtönben, mint kint a világban.

A civil életben csak azért büntetik az embert, amit tesz. A katonai törvények ehhez még egy elvet csatolnak: azért is büntetnek, amit nem tesz. Joe ezt mindig számításon kívül hagyta. Nem tisztította ki a fegyverét; nem borotválkozott meg; s kimenőjéről egyszer-kétszer nem jött vissza. Ezekhez a mulasztásokhoz járult még az is, hogy Joe nagyszerűen ki tudott bújni, ha munkára osztották be.

Kétévi katonaéletéből tizennyolc hónapot ült. De egyáltalán nem volt megelégedve a katonai börtönélettel. A montereyi fogdában hozzászokott a kényelemhez és a társasághoz. A hadseregben mindig dolgoztatták. Montereyben mindig csak egy vád volt ellene: részegség és rendetlen magaviselet. A katonai vádak szinte állandóan foglalkoztatták, annyira megzavarták.

Amikor a háború végeztével minden csapatot leszereltek, Big Joe-nak még hat hónapot kellett büntetésből szolgálnia. A vád ez volt: miután a szolgálati idő alatt részeg volt, egy őrmestert leütött a petróleumoskannával. Persze letagadta, hogy ő volt a tettes. (Részegsége miatt semmire sem emlékezett, így hát mindent tagadott.) Két gallon főtt babot ellopott, s elnyargalt az őrnagy lován.

Ha a fegyverszünetet nem írták volna még alá, Big Joe-t talán főbe is lövik, így is sokkal későbben érkezett haza Montereybe, mint a többi kiszolgált katona, s azok le is arattak már előtte minden dicsőséget.

Katonaköpenyben, zubbonyban és kék szövetnadrágban ugrott le a vonatról.

Az alkoholtilalom kivételével nem sok változást észlelt a városban, s az alkoholtilalom se változtatta meg Torrelli boltját. Joe otthagyta felsőkabátját egy gallon borért, és barátai keresésére indult.

Igazi barátait nem találta meg első este, de Montereyben nem volt hiány azokban a hitvány és alattomos hárpiákban, akik mindig készek, hogy kárhozatba taszítsák az embert. Joe meg éppen nem is volt túl erkölcsös lény, nem viszolygott a pokoltól, sőt – szerette.

Nem sok idő múltán bora elfogyott, pénze nem is volt. Akkor a hárpiák megpróbálták kiakolbólítani Joe-t. Nem akart menni. Kényelmesen érezte magát.

Amikor erőszakkal akarták kidobni, Big Joe hirtelen támadt rettenetes haragjában összetörte a bútorokat és ablakokat, s a sikoltozó félmeztelen lányokat kihajigálta az utcára. Aztán, csak úgy mellékesen, fölgyújtotta a házat. Nem volt tanácsos Joe-t kísértésbe vinni, nemigen tudott ellenállni.

Végül előkerült valahonnan egy rendőr, és kezelésbe vette. A portugál boldogan sóhajtott föl. Újra otthon volt.

Rövid és bíróságmentes vizsgálat után harminc napra ítélték. Joe kényelmesen végigfeküdt a kemény priccsen, s büntetésének első tizedét egyhujára átaludta.

A Portagee szerette a montereyi börtönt. Itt legalább találkozhatott az emberekkel. Ha elég soká ült, az összes barátai megfordultak nála. Így az idő gyorsan haladt. Egy kicsit el is szomorodott, mikor elengedték, de megvigasztalta az a tudat, hogy könnyen visszakerülhet.

Szeretett volna visszamenni a rossz házba, de sem bora, sem pénze nem volt. Végigkutatta az utcákat. Régi barátait, Pilont, Dannyt és Pablót kereste, de nem akadt rájuk. A rendőrőrmester azt mondta, hogy már rég nem szerepeltek nála.

– Akkor biztosan meghaltak – mondta Joe.

Torrellihez bandukolt nagy búsan, de Torrelli nem volt túl barátságos az olyan emberekhez, akiknek sem pénzük, sem elcserélhető ingóságuk nem volt. Viszont elmesélte, hogy Danny házat örökölt Tortilla Flaten, s összes barátai nála laknak.

Big Joe-ban föltámadt a barátai utáni vágy és szeretet. Elindult hát este Tortilla Flatbe, Dannyhez és Pilonhoz. Félhomály volt már, amikor az utcán Pilonnal találkozott, aki igen fontos ügyben siethetett valahová.

– Hé, Pilon, éppen hozzátok megyek.

– Hello, Joe – nézte végig ridegen Pilon. – Hol voltál?

– Katonáéknál – felelte Joe.

Pilonnak nem volt ínyére a találkozás.

– Mennem kell.

– Veled tartok – mondta Joe.

Pilon megállt, és ránézett.

– Nem tudod, milyen éjszaka van ma? – kérdezte.

– Nem. Milyen?

– Szent András éjszakája.

Ezt már értette a Portagee. Mert ezen az éjszakán minden paisano, aki nem ült véletlenül börtönben, nyugtalanul rótta az erdőt. Ezen az éjszakán minden elásott kincs finom foszforeszkáló fénnyel árulta el hollétét. Ebben az erdőben is sok kincsnek kellett lennie, mert kétszáz év alatt sokszor támadták meg Montereyt, s minden alkalommal jelentős vagyonok vándoroltak a föld alá.

Tiszta éjszaka volt. Pilon, mint olykor-olykor, most is levetette hétköznapi keménységét. Ma éjszaka idealista és adakozó volt. Ma éjszaka kegyes küldetést vállalt.

– Velem jöhetsz, Big Joe, de ha kincset találunk, én rendelkezem fölötte. Ha nem tetszik, menj egyedül, és keress magadnak.

Big Joe nem értett ügyei intézéséhez.

– Veled megyek, Pilon – jelentette ki. – Törődöm is én a kincsekkel!

Mire az erdőbe értek, az éjszaka leszállt. Lábuk fenyőtűszőnyegen taposott. Pilon élvezte az éjszakát. Hatalmas ködréteg borította az eget, s mögüle a hold fátyolos világossággal ragyogta be az erdőt. A kemény körvonalak eltűntek, minden valószerűtlen fényben csillogott. A fatörzsek, ezek a fekete oszlopok, most lágy, anyagtalan árnyékoknak látszottak. A bozót alaktalannak és folyton változónak tűnt a különleges megvilágításban. A szellemek szabadon röpködtek, nem kellett félniük az emberi hitetlenségtől, mert ez a kísértetek éjszakája, ezt csak az ostoba nem veszi észre.

Pilon és Big Joe néha más kincskeresőkkel is találkozott, akik cikcakkban járkáltak szüntelenül a fenyőfák között. Csendben, földre

szegzett tekintettel, lassan, köszönés nélkül haladtak el mellettük. Ki tudná megmondani, vajon tényleg élő emberek voltak-e? Joe és Pilon tudták, hogy egynémelyik azoknak a régi embereknek a kísértete, akik a kincset elásták, s Szent András éjszakáján visszatértek a földre megnézni, megvan-e még a vagyonuk. Pilon nyakában, a ruhája fölött szent érmecskét viselt, így nem kellett tartania a kísértetektől, Big Joe pedig útközben a szent kereszt jelét vette magára, így, bár féltek, tudták, hogy a kelleténél több pártfogójuk is van, hogy szembeszálljanak a földöntúli éjszakával.

Útközben szél kerekedett, s a ködöt a hold előtt kergette, mely áttetsző, vizesszürke színben ragyogott. A gomolygó köd megváltoztatta az erdő képét. A fák mintha lopakodva másztak volna, s a bokrok nagy fekete macskák módjára osontak tova. A fák hegye rekedten panaszkodott a szélben; szerencsét és halált jósolt. Pilon tudta, hogy nem tanácsos a fák beszédére ügyelni. A jövő megismeréséből semmi jó sem származhatik. Meg azonkívül ez a suttogás szentségtörő is. Elterelte figyelmét a fák jövendölésétől.

Összevissza cikázott az erdőben, s Big Joe, mint egy szemfüles, nagy kutya, mindenütt mellette. Csöndes, magános emberek mentek el köszönés nélkül mellettük; és nesztelen halottak suhantak el szótlanul.

Mélyen alattuk, a tengerparton, megszólalt a ködjelző sziréna, s elsiratta mindazokat a jó hajókat, melyek a kemény sziklaszirtnél elsüllyedtek s még el fognak süllyedni.

Az éjszaka meleg volt. Pilon mégis fázott és borzongott. Halkan Szűz Máriához fohászkodott.

Megint találkoztak egy szürke árnnyal, aki lehajtott fővel, köszönés nélkül haladt el mellettük.

Pilon és Big Joe már több mint egy órája járták olyan kitartóan az erdőt, mint a gomolygó holt lelkek.

Pilon hirtelen megállt. Megszorította Big Joe karját.

– Látod? – suttogta.

– Hol?

– Éppen előttünk.

– Igen, azt hiszem.

Pilonnak úgy tűnt, hogy vagy tíz méternyire előttük gyenge, kékes fényoszlop emelkedik ki a földből.

– Big Joe – suttogta –, keress két három-négy láb hosszú botot. Nem akarom elvenni róla a tekintetem. Félek, hogy aztán elveszítem.

Lesállásban maradt, mint egy kutya, míg Joe a botokat kereste. Hallotta, amint két kis száraz ágat tört le egy fenyőfáról. A recsegést is hallotta, míg Big Joe a botokról az apró gallyakat letördelte. De még mindig a halvány, ködös fénypászmára bámult. Olyan leheletnyi volt, hogy néha szinte eltűnni látszott. Már nem is volt biztos benne, látja-e. De tekintetét még akkor sem vette le róla, mikor Big Joe a kezébe nyomta a botokat. Pilon keresztbe fektette őket, s ezzel a kereszttel maga előtt indult meg lassan. Ahogy közeledett, a fény halványulni kezdett, de ő pontosan látta a fenyőtűk között a kerek horpadást, ahonnan elővillant.

Pilon letette a keresztjét, és így szólt:

– Minden az enyém, ami itt fekszik, mert én találtam meg. Rossz szellemek, távozzatok. Lelkek, akik életetekben ide temettétek kincseiteket, in nomine Patris et Filiis et Spiritu Sancti,[6] távozzatok.

Ezután mélyen fölsóhajtott, és leült a földre.

– Megtaláltuk, Big Joe barátom! – kiáltotta. – Hány éve keresem, és most megvan!

– Ássuk ki – mondta Big Joe.

Pilon idegesen rázta meg a fejét.

– Amikor szabadon kószálnak a szellemek? Mikor az is veszélyes, hogy itt vagyunk? Bolond vagy, Big Joe. Reggelig itt maradunk, akkor megjelöljük a helyet, és holnap éjjel aztán áshatunk. Most már, hogy a kereszttel letakartuk, senki sem láthatja meg a fényt. Holnap éjszakára meg már elmúlik a veszély.

A fenyőtűszőnyegen ülve még félelmesebbnek tűnt az éjszaka, de a kereszt a szentség és biztonság melegét sugározta feléjük, mint egy picike örömtűz. Hátat fordítottak a hideg és gonosz dolgoknak, melyek föl-alá kószáltak az erdőben.

Pilon fölállt, és nagy kört húzott. Mikor befejezte, a közepére állt.

– A legszentebb Jézus nevében, rossz szellem ne léphesse át e kört – énekelte.

Aztán megint leült. Most már mind a ketten jobban érezték magukat. Hallották a fáradt kísértetek tompa lábdobogását, látták a belőlük áradó áttetsző fényt, de védővonaluk bevehetetlen volt. Semmi evilági vagy túlvilági gonosz nem hatolhatott a körbe.

– Mit akarsz kezdeni a pénzzel? – kérdezte Big Joe.

Pilon megvetéssel nézte végig.

– Látszik, hogy sose kerestél kincset, Big Joe. Azt se tudod, mi fán terem. Nem tarthatom meg magamnak a drágaságokat. Ha azt akarnám, a kincs egyre lejjebb süllyedne, mint a csiga a homokban, és soha többé nem találnám meg. Nem, így ezt nem lehet elintézni. Én Danny-nek ásom ki a kincset.

Pilonban fölülkerekedett az idealizmus. Elmondta, milyen jó volt Danny a barátaihoz.

– És mi nem teszünk érte semmit – folytatta. – Nem fizetünk házbért. Sőt néha, ha berúgunk, még a bútorait is összetörjük. Ha dühösek vagyunk, összeverekszünk vele, és csúfneveket aggatunk rá. Ó, nagyon rosszak vagyunk, Big Joe! Pablo, Jesus Maria, a Kalóz meg én azt beszéltük meg, azt főztük ki, hogy ma éjjel mindannyian kijövünk kincset keresni az erdőbe, s a kincs a Dannyé lesz. Ő olyan nyájas, s mi olyan hitványak vagyunk. De ha egy nagy zsák kincset viszünk neki, biztosan boldog lesz. Talán azért is találtam meg, mert szívemből kihalt az önzés.

– És semmit sem tartasz meg belőle magadnak? – kérdezte tamáskodva Big Joe. – Még egy gallon bor árát sem?

Pilonban ezen az éjszakán egy fikarcnyi sem maradt a rossz Pilonból.

– Nem. Egy morzsa aranyat se! Egy megveszekedett fillért se! Minden a Dannyé, az utolsó fillérig.

Joe nekikeseredett.

– Végigcsináltam ezt az egész marhaságot, s még csak egy pohár bort se kapok érte – dörmögte.

– Ha Dannynek lesz pénze – mondta Pilon kedvesen –, lehet, hogy vesz egy kis bort. Én persze nem fogom tanácsolni neki, mert a kincs az övé. De azt hiszem, vesz majd magától is.

Big Joe erre megnyugodott. Hisz elég régen ismerte már Dannyt. Véleménye szerint Danny tetemes mennyiségű bort fog vásárolni.

Az éjszaka lassacskán eltelt. A hold lement, s az erdő sötétbe burkolódzott. A ködjelző sziréna újból felbődült. Pilon egész éjszaka tiszta lélek maradt. Úgy prédikált Big Joe-nak, mint általában a frissen megtértek.

– Érdemes jónak és nagylelkűnek lenni – mondotta. – Nemcsak azért, hogy égi házunk pilléreit lerakjuk, már itt a földön is megkapjuk érte csakhamar jutalmunkat. Az ember aranyos melegséget érez bensejében, mint az enchilada elfogyasztása után. Az Isten szelleme olyan meleg kabátba burkolja az embert, mint a teveszőr. Nyíltan megvallom neked, Big Joe, én nem voltam mindig jó ember.

Big Joe ezt aztán igazán jól tudta.

– Rossz voltam – folytatta Pilon felhevülten. Tökéletesen kiélte magát a gyónásban.

– Hazudtam és loptam. Bujálkodtam. Házasságtörést követtem el, és Isten nevét semmibe sem vettem.

– Én is – mondta Big Joe boldogan.

– És mi lett az eredmény? Rossz érzéseim támadtak. Tudtam, hogy a pokolra kerülök. De ma már látom, hogy nincs olyan bűnös, aki bűnbocsánatot ne nyerhetne. Bár még nem voltam gyónni, érzem, hogy megjavulásom tetszik az Istennek, s az Úr kegyelme rajtam nyugszik. Ha te is megváltoztatod életmódodat, abbahagyod a részegeskedést, verekedést, s nem jársz Dora Williams házába, a rossz lányokhoz, ugyanazt fogod érezni, amit én.

Big Joe közben szép csendesen elaludt. Sosem bírta sokáig ébren, ha mozdulatlanságra volt kárhoztatva.

A kegyelem ereje jócskán csökkent Pilonban, mikor már nem beszélhetett róla Big Joe-nak. Így hát csak üldögélt, és őrizte a kincs helyét. Közben az ég szürkülni kezdett, s a köd mögött fölragyogott a hajnal. Látta, amint a fenyőfák újra alakot nyertek, s levetették titokzatosságukat. A szél elült, kis, kékesszürke nyulak bújtak elő a bozótból, s ugráltak a fenyőtűszőnyegen. Pilon szemhéja elnehezült, de boldog volt.

Mikor világosodott, lábával megbökte Big Joe-t.

– Ideje, hogy Dannyhez menjünk. Fölkelt a nap.

Elvette a keresztet. Erre nem volt már szükség. És eltaposta a kört.

– Most már nem hagyunk itt jelet – mondta –, de a fákról és kövekről jól véssük emlékezetünkbe a helyet.

– Mért nem ássuk ki most mindjárt? – kérdezte Big Joe.

– És talán hívjuk segítségül egész Tortilla Flatet – mondta gúnyosan Pilon.

Alapos környezettanulmányt végeztek.

– Szóval három fa áll egymás mellett jobbról és kettő balról. Itt alul egy bokor, ott meg egy szikladarab.

Végül otthagyták a kincset, de jól agyukba vésték az utat. Danny házában kókadtan lézengett a társaság.

– Találtatok valamit? – kérdezték.

– Semmit – vágta rá gyorsan Pilon, hogy elejét vegye Big Joe vallomásának.

– Pablo egyszer mintha látott volna valami fényt, de mire odaért, eltűnt. A Kalóz meg egy öregasszony szellemével találkozott, aki a Kalóz kutyáját vezette.

A Kalóz arca mosolyra torzult.

– Az öregasszony elmondta, hogy a kutyám már boldog.

– Big Joe is itt van. Visszajött a katonaságtól – jelentette be Pilon.

– Hello, Joe!

– Jó helyetek van – mondta a Portagee, és belevetette magát az egyik székbe.

– Az ágyamat aztán hagyd békén – mondta Danny, mert tudta, hogy most már Joe is nála ragad. Ahogy keresztbe tett lábbal elterpeszkedett a széken, látni való volt, hogy már be is költözködött.

A Kalóz kiment, vette talicskáját, és elindult fát vágni az erdőbe. A másik öt férfi pedig leheveredett a napsütésben, mely keresztültörte a ködöt, és hamarosan álomba merült.

Már a délután derekán járt az idő, amikor fölébredtek. Akkor aztán nyújtózkodtak, és közönyösen bámultak le a kék öbölre, hol barna olajostartályok úsztak lassan kifelé a nyílt tengerre. A Kalóz az asztalon hagyta a csomagokat. A barátok kibontották, és enni kezdték, amit a Kalóz összeszedett.

Big Joe lefelé indult a mély ösvényen.

– Később találkozunk – kiáltotta vissza Pilonnak.

Pilon aggódva nézett utána, de aztán látta, hogy nem az erdő felé, hanem le, Monterey felé tart. A négy barát tovább üldögélt, és lustán várta az estét.

Alkonyatra Joe visszaérkezett. Pilonnal az udvaron tanácskozott, hogy a többiek meg ne hallják.

– Szerszámokat majd Mrs. Moralestől veszünk kölcsön – mondta Pilon. – Ásó és csákány van a csirkeólja mellett.

Amikor teljesen besötétedett, elindultak.

– A lányokat, Joe barátnőit látogatjuk meg – magyarázta Pilon a többieknek. Bemásztak Mrs. Morales udvarába, és elvitték a szerszámokat. Aztán az útmenti bozótból Big Joe gallon bort kotort elő.

– Eladtad a kincset! – kiáltotta dühösen Pilon. – Áruló vagy, kutyafi!

Big Joe szelíden megnyugtatta:

– Nem mondtam meg, hol a kincs – mondta némi méltósággal. – Csak annyit mondtam: kincset találtunk, de az a Dannyé. Majd amikor Danny kézhez kapja, kérek tőle kölcsön egy dollárt, és megfizetem a bort.

Pilon megjuhászodott.

– Elhitték és adtak rá? – kérdezte.

– Adtak – mondta kissé tétovázva Big Joe. – Hagytam ott valami zálogot, amíg elviszem a dollárt.

Pilon rácsapott, mint a villám, és torkon ragadta.

– Mit hagytál?

– Csak egy kis darab pokrócot, Pilon – siránkozott Joe. – Csak egyetlenegyet.

Pilon meg akarta rázni, de Big Joe olyan nehéz volt, hogy csak maga rázkódott meg.

– Micsoda pokrócot? – kiáltotta. – Mondd, milyen pokrócot loptál?

Big Joe elpityeredett.

– Csak a Danny egyik takaróját. Csak az egyiket. Neki kettő van. Ne bánts, Pilon. A másik úgyis nagyobb. És különben is, Danny visszakapja, ha megtaláljuk a kincset.

Pilon megforgatta, és nagy szakértelemmel és hévvel belerúgott.

– Disznó – mondta –, mocskos tolvaj, barom! Visszahozod a takarót, vagy ízekre szaggatlak!

Big Joe megpróbálta kiengesztelni.

– Azt gondoltam, hogy végtére is Danny érdekében dolgozunk – motyogta. – Azt hittem, hogy Danny nagyon boldog lesz, meg aztán vehet magának akár száz takarót is…

– Hallgass – mondta Pilon. – Visszaviszed ugyanazt a takarót, vagy hozzád vágom ezt a követ.

Felemelte a palackot, kihúzta a dugót, és ivott egy keveset, hogy elszabadult szenvedélyét lecsitítsa; aztán megint benyomta a dugót, s a maradékot visszaadta.

– Mert loptál, te fogsz most ásni. Fogd a szerszámokat és gyere.

Big Joe nyafogott, mint egy kölyök, de engedelmeskedett. Nem mert Pilon jogos haragjával szembeszállni.

Soká keresték a kincset. Jó későre járt, mikor Pilon megtalálta a három fából álló csoportot.

– Itt van! – mondotta.

Körültapogatták, végre megtalálták a mélyedést. Egy kis holdsugár is segített munkájuknál, mert az éjszaka nem volt ködös.

Mivel az ásással nem volt dolga, Pilon a kincsföltárás új elméletét fejtette ki.

– A pénz néha zsákokban van – mondta –, s a zsák tudvalevőleg rothad. Ha pontosan lefelé ásol, megsértheted.

Pompás kis kört húzott a mélyedés köré.

– Áss egy jó mély árkot körös-körül, úgy aztán majd kiemelhetjük.

– Te nem ásol? – kérdezte Big Joe.

Pilonból megint kitört a düh.

– Én loptam el talán a takarót? – kiáltotta. – Én csórtam el a barátomtól, aki pedig hajlékot ad nekem?

– Én pedig nem ásom ki ez egészet egyedül – jelentette ki Big Joe.

Pilon fölkapott egy fenyőbotot, mely a múlt éjjel még a kereszt egyik szára volt. Fenyegetően közeledett Big Joe felé.

– Tolvaj – üvöltötte –, piszkos disznó, hűtlen barát! Fogd azt a lapátot!

Big Joe-nak inába szállt a bátorsága. Lehajolt az ásóért. Ha a lelkiismerete tiszta, ellenkezhetett volna, így azonban félt Pilon haragjától, aki az igazság mellett még egy fenyőbottal is föl volt fegyverezve.

Big Joe világéletében utálta a lapátolást. Nem vonzotta az ásó mozgásának ritmusa. Az a tény, hogy a sarat egyik helyről a másikra rakja, silány teljesítmény volt egy ilyen széles látókörű férfiú számára. Egy életen át való lapátolás sem jelent végeredményben gyakorlatilag semmit. Big Joe-ban ugyan az ellenkezés sokkal egyszerűbb eszközökkel dolgozott. Ő egyszerűen nem szeretett lapátolni. A verekedés kedvéért lépett a hadseregbe, s ott se csinált egyebet, csak ásott.

De Pilon ott állt fölötte, s az árok lassan mégiscsak szélesedett a kincs körül. Nem lett volna célszerű bevallani gyengeségét, éhségét vagy fáradtságát. Pilon kérlelhetetlen volt, és minduntalan fölhánytorgatta Joe bűnét a takaróval. Hiába szűkölt, panaszkodott, mutogatta lenyúzott tenyerét, Pilon fölötte állt, és kényszerítette, hogy tovább ásson.

Éjfélre az árok három láb mély lett. A montereyi kakasok kukorékolni kezdtek. A hold leszállt a fák mögött. Végre Pilon megadta a jelszót a kincs kiemelésére. A göröngyök nehezen mozdultak. Big Joe kifulladt. Már-már virradt, mikor az ásó valami kemény tárgyba ütközött.

– Hé, Pilon – kiáltotta –, megvan!

Valami négyszögletes, nehéz dolgot találtak. Dühödten estek neki a munkának a sötétben.

– Vigyázz! – óvta Pilon. – Meg ne sértsd!

A nap már fölkelt, s még mindig nem tudták kiemelni. Pilon fémes tárgyat érzett. Mélyen lehajolt, hogy a szürke világosságnál megtekintse.

Jókora négyszögletes, szilárd tárgy volt. Tetején megbarnult kerek lemez. Pilon kibetűzte rajta az írást.

"Egyesült Államok Földtani vizsgálat – 1915 – 600 láb magasság."

Pilon leült az árok szélére. Válla előrebukott kétségbeesésében.

– Nincs kincs? – kérdezte Big Joe panaszosan.

Pilon nem válaszolt. Big Joe a föliratot böngészte, s összeráncolt homlokkal gondolkozott. A búslakodó Pilonhoz fordult.

– Talán elvihetnénk és eladhatnánk ezt az irdatlan darab fémet.

Pilon fölemelte kétségbeesett tekintetét.

– Johnny Pom-pom is talált ilyent egyszer – mondta a nagy csalódások alkalmával szokásos nyugalommal. – Johnny Pom-pom is magával vitte és eladta. Egy év jár egy ilyen vacak kiásásáért. Egy évi börtön és 2000 dollár pénzbírság.

Pilon kínjában már nem is akart mást, csak hogy minél előbb ne lássa ezt a tragikus helyet. Fölállt, háncsot keresett és belecsavarta a borosüveget, aztán megindult lefelé a völgybe.

Big Joe elgondolkozva baktatott utána.

– Hová megyünk? – kérdezte.

– Nem tudom – felelte Pilon.

A nap már ragyogott, amikor az öbölhöz értek, de Pilon még itt sem állt meg. Végigvánszorgott a vízparton, az éles homokon, míg Monterey messze elmaradt mögötte, s csak a dűnék homokja s az öböl fodrozó hullámai látták bánatát. Végül leült a száraz homokba, s a nappal melengettette magát. Big Joe melléje ült, mert úgy érezte, hogy valamiképpen ő is felelős Pilon csendes gyötrődéséért.

Pilon kivette a levelekből a borosüveget, kihúzta dugóját, s mélyet húzott belőle. S mivel a szomorúság az együttérzés anyja, átadta Joe borát a semmirekellő Joe-nak.

– Milyen szépen képzeltük el – sóhajtott föl –, és hogy becsaptak álmaink! Azt hittem, hogy arannyal teli zsákot vihetünk Dannynek. Már láttam lelki szemeimmel, milyen arcot vág. Hogy meg lett volna lepve! Eleinte el se hitte volna.

Elvette Joe-tól az üveget, s hatalmasat kortyintott.

– Mindennek vége. Elszállt, mint az éjszaka.

A nap melegen sütött az öbölre. A kétségbeesés helyett csalékony jó érzés lopakodott Pilon szívébe. Álnok önzés, hogy használja ki a helyzet jó oldalait.

Big Joe ezalatt többet is ivott, mint amennyi tulajdonképpen járt volna neki. Pilon ezt méltatlankodva vette tudomásul, s ő is megint meg megint ivott.

– Végül is – jelentette ki bölcselkedve –, talán nem tett volna jót Dannynek, ha megtaláljuk a kincset. Világéletében szegény ember volt. A gazdaságba még belebolondult volna.

Big Joe komolyan bólogatott, a bor pedig egyre jobban apadt az üvegben.

– A boldogság többet ér, mint a gazdagság – mondta Pilon. – Ha boldoggá tesszük Dannyt jobbat cselekszünk vele, mintha pénzt adnánk.

Big Joe megint bólintott, és levetette cipőjét.

– Tegyük boldoggá. Csak ahhoz pénz kell!

Pilon szomorúan fordult feléje.

– Hitvány disznó vagy – mondta nyájasan –, arra se vagy méltó, hogy emberek között élj. Elloptad a Danny pokrócát. Ólba kéne zárni az ilyent, és krumplihéjjal etetni.

Mind a ketten elálmosodtak a tűző napon. Az öböl mentén hullámok susogtak. Pilon is levetette cipőjét.

– No, egészségedre! Jó éjszakát! – mondta Big Joe, s az utolsó cseppig kiitták az üveg tartalmát.

Az öböl csendesen ringatódzott, és földrengés módjára emelkedett és süllyedt.

– Nem vagy te rossz ember – mondta most Pilon. De Big Joe Portagee ekkor már aludt. Pilon levetette kabátját, és az arcára terítette. Néhány perc múlva ő is mély álomba merült.

A napkorong magasan állt már az égen. A dagály felduzzasztotta az öblöt, aztán megint visszahúzódott. Egy csomó lusta parti rák megbámulta az alvókat. Egy kóbor eb körülszaglászta őket. Két éltesebb hölgy tengerikagyló szedegetése közben meglátta a két alakot, és elrohant, nehogy azok dühösen fölébredve üldözőbe vegyék, és erőszakot kövessenek el rajtuk.

– Szégyen, gyalázat – egyeztek meg egymás között –, hogy a rendőrség semmit sem tesz az ilyen esetekben.

– Részegek – állapította meg az egyik dáma.

A másik visszanézett az alvó férfiakra.

– Részeg vadállatok – hagyta helyben a másik ítéletét.

Mikor a nap a fenyőfák mögé bújt, és Monterey fölött a domb mögé bukott, Pilon fölébredt. Szája száraz volt, mint a timsó, feje fájt, dereka

megmerevedett a kemény homokon. Big Joe még horkolt.

– Joe – ébresztgette Pilon, de a Portagee még hallótávolságon kívül esett. Pilon is maradt még tehát, és könyökére támaszkodva bámult ki a tengerre.

Jó volna egy kis borral nedvesíteni száraz ajkamat – gondolta.

Fölemelte az üveget, de egyetlen csöpp se volt már benne, hogy száraz nyelvét lehűthette volna. Aztán kifordította zsebeit, hátha míg aludt, valami csoda folytán került beléjük valami, de egy megveszekedett vasat se talált. Csak egy törött bicska volt a zsebében, melyet már vagy hússzor próbált egy pohár borra cserélni, mindig hiába. Talált egy parafadugóra szerelt horgot, egy darab mocskos spárgát, egy kutyafogat s néhány kulcsot, melyek tudomása szerint egy zárba sem illettek bele. Az egész csomóban nem volt semmi, amit Torrelli akár önkívületi állapotában is értéknek fogadott volna el.

Pilon vizsgálódva szemlélte Big Joe-t.

Szegény cimborám – gondolta –, ha fölébred, ugyanilyen száraznak érzi a torkát, mint én. Jólesnék neki, ha szereznék egy kis bort.

Egypárszor alaposan Big Joe-ba rúgott, s mikor a Portagee mindenre csak dörmögött egyet, és tovább horkolt, Pilon kikutatta a zsebeit. Egy réz nadrággombot talált, egy kis fémlapocskát ezzel a fölírással: “Jó ételek a Hollandusnál”, négy-öt letört fejű gyufaszálat s egy kis rágni való bagót.

Pilon megint leült. Minden hasztalan. Itt kell elepednie az öbölben, pedig torka kétségbeesetten kiált bor után.

Észrevette a Portagee szövetnadrágját, s megtapogatta.

Egész jó szövet – gondolta –, mért hordjon ez a piszok Big Joe ilyen jó ruhát, amikor a barátai rongyokban járnak?

Aztán az is eszébe jutott, hogy milyen rosszul áll Big Joe-n az a nadrág. Milyen szűk derékban, még akkor is, ha a két lógó gombot nem gombolja be, a szára meg több hüvelykkel lóg a cipője hegyén túl.

Akinek a mérték megfelel, boldog lehet ezzel a nadrággal.

Pilonnak eszébe jutott Big Joe Danny ellen elkövetett bűne is, és azonnal bosszúálló angyallá változott. Hogy merészelte ez a sötét lelkű Portagee így megsérteni Dannyt?

Ha fölébred, agyonverem! De – így érvelt Pilonban a felsőbbrendű én – Joe a tolvajlás bűnébe esett. Nem jobb, ha most a saját kárán tanítom meg, hogy esik valakinek, ha meglopják? Mit ér a büntetés tanulság nélkül?

Pilon diadalittas állapotba került. Ha egyetlen cselekedettel megbosszulhatja Dannyt, megrendszabályozza és erkölcsi tanításban

részesíti Big Joe-t, s amellett még bort is szerez – ki mer ellene szót emelni?

Erőteljesen megtaszította Big Joe-t, s a Portagee gyenge légy módjára hempergett egyet. Pilon ügyesen lehúzta róla a nadrágot, összegöngyölte, és elballagott a homokos dűnék között.

Torrelli nem volt otthon, a felesége nyitott ajtót Pilonnak. Pilon eleinte titokzatoskodott, végül elővette és megmutatta a nadrágot.

Az asszony tagadólag rázta a fejét.

– De nézze meg jobban – mondta Pilon. – Csak a foltokat és a piszkot látta. Nézze meg belülről is ezt a finom szövetet. Gondolja meg, Senora! Ha kitisztítja és kivasalja! Megjön Torrelli! Csendes, mogorva. Akkor maga előhozza ezt a remek nadrágot! Majd meglátja, hogy fölragyog a szeme! Milyen boldog lesz! Keblére öleli önt! Látja, hogy mosolyog, Senora! Nem ér meg az ilyen boldogság egy gallon vörös bort?

– Nagyon vékony a feneke – mondta az asszony.

Pilon fölemelte, és a világosság felé tartotta.

– Átlát rajta? Ugye hogy nem? Csak a kényelmetlen keménység hiányzik belőle. Én mondom önnek, remek állapotban van.

– Nem – mondta az asszony eltökélten.

– Kegyetlen a férjéhez, Senora. Megtagadja tőle a boldogságot. Nem csodálnám, ha más, kevésbé szívtelen asszonyhoz pártolna. Két pintért megfelel?

Végül Mrs. Torrelli ellenállása megtört, s átadta a két pint bort. Pilon azon nyomban kiitta.

– Önkényesen törte le az árát – figyelmeztette. – Legalább fél gallon járt volna érte.

Mrs. Torrelli sziklaszilárdan tartotta magát. Pilon egy csöppel se tudott belőle többet kicsikarni. Töprengve ült a konyhában.

– Ravasz zsidó! Kicsalta tőlem Big Joe nadrágját.

Pilon szomorúan gondolt az öbölben pihenő barátjára. Mit fog csinálni az a szerencsétlen? Ha bejön a városba, lecsukják. S mit adott az a hárpia a nadrágért? Barátjának a nadrágját nyomorúságos két pint borért vette meg. Pilon érezte, hogy szinte föloldódik az asszony elleni dühében.

– Mindjárt megyek – mondta Mrs. Torrellinek. A nadrág ott lógott a konyha egy kis beszögellésében.

– Isten vele – mondta Mrs. Torrelli félvállról, és bement a kamarába, hogy a vacsorához szükséges előkészületeket megtegye.

Kifelé menet Pilon a beszögellés mellett ment el, és nemcsak a nadrágot, de Danny takaróját is elemelte.

Aztán visszament az öbölbe, és megkereste azt a helyet, ahol Big Joe-t hagyta. Fényes örömtüzet vett észre a parton, s amikor közelebb ért, apró, sötét alakokat látott sürögni-forogni a tűz körül. Már teljesen besötétedett, csak a tűz szerint tudott tájékozódni. Mikor közelebb ért, látta, hogy cserkészlányok sütögetnek valamit a tűzön. Óvatosan közeledett.

Először nem látta meg Big Joe-t, de végre fölfedezte. Félig homokba temetkezve, hidegtől és rémülettől némán feküdt. Pilon komoly képpel mutatta föl a nadrágot.

– Vedd föl, Big Joe, és örülj, hogy visszakaptad.

Joe fogvacogva kérdezte meg:

– Ki lopta el a nadrágomat, Pilon? Órák óta fekszem itt, nem mehettem el ezek miatt a lányok miatt.

Pilon szolgálatkészen állt Big Joe és az örömtűz körül szaladgáló kislányok közé. A Portagee lesöpörte lábáról a hideg, nedves homokot, és fölhúzta a nadrágját. Aztán elindultak a sötét öbölből egymás oldalán Monterey felé, melynek lámpái úgy csillogtak a dombon, mint egymás fölé helyezett sok kis nyaklánc. A dűnehomok pihegve lapult, mint egy fáradt kutya. A hullámok nyugodtan ringatóztak, és csendesen csobogtak. Az éjszaka hideg volt és titokzatos. A meleg élet visszavonult, s keserű intéssel szolgált azoknak, akik egyedül vannak a világon, cimboráik között is magánosak, s nem kapnak vigaszt sehonnan sem.

Pilon még mindig töprengett, és Joe, a Portagee megérezte gondolatainak mélységét. Végül barátja felé fordította arcát.

– Ebből megtanulhatjuk, hogy őrültség asszonyokban bízni – mondotta.

– Valami nő lopta el a nadrágomat? – kérdezte Big Joe izgatottan. – Majd én kirugdosom belőle az ördögöt.

De Pilon olyan szomorúan rázta a fejét, mint az öreg Jehova a hetedik napon, amikor megpihent és látta, hogy a világ unalmas.

– Már megbűnhődött – mondta Pilon. – Úgy is mondhatnám, hogy önmagát büntette meg, és ez a legjobb. Nála volt a nadrágod. Nyerészkedéssel szerezte meg, s íme, már el is veszítette.

Ez már meghaladta Big Joe szellemi képességeit. Vannak titkok, amiket nem jó bolygatni. Pilon épp ezt akarta.

– Köszönöm, hogy visszaszerezted a nadrágomat – mondta Big Joe alázatosan.

De Pilon annyira bölcseletébe mélyedt, hogy a köszönetnyilvánítást figyelembe se vette.

– Semmiség az egész. Csak a levonható tanulság ér valamit.

Fölmásztak az öbölből, és a gázművek ezüstös tartályai mellett haladtak el.

Big Joe boldog volt, hogy Pilon mellett lehet.

Íme valaki, aki gondot visel a barátjára – gondolta. – Még álmában is éberen figyel, nehogy kár érje.

És elhatározta, hogy egyszer valami szép cselekedettel hálálja meg Pilon jóságát.

9

Dannyt becsapják egy porszívóval, de barátai megmentik a becsületét

Dolores Engracia Ramirez a Tortilla Flat felső csücskében lakott kis házikójában. Néhány montereyi hölgynél végzett házimunkát, egyébként a kincses-nyugat bennszülött leányai közé tartozott. Nem volt szép ez a csontos arcú paisana, de mozgásában és alakjában volt valami kívánatosság, torokhangját sok férfi tartotta érdekesnek. Szemében a ködös homály mögül álmatag szenvedély tüze villant elő, melyből azok a férfiak, kiknek a test a fontos, vonzást és félreérthetetlen kihívást olvashattak ki.

Durva pillanataiban nem volt éppen kellemes jelenség, mégis elég gyakran voltak szerelmi kalandjai. Ezért Tortilla Flaten általában Édes Ramireznek nevezték.

Érdekes volt megfigyelni, mikor fölébredt benne a bestia, és zsákmányt keresett. Hogy hajolt ki az utcára nyíló kerítésre! Hogy dorombolt álmosan a hangja! Hogy ringatta lágyan a csípőjét! Egyszer a kerítéshez simult, majd nyári tengerfodrozás módjára elhúzódott, aztán megint a kerítéshez szorította testét. Ki tudta olyan egyértelműen odasúgni e szavakat:

– Ai, amigo. A'onde vas?[7]

Igaz, hogy hangja többnyire rikoltozott, arca kemény és éles, mint a bárd, alakja lompos, szándéka pedig önző volt. Gyengédebb énje legfeljebb egyszer-kétszer hatalmasodott el rajta hetenként, s akkor is rendszerint csak este.

Amikor meghallotta, hogy Danny örökölt, nagyon megörült. Mint minden nőnemű élőlény Tortilla Flaten, ő is arról álmodozott, hogy Danny barátnője lesz. Esténként kihajolt a kerítésen, és várta, mikor megy arra, hogy hálójába kerítse. De a csalétek hosszú ideig csak szegény indiánokat

és paisanókat fogott, akik nem örököltek házat, s ruhájuk olykor jobb ruhatárak készletéből került ki valamilyen úton-módon.

Édes nem volt a helyzettel megelégedve. Az ő háza magasabban állt a dombon, mint a Dannyé, aki éppen ezért ritkán járt ebben az irányban. Édes pedig nem járhatott utána. Elvégre is hölgy volt, s viselkedését szigorú illemszabályok irányították. Ha Danny arra menne, ha beszélgetnének, mint régi barátok, ha egy pohár borra betérne… Aztán, ha a természet szava túl erős, s az ő asszonyi ellenállása túl gyenge lenne, ez nem jelentené az illemszabályok súlyosabb megsértését. Elképzelhetetlen lett volna azonban, hogy hálóját a kerítésen túl szője.

Hónapokon keresztül minden este hiába várt, s közben beérte annyival, amennyi éppen az ölébe hullt. Tortilla Flaten azonban kevés az utca. Elkerülhetetlen volt, hogy Danny előbb vagy utóbb el ne sétáljon Dolores Engracia Ramirez kapuja előtt. Így is történt.

Amióta csak ismerték egymást, soha kedvezőbb alkalommal nem haladt még el az Édes előtt. Mert Danny épp aznap reggel talált egy hordócska zsindelyező rézszöget, melyet a Központi Szállítmányozási Társaság vesztett el. Mivel a társaság egyik tagját se találta meg a közelben, kidobott lomnak tartotta. Kiszedte hát a rézszögeket a hordóból, és egy zsákba rakta. Aztán kikölcsönözte a Kalóz talicskáját a Kalózzal együtt, hogy legyen, aki tolja, és elvitte a megmentett árut az Északi Szállítmányozási Társasághoz. A rezet három dollárért eladta, a hordót pedig a Kalóznak ajándékozta.

– Mindenfélét rakhatsz bele – mondta. A Kalózt nagyon boldoggá tette vele.

Most tehát Danny barátunk a három dollárral a zsebében lefelé ballagott a dombról, pontosan Torrelli házának irányában.

Dolores hangja olyan édes-rekedten szólította meg, mint a poszméh zümmögése.

– Ai, amigo. A’onde vas?

Danny megállt. Terveiben forradalmi változás állt be.

– Hogy vagy, Édes?

– Nem mindegy, hogy hogy vagyok? Nem érdekli az a barátaimat – mondta ravaszul, és csípőjét kecsesen megriszálta.

– Hogy érted ezt? – kérdezte a férfi.

– Nos hát, meglátogat valamikor is az én Danny barátom?

– Itt vagyok. Most majd meglátogatlak – felelte Danny udvariasan.

Az asszony kinyitotta kissé a kaput.

– Bejössz egy pohár borra a barátság kedvéért?

Danny befordult a házba.

– Mit csináltál az erdőben? – kérdezte Édes turbékolva.

Itt aztán Danny műhibát követett el. Eldicsekedett üzleti sikerével, és elhencegett három dollárjával.

– Persze nekem legfeljebb két gyűszűnyi borom van – mondta az asszony.

Édes konyhájában ültek, s üveg bort szopogattak. Danny nemsokára igazi hősiességgel és eréllyel támadást indított Édes erényei ellen. Legnagyobb meglepetésére azonban minden vonalon ellenállásra talált. Danny megharagudott. Csak amikor már otthagyta, kezdett tisztán látni.

– Nem látogatnál meg ma este? – kérdezte a rekedt hang, és Édes szeme álmosító, csábító ködben úszott. – Az embernek ugyebár szomszédai is vannak – mondta kényeskedve.

Danny megértette.

– Visszajövök – ígérte.

Késő délután volt. Danny megint Torrelli felé baktatott. Az állat megváltozott benne. A vad, vicsorgó farkas nagy, gubancos, érzelmes medvévé szelídült.

Bort viszek ennek a tündéri Édesnek – gondolta.

Útközben kivel találkozott, mint Pablóval, aki két gumibotot vitt… Egyiket mindjárt Dannynak adta, és hozzá csatlakozott.

– Hová mész?

– Nincs időm a barátkozásra – mondta fanyarul Danny. – Először bort veszek egy hölgynek. Velem jöhetsz, kapsz egy pohár bort, de csak egyet. Unom már, hogy csak azért vegyek nőknek bort, hogy a barátaim kiszopják.

Pablo is elismerte, hogy ez tarthatatlan állapot. A maga részéről nem is kívánja Danny borát, csupán a társaságát.

Bementek Torrellihez. A gallon boron kívül egy-egy pohárral rendeltek. Danny belátta, hogy fösvénység, ha az ember csak egy kis pohárkával kínálja meg a barátját, azért Pablo szenvedélyes tiltakozása ellenére még egyet rendelt.

Az asszonyok ne igyanak annyit – gondolta. – Egyszeriben oktalanságra ragadtatják magukat; különben is, a bor éppen azokat az érzéseket tompítja el, amiket pedig szeretne ébren tartani az ember a hölgyekben.

Még néhány pohárral megittak. Egy fél gallon bor is szép ajándék, különösen, ha Danny még mást is akar vinni. Lemérettek fél gallont, s a

többletet megitták. Aztán Danny az üveget az árokban levő bozótba rejtette.

– Gyere velem, Pablo, szeretném, ha együtt vennénk meg az ajándékot – mondta.

Pablo azonnal megértette a meghívás értelmét. Részben a társaságára vágyott, másrészt viszont félt otthagyni a bort, ha Pablo nincs vele. Megfontolt, méltóságteljes léptekkel indultak Monterey felé.

Mr. Simon, a Simon-féle Ruházati, Ékszer és Pénzváltó Társaság tulajdonosa szívélyesen üdvözölte őket üzletében. A cég elnevezése méltán határozta meg a társaság árukészleteinek határait, mert kapható volt itt minden: szaxofon, rádió, puska, kés, horgászbot, és a pénztár asztalán különféle régi pénzek hevertek; minden használt állapotban, de persze jobb, mint az új, mert ez már legalább “be volt törve”.

– Parancsol valamit? – kérdezte Mr. Simon.

– Igen – mondta Danny.

A tulajdonos kapásból felsorolt egy csomó árucikket, aztán egy szó közepén megállt, mert észrevette, hogy Danny figyelmét egy alumínium porszívó gép foglalja le. Kék és sárga kockás porzsákja és hosszú, fekete, fényes zsinórja volt. Mr. Simon a porszívóhoz lépett, megtörölte a kezével, aztán félreállt, és úgy csodálta.

– Talán egy porszívót? – kérdezte.

– Mennyibe kerül?

– Ez itt például tizennégy dollár.

Nem is annyira az ára miatt mondta ki, inkább csak azért, hogy megtudja, mennyi pénz van Dannynél. Dannynek tudniillik megtetszett, mert nagy volt és fényes. Meg aztán egy asszonynak se volt az egész Tortilla Flaten. Persze azt elfelejtette, hogy villany nincs Tortilla Flaten. Letette a két dollárját az asztalra, és várta a vihar kitörését: a dühöt, haragot, szomorúságot, ínséget, csődöt, csalást. A kereskedő fölhánytorgatta a fényezést, a zsák színét, a különlegesen hosszú vezetéket, s végül kijelentette, hogy ennyit még ócskavasnak is megérne. Amikor minden érvéből kifogyott, Danny a porszívóval kezében lépett ki az üzletből.

Édes délutánonként gyakran elővette a porszívót, és egy székhez támasztotta. Ha barátnői megbámulták, előre-hátra tologatta, hogy megmutassa, milyen könnyen gördül. Közben szájával berregő hangon utánozta a motor zúgását.

– Gazdag ember a barátom – mondogatta ilyenkor. – Azt hiszem, nemsokára a villanyt is bevezetteti a házba, s akkor hipp-hopp, már tiszta is

a lakás.

Barátnői megpróbálták leszólni az ajándékot.

– Nem ér semmit, ha a gépezetet nem használhatod.

– Én csak azt tartom – mondta a másik –, hogy a seprű és porrongy, már ha használják, sokkal megbízhatóbb.

Ellenszenvük mégsem ártott meg a porszívó gépnek. Édes általa került a Tortilla Flat-i társadalom csúcsára. Akik nem emlékeztek a nevére, csak így emlegették: “akinek a söprőgépe van.” Ellenségei gyakran láthatták az ablakon keresztül, amint porszívóját tologatja előre-hátra, s közben berregő hangokat hallat. És valóban, a mindennapos söprögetés után azzal a tudattal vette elő a porszívót, hogy villannyal ugyan jobban tisztítana, de nem lehet minden egyszerre.

Sok haragost szerzett ezzel magának. Modora méltóságteljes és előkelő lett, orrát magasan hordta, mint egy porszívótulajdonoshoz illik. Lehetőleg minden beszélgetésbe belekapcsolta.

– Ramon épp akkor ment el a ház előtt ma reggel, amikor porszívóval takarítottam – vagy – Lousie Meater reggel, alig három órával később, hogy a porszívóval dolgoztam, megvágta a kezét.

Dannyt azonban fölemelkedésében sem hanyagolta el. Hangja érzelmesen bongott, ha meglátta, és ingadozott, mint fenyőfa a szélben. Danny viszont minden estéjét nála töltötte.

Barátai eleinte nem törődtek kimaradásaival, végtére is mindenkinek lehetnek kisebb kalandjai. De ahogy a hetek teltek, s ez a természetellenes szolgai életmód elfárasztotta és elsápasztotta Dannyt, a barátok meggyőződtek, hogy Édes hálája a porszívóért fizikailag nem válik Danny javára.

Pilon, Pablo és Jesus Maria Corcoran megpróbálták Danny távollétében megostromolni a szerelmi fészket, de Édes, bár a bókok nem hagyták hidegen, hű maradt ahhoz a férfihoz, akinek társadalmi fölemelkedését köszönhette. Barátságukat azért, a szűkösebb jövőre való tekintettel, igyekezett megtartani, mert jól tudta, milyen forgandó a szerencse, de rendíthetetlenül visszautasította, hogy Danny barátaival megossza azt, amit ez idő szerint csak Dannynek nyújtott.

A barátok ezért kétségbeesésükben szövetségre léptek, hogy tönkretegyék.

Lehetséges, hogy lelke mélyén már Danny is unni kezdte Édes vonzódását s a kötelességszerű mindennapos látogatást. De ha ez a változás

végbe is ment benne, nem vallotta be még magának se.

Egy délután, három órakor, Pilon, Pablo és Jesus Maria diadalmasan tért meg Big Joe kíséretében háromnegyed napos erőfeszítés után. Megindították végre a hadjáratot. A végsőkig igénybe vették hozzá Pilon kérlelhetetlen logikáját, Pablo művészi leleményességét és Jesus Maria Corcoran nemes emberiességét.

Big Joe nem járult hozzá semmivel.

Most tehát boldogan tértek haza mind a négyen, mint a vadászok a kimerítő, de jól sikerült vadászat után. Montereyben pedig egy szegény, megzavarodott olasz épp e pillanatban jött rá, hogy becsapták.

Pilon egy repkénylevelekbe burkolt gallon bort cipelt. Vidáman léptek be a Danny házába, ahol Pilon a bort az asztalra állította.

Danny fölébredt mély álmából. Csendesen mosolygott. Fölkelt és szétosztotta a gyümölcsöstálkákat. Kitöltötte a bort. Négy barátja, a kimerítő nap után, fáradtan roskadt a székbe.

Nyugodtan iddogáltak az estébe hajló délutánon, ebben a furcsa, se nappali, se esti időben. Tortilla Flaten ilyenkor majdnem mindenki megpihen, átgondolja a lezajlott nap eseményeit, s latolgatja az esti lehetőségeket. Sok mindenről lehet beszélgetni egy ilyen délután.

– Cornelia Ruiz ma reggel új barátot szerzett – jegyezte meg Pilon. – Egy kopaszt. Kilpatricknak hívják. Cornelia azt mesélte, hogy előző barátja a múlt héten három éjjel nem ment haza. Ő meg nem szereti az ilyesmit.

– Cornelia nagyon gyorsan váltogatja az érzelmeit – mondta Danny, és megelégedéssel gondolt a maga biztos helyzetére, mely egy porszívó sziklaszirtjén épült.

– Cornelia apja még rosszabb volt – mondta Pablo. – A világért sem mondott volna igazat. Egyszer egy dollárt kért tőlem kölcsön. Megmondtam Corneliának is, de ő se tett semmit.

– Egy vér! Madarat tolláról… – idézte szellemesen Pilon.

Danny újból telitöltötte a poharakat, s ezzel, legnagyobb bánatára, a gallon ki is ürült.

Jesus Maria, az emberiesség kedvelője, csendesen megszólalt.

– Találkoztam Susie Franciscóval, Pilon. Azt mondta, hogy remekül bevált a recepted. Már háromszor volt motorozni Charlie Guzmannal. Az első két alkalommal, amikor beadta neki a szerelmi bájitalt, megbetegedett tőle. Biztosan romlott volt. De most azt üzeni, hogy bármikor kaphatsz tőle süteményt.

– Mi volt abban az italban? – kérdezte Pablo.

Pilon tiltakozni kezdett.

– Nem tudom bizonyosan. Azt hiszem, valami mérges bogyó. Attól betegedett meg Charlie Guzman.

A gallon bor túl gyorsan fogyott el. Mind a hatan olyan szomjasak voltak, hogy szinte elepedtek kínjukban. Pilon tikkadtan pislogott barátaira, s azok hasonlóképpen vissza rá. Egykettőre kész volt az összeesküvés.

Pilon először krákogott.

– Mit csináltál, Danny, hogy az egész város rajtad mulat?

– Én? – kérdezte Danny zavartan.

Pilon kuncogni kezdett.

– Azt mondják, hogy porszívógépet vettél egy hölgynek, s az a masina majd csak akkor működik, ha villanyáramot vezetnek a házba. Csakhogy az nagyon sokba kerül ám.

Danny kényelmetlenül érezte magát.

– Annak a hölgynek tetszik a porszívógép – mondta védekezően.

– Mért ne tetszenék? – tette hozzá Pablo. – Fűnek-fának azt mesélgeti, hogy megígérted, hogy bevezetteted hozzá a villanyt, s akkor majd működik a gépe.

Danny még nyugtalanabbnak látszott.

– Ezt híreszteli?

– Így hallottam.

– Ha nem tartanám képtelenségnek, nagyon megharagudnék, hogy kinevetik a barátomat – jegyezte meg Pilon.

– Mit csinálsz, ha követeli a villany bevezetését? – kérdezte Jesus Maria.

– Kereken nemet mondok – felelte Danny.

Pilon fölkacagott.

– Szeretnék jelen lenni. Nem olyan egyszerű dolog egy hölgynek nemet mondani.

Danny úgy érezte, hogy barátai ellene fordultak.

– Mit tegyek hát? – kérdezte tanácstalanul.

Pilon megfontolás tárgyává tette a dolgot, s minden gyakorlati érzékét latba vetette az ügy érdekében.

– Ha annak a hölgynek nem volna porszívója, nem lenne szüksége villanyra se.

Barátai helyeslőleg bólogattak.

– Ezért – folytatta Pilon – az a teendő, hogy elvegyük tőle a porszívót.

– Nem fogja megengedni – vetette ellen Danny.

– Majd mi segítünk – ajánlotta föl Pilon. – Én majd elviszem a gépet, te meg fájdalomdíj fejében vihetsz a hölgynek egy gallon bort. Még csak azt se fogja tudni, hová lett a masinája.

– Megláthatja valamelyik szomszéd, amikor elviszed.

– Ugyan, dehogy – mondta Pilon. – Maradj csak itthon. A gépet én elintézem.

Danny megkönnyebbülten sóhajtott föl. Gondját magukra vállalták derék barátai.

Kevés olyan dolog történhetett Tortilla Flaten, amiről Pilonnak ne lett volna tudomása. Amit a szeme meglátott, vagy füle meghallott, élesen agyába vésődött. Tudta azt is, hogy Édes mindennap fél ötkor az üzletbe megy. Terve keresztülvitelénél ebben a szokásában bízott.

– Legjobb, ha te semmiről sem tudsz – mondta Dannynek.

Az udvaron egy jutazsákot helyezett készenlétbe. Késével kivágott egy gyönyörű rózsafát, s a zsákba dugta.

Édest, ahogy várta és remélte, nem találta otthon.

Hiszen tulajdonképpen Danny masinája – nyugtatta meg önmagát.

Bemenni a házba, betenni a zsákba a porszívót, s a zsák szájánál művészien elrendezni a rózsafát; egy pillanat műve volt.

Alighogy kilépett az udvarról, találkozott Édessel. Pilon udvariasan kalapot emelt.

– Benéztem egy kis tereferére – mondotta.

– Nem jössz vissza, Pilon?

– Nem lehet. Dolgom van Montereyben. Későre jár.

– Hová viszed azt a rózsafát?

– Montereyben rendelte valaki. Nagyon szép rózsafa. Nézd csak, milyen nehéz.

– Nézz be máskor is, Pilon.

Nem hallott semmi zajt, amint nyugodtan végigsétált az utcán.

Talán nem is veszi mindjárt észre – gondolta.

A kérdés felét megoldotta, de a neheze még hátra volt.

Mit csinálhat most már Danny a porszívóval? – kérdezte magában. – Ha megtartja, Édes megtudja, hogy ő vitte el. Eldobni? Lehetetlen, hiszen értékes. A fő dolog, hogy megszabaduljunk tőle, de értékének áldását is arassuk le.

Az egész probléma megoldódott. Pilon egyenesen Torrellihez ment.

Hatalmas és ragyogó szerszám volt a szóban forgó porszívógép. Mikor Pilon megint fölfelé ballagott a hegyre, mindkét kezében egy-egy gallon bort cipelt.

A barátok ünnepélyes csendben fogadták, mikor Danny házába belépett. Egyik üveget az asztalra állította, a másikat letette a földre.

– Elhoztam az ajándékot a hölgynek – szólt –, ez itt meg egy kis itóka nekünk.

Boldogan ültek össze, mert már dühödten égette őket a szomjúság. Mikor már majdnem elfogyott az első gallon bor, Pilon fölemelte a poharát a gyertyafényhez, és keresztülnézett rajta.

– A történteknek nincs semmi jelentőségük – mondta –, de mindenből le lehet szűrni valami tanulságot. Ebből például azt, hogy különösen hölgyeknek sose adjunk olyan ajándékot, ami további ajándékokat von maga után. Tanuljuk meg, hogy sose adjunk túl értékes ajándékokat, mert ezzel csak kapzsiságot ébresztünk.

Az első gallon elfogyott. A barátok Dannyre néztek, kíváncsiak voltak, hogy vélekedik a dologról. Danny nagyon nyugodt volt, de most megérezte, hogy barátai nyilatkozatot várnak tőle.

– Vidám nőcske, annyi bizonyos – mondta tárgyilagosan –, a természete is igen rokonszenves, de ördög vigye, elegem van belőle, fáradt vagyok! – s a második üveg után nyúlt, és kihúzta belőle a dugót.

A Kalóz a kutyái között ült a sarokban, boldog mosollyal, mintegy révületben suttogta maga elé: “Ördög vigye, elegem van belőle!” Ez a leghelyesebb megoldás, gondolta a Kalóz.

Még csak a második üveg felénél tartottak, s alig daloltak el még két nótát, amikor belépett a fiatal Johnny Pom-pom.

– Torrellitől jövök – mesélte. – Az a Torrelli egész megőrült. Kiabál. Öklével az asztalt veri.

A barátok szívélyes érdeklődéssel tekintettek föl.

– Biztosan történt valami. Torrellinek valószínűleg oka van rá.

– Gyakran még a jó vendégeitől is megtagad egy pohárka bort.

– Mi lehet vele? – kérdezte Pablo.

– Torrelli azt mondja, hogy vett Pilontól egy porszívógépet, s amikor bekapcsolta a villanyvezetékbe, nem működött. Belenézett és látta, hogy nincs is motorja. Azt hangoztatja, hogy megöli Pilont.

Pilon megijedt.

– Nem tudtam, hogy hibás volt a készülék – mondta. – Különben is, nem megmondtam neki nyíltan, hogy mi a helyzet? Az a gép legalább három-négy gallon bort ért meg, s a nyomorult nem adott csak kettőt.

Danny még így is hálás volt Pilonnak. Egyet kortyintott a borából.

– A Torrelli áruja egyre rosszabb – mondta. – Legjobb esetben moslék, amit a disznók otthagytak. De újabban olyan csapnivaló, hogy még Charlie Marsh sem inná meg.

Úgy érezték, hogy ezzel némiképpen bosszút álltak Torrellin.

– Azt hiszem – mondta Danny –, hogy máshol veszünk ezentúl bort, ha Torrelli nem vigyáz magára.

10
A barátok megvigasztalnak egy tizedest, viszonzásul oktatást nyernek az atyai szeretetről

Jesus Maria Corcoran a tiszta emberiesség eszköze volt. A szenvedőket vigasztalta, a búslakodókat enyhítette, s együtt örült a boldogokkal. A durvaságot és a tolakodást nem ismerte. Szíve bárkinek kitárult, akinek csak szüksége volt rá. Minden rászorulónak segített és tanácsot adott.

Ő cipelte José de la Narizt négy mérföldön keresztül, amikor José eltörte a lábát. Mikor Mrs. Palochico kedvenc kecskéje, mely jó tejecskével és sajttal látta el, elveszett, Jesus Maria találta meg Big Joe-nál, a Portagee-nál, ő akadályozta meg, hogy levágja, s végül ő vette rá Joe-t, hogy adja vissza, ő szedte ki egyszer Charlie Marsht az árokból, ahol saját piszkán feküdt, pedig ehhez a cselekedethez nemcsak meleg szív, de jó gyomor is kellett.

Jóravaló hajlamához járult még az az adomány is, hogy gyakran került olyan helyzetbe, amikor is alkalma nyílt a jó cselekedetre.

Olyan tekintélye volt, hogy Pilon egyszer ezt mondta róla:

– Ha Jesus Maria templomba járna, én mondom nektek, Montereynek nemsokára új szentje lenne a naptárban.

Lelke mélyéből kegyes volt s kegyessége bölcs mértéktartása folytán mindig megújult.

Szokása volt, hogy mindennap elsétáljon a postahivatalhoz, először, mert itt sok ismerősével találkozhatott, másodszor, mert a szeles utcasarkon módjában állt, hogy sok lány lábában gyönyörködjék. Ez utóbbi érdeklődésében azonban semmi közönségességet nem találhatunk. Ezen a

jogon meg lehetne szólni azokat is, akik kiállításra vagy hangversenyre járnak. Jesus Maria egész egyszerűen szerette nézni a lányok lábát.

Egy szép napon, mikor már két órája kevés sikerrel támaszkodott a postaépülethez, szomorú jelenetnek volt tanúja. Egy rendőr egy körülbelül tizenhat éves fiatalembert vezetett, aki szürke pokrócba csavart kisbabát vitt a karján.

A rendőr épp ezt mondta:

– Sajnos, nem értem, amit beszélsz, de egész nap mégsem ülhetsz itt a csatorna mellett. Majd kinyomozzuk, kicsoda, micsoda vagy.

A fiú sajátságos spanyol tájszólással felelt:

– De uram, semmi rosszat nem tettem. Mért vezet el?

A rendőr észrevette Jesus Mariát.

– Hé, paisano – kiáltott oda neki –, mit fecseg ez a suhanc?

Jesus Maria odalépett, és megszólította a fiút.

– Szolgálatodra lehetek valamiben?

A fiú megkönnyebbülten áradozni kezdett.

– Dolgozni jöttem ide. A mexikóiak azt mondták, hogy itt van munka, de nincs. Pihentem éppen, mikor jött ez az ember és elcipelt.

Jesus Maria bólintott, és a rendőr felé fordult.

– Követett el valamit ez a fiatalember?

– Nem, de már vagy három órája ül az Alvarado Streeten a csatorna mellett.

– Barátom – jelentette ki Jesus Maria –, majd én gondoskodom róla.

– Jól van, de akkor vidd el a csatornától.

Jesus Maria és új barátja elindult a hegyre.

– Elvezetlek oda, ahol lakom. Ott majd kapsz valamit enni. Micsoda gyerek ez a karodon?

– Az enyém – mondta a fiú. – Tizedes vagyok, ő meg a kisfiam. Beteg. De ha fölnő, generális lesz belőle.

– Mi a baja, tizedes uram?

– Nem tudom. Csak beteg.

Megmutatta a kisbaba arcát. Tényleg nagyon betegnek látszott.

Jesus Mariában föltámadt a részvét.

– A ház, ahol lakom, Danny barátomé, tizedes uram. Danny jó ember. Ha valaki bajban van, nyugodtan fordulhat hozzá. Most majd odamegyünk, s ő hajlékot ad. Mrs. Palochicónak van egy kecskéje, kérünk tőle a babának egy kis tejet.

A tizedes arca felderült.

Végre megnyugodott.

– Jó, ha az embernek barátai vannak – mondta. – Torreónban nekem is sok barátom van, még koldulni is elmennének értem. Gazdag barátaim is vannak, de ők persze nem tudják, hogy szükséget látok.

Danny udvarába Pilon engedte be őket a kapun. Danny, Pablo és Big Joe a nappaliban ültek, és a mindennapi kenyér csodájára vártak.

Jesus Maria betuszkolta a fiút a szobába.

– Ez itt egy fiatal katona, tizedes – magyarázta. – Kisbabával van, beteg a kölyök.

A barátok készségesen álltak föl. A tizedes fölhajtotta a csecsemő arcáról a szürke takarót.

– Alaposan megbetegedett – mondta Danny. – De talán találunk orvost.

A katona csak a fejét rázta.

– Nem kell orvos. Nem szeretem az orvosokat. A kicsi nem sír, és nem is eszik sokat. Talán ha pihen, megint jobban lesz.

Most már Pilon is bekapcsolódott, ő is megnézte a gyereket.

– Ez a csecsemő beteg – állapította meg.

Azonnal átvette az ellenőrzést. Jesus Mariát Mrs. Palochicóhoz küldte kecsketejért; Big Joe és Pablo egy almásládát kerített, száraz fűvel bélelték, és báránybőrkabáttal takarták le. Danny az ágyát is fölajánlotta, de a katona visszautasította. A tizedes csak állt és kedvesen mosolygott a jó emberekre. Végül a baba a ládában feküdt, de tekintete nyugtalan volt, és nem akarta elfogadni a tejet.

A Kalóz egy tarisznya makrélát hozott. Mindjárt meg is főzték ebédre. De a csecsemő makrélát sem akart enni. A férfiak folyton fölugráltak, és a kisbabához futottak. Étkezés után aztán leültek a tűzhely köré, és előkészültek az esti nyugalomra.

A tizedes csendes volt, nem beszélt magáról. A társaságot ez zavarta is kissé, bár tudták, hogy később erre is rákerül a sor. Pilon, akinek olyan világos volt az esze, mint az arany, néhány emlékeztető közbevetéssel igyekezett a tizedes zárkózottságát megtörni.

– Ritka dolog, hogy egy fiatal katona csecsemővel járkál – mondta kedvesen.

A tizedes büszkén vigyorgott.

– Biztosan a szerelem kertjében találtad ezt a bébit – tette hozzá Pablo. – Ezekből lesznek a legremekebb gyerekek.

– Mi is katonák voltunk – mesélte Danny. – Ha meghalunk, ágyútalpon visznek a sírba, s egy egész század ad le sortüzet.

Vártak, hogy vajon belekap-e a tizedes valamelyik témába. A tizedes méltányolta kívánságukat.

– Nagyon jók vagytok hozzám – mondta. – Olyan jók és nyájasak, mint torreóni barátaim lettek volna. Ez az én tulajdon bébim, a feleségem kisbabája.

– És hol a feleséged? – kérdezte Pilon.

– Mexikóban – felelte, aztán megint fölélénkült. – Útközben találkoztam egy emberrel, furcsa dolgokat mesélt. Azt mondta, hogy egy csecsemőből, ha felnő, az lesz, amit mi szeretnénk faragni belőle, csak gyakran el kell neki ismételni, hogy mi a szándékunk vele. Ha felnő, biztosan teljesül a kívánságunk. Ennek a babának folytonosan ezt mondogatom: “Generális leszel.” Gondoljátok, hogy ez lehetséges?

A társaság udvariasan bólintott.

– Lehetséges – mondta Pilon –, bár eddig még nem hallottam ilyesmiről.

– Hússzor is elismétlem napjában: “Manuel, generális leszel egy szép napon. Lesz vállbojtod és vállszalagod. Telivéren lovagolsz. Micsoda életed lesz, Manuel!” Az az ember azt mondta, hogy ha így teszek, biztosan generális lesz.

Danny fölállt, és az almásládához lépett.

– Generális leszel – mondta a csecsemőnek. – Ha megnősz, nagy generális lesz belőled.

A többiek köréje csoportosultak, hogy lássák, van-e hatása a varázsigének.

– Generális leszel – suttogta a Kalóz is, és azon tűnődött, hogy ezt a módszert nem lehetne-e átvinni a kutyákra is.

– A kisbaba nagyon beteg – állapította meg Danny. – Melegen kell tartanunk.

Visszaültek a helyükre.

– A feleséged tehát Mexikóban van – vetette föl Pilon.

A tizedes összeráncolta a homlokát, gondolkozott egy darabig, majd derűsen elmosolyodott.

– Elmondom hát. Nem idegeneknek való történet, de titeket barátaimnak tekintlek. Chihuahuában katonáskodtam. Szorgalmas és rendes voltam, tisztán tartottam a fegyveremet, így lettem tizedes. Akkor azután feleségül vettem egy nagyon szép lányt. Nem mondom, a rangom is közrejátszott,

hogy hozzám jött. De igazán nagyon szép volt és fiatal volt. Ragyogó szeme, szép fehér foga és hosszú, csillogó haja volt. Nemsokára gyerekünk született.

– Nagyon helyes – szólt közbe Danny. – Szeretnék a bőrödben lenni. Nincs szebb egy kisbabánál.

– Igen – mondta a tizedes. – Boldog voltam. A keresztelőre vállszalagot tűztem ki, bár a katonakönyvemben szó sem volt róla. Mikor kiléptünk a templomból, egy vállrojtos, ezüstkardos kapitány meglátta a feleségemet. A feleségem nemsokára otthagyott. Elmentem a kapitányhoz, visszaköveteltem az asszonyt.

– Úgy látszik, nem sokra becsülöd az életedet, hogy így mersz beszélni a feljebbvalóddal – válaszolta.

A tizedes kiterjesztette karját, és rezignált mozdulattal húzta föl a vállát.

– Ó, a tolvaj – kiáltott föl Jesus Maria.

– Össze kellett volna szedned a barátaidat, meg kellett volna ölnöd a kapitányt – vágott közbe Pablo.

A tizedes öntudatosan nézett rajta végig.

– Nem. Nem tehettem semmit. Az első éjjel valaki az ablakon keresztül rám lőtt. Második nap egy tábori ágyú sült el véletlenül olyan közel hozzám, hogy a szele földhöz vágott, így hát eljöttem onnan, és magammal hoztam a bébit is.

A barátok arca vad, félelmes tűzben égett. A Kalóz morgott a sarokban, a kutyák ugattak.

– Lettünk volna csak ott! – kiáltotta Pilon. – Tudom, megbánta volna az a kapitány, hogy a világra született! Nagyapámat egyszer nagyon megkínozta egy pap. Erre ő meztelenül egy oszlophoz kötözte az udvaron, és igen illetlen dologra akarta kényszeríteni. Igen, ez aztán valami!

– Én csak tizedes vagyok – mondta a fiú –, menekülnöm kellett.

A szégyen könnyei jelentek meg a szemében.

– A tizedes menthetetlen, ha egy kapitány áll vele szemben. El kellett jönnöm a kis Manuellel. Fresnóban találkoztam azzal a bölcs emberrel, aki azt mondta, hogy az lesz Manuelből, ami az én kívánságom. Csak mondjam el neki mindennap hússzor: "Generális leszel. Vállbojtot és aranykardot viselsz."

Ilyen tragédia mellett eltörpültek és érdektelenné váltak Cornelia Ruiz viselt dolgai. Ilyen esetben be kellett avatkoznia a társaságnak. De a színtér

távolisága lehetetlenné tette a beavatkozást. Csodálattal bámulták a tizedest. Ilyen fiatal, s máris ilyen kalandjai vannak!

– Lennénk csak Torreónban! – mondta Danny elszántan. – Pilon majd kitervelne mindent! Kár, hogy nem vagyunk ott.

Big Joe a tizedes története iránti kegyeletből ezúttal nem aludt el. Az almásládához ment, belenézett, és így szólt:

– Generális leszel.

Aztán odaszólt a többieknek:

– Nézzétek csak, milyen furcsán kapálódzik.

A barátok a láda köré sereglettek. A halálos görcs már megkezdődött. A kis lábacska kapálódzott, a kéz tehetetlenül kapkodott, majd az egész test vonaglani és rángani kezdett.

– Orvost! – kiáltotta Danny. – Orvost kell kerítenünk.

De ő is, a többiek is tudták, hogy késő. A közelgő halál olyan órával járkel, amely sohasem késik. A kisbaba megmerevedett, küzdelme befejeződött. Szája nyitva maradt, meghalt. Danny gyöngéden takarta le az almásládát egy darab pokróccal. A tizedes megkövülten állt, és maga elé bámult. A rémülettől sem beszélni, sem gondolkozni nem tudott. Jesus Maria a vállára tette a kezét és egy székhez vezette.

– Olyan fiatal vagy még – vigasztalta –, annyi gyereked lehet!

– Meghalt – nyöszörögte a tizedes –, sose lesz belőle vállbojtos, aranykardos generális.

A barátok szemébe könny szökött. A sarokban keservesen szűköltek a kutyák. A Kalóz Senor Alec Thompson bundájába temette arcát.

Lágy hangon, mintha imádkoznék, szólalt meg Pilon:

– Most már neked kell megölnöd a kapitányt. Tisztelet-becsület a nemes bosszútervnek, de ennek, sajnos, vége, most már csak te állhatsz bosszút, és ha lehet segítségedre leszünk.

A tizedes bambán bámult rá.

– Bosszú? – kérdezte. – Megölni a kapitányt? Mit képzelsz?

– Nyilván ez volt a terved – mondta Pilon. – A kisbaba felnő, generális lesz, és szó nélkül végez vele. Remek terv volt. Hosszú várakozás, aztán hirtelen rajtaütés. Mi, a barátaid, igen tiszteletreméltó tervnek látjuk.

A tizedes zavarodottan nézett Pilonra.

– Micsoda beszéd ez? – kérdezte. – Semmi közöm a kapitányhoz. A kapitány az kapitány.

A barátok közelebb húzódtak hozzá. Pilon fölkiáltott.

– Akkor hát mért akartál generálist a fiúból? Mire volt az jó?

A tizedes még zavartabb lett.

– Minden apa kötelessége, hogy gyermeke javát akarja. Azt akartam, hogy Manuel több jót kapjon az élettől, mint én.

– Ez az egész? – csodálkozott Danny.

– Ez – mondta a tizedes. – A feleségem olyan takaros teremtés volt, és egyáltalán nem volt könnyűvérű, ellenkezőleg. Jó feleség volt, s a kapitány mégis elvitte. Pedig csak kis vállbojtja és szalagja volt, s a kardja is csak ezüst. Képzeljétek el – mondta kitárt karral a tizedes –, ha egy kapitány kis vállbojttal és szalaggal elvehette a feleségemet, mit érhet el nagy vállszalaggal és aranyozott karddal egy generális!

Hosszú szünet állt be, míg Danny, Pilon, Pablo, Jesus Maria, a Kalóz és Big Joe megemésztették ezt a tételt. Amikor pedig megértették, várták, hogy Danny szóljon hozzá elsőnek.

– Siralmas – mondta végül Danny –, hogy olyan kevés szülő viseli szívén gyermekének jó sorsát. Most még jobban sajnáljuk, hogy a bébi meghalt. Milyen boldog életet mulasztott el egy ilyen apa mellett!

Mindannyian ünnepélyesen bólogattak.

– S most mi a szándékod? – kérdezte Jesus Maria.

– Visszamegyek Mexikóba – mondta a tizedes. – Testestül-lelkestül katona vagyok. Lehetséges, hogy ha a fegyveremet tisztán tartom, valamikor még én is tiszt leszek. Ki tudhatja előre?

A hat barát csodálattal bámulta. Büszkék voltak rá, hogy egy ilyen embert ismertek meg.

11
Big Joe, a Portagee, a legkülönösebb körülmények között szerelembe esik

Ha Big Joe, a Portagee, szerelembe esett, mindig történt vele valami. Ezúttal elmeséljük egyik szerelmi kalandját.

Montereyben zuhogott az eső; egész nap csepegett a víz a fenyőfákról. A Tortilla Flat-i paisanók ilyen időkben ki sem mozdultak a házból. Ellenben minden kémény szép, kék fenyőfüstöt eregetett az ég felé, s a levegő megtelt tiszta, friss illattal.

Délután ötkor az eső néhány percre megállt, és Big Joe, aki majdnem az egész napot egy halászcsónak alatt töltötte, előmászott, és megindult Danny háza felé. Fázott és éhes volt.

Alig ért azonban Tortilla Flat sarkához, az ég megint megnyílt, és ontotta az esőt. Big Joe egy pillanat alatt bőrig ázott. Beszaladt a legelső házba, ahol történetesen Tia Ignacia lakott.

A szóban forgó hölgy úgy negyvenöt év körüli volt, régen özvegy, és némi vagyonnal rendelkezett. Általában hallgatag és kemény teremtés volt, mert több indián vér folyt ereiben, mint amennyit Tortilla Flaten illendőnek tartottak.

Éppen egy gallon vörös bort bontott föl, amikor Big Joe belépett. Akkor akarta pohárba tölteni, persze egészségi okokból. Kísérletet tett, hogy az üveget a szék alá rejtse, de nem sikerült. Big Joe megállt a küszöbön, s átázott ruhájától azonnal tócsa keletkezett a padlón.

– Jöjjön be, és száradjon meg – mondta Tia Ignacia.

Big Joe, miközben beljebb ment, úgy figyelte az üveget, mint macska az egeret. Az eső csapkodta a tetőt, Tia Ignacia megpiszkálta a parazsat.

– Iszik egy pohár bort?

– Ihatom – mondta Big Joe. Még le sem öntötte az első pohárral, szeme szinte hozzátapadt az üveghez. Három pohárral lehajtott, mielőtt egy szót is szólt volna, s a mohóság tüze csak nem aludt ki a szemében.

Tia Ignacia már-már elveszettnek érezte a borát. Vele ivott hát, már csak azért is, hogy valami haszna mégis maradjon belőle. Big Joe csak a negyedik pohárnál oldódott föl, s kezdte magát jól érezni.

– Ez nem a Torrelli bora – szólalt meg végül.

– Nem. Egy barátnőmtől, egy olasz hölgytől vettem.

Megint töltött.

Korán leszállt az este. Tia Ignacia petróleumlámpát gyújtott, s néhány fahasábot dobott a tűzre.

Addig kell a végére járnom, míg futja a borból – gondolta.

Tekintete szakértő kritikával tapadt Big Joe hatalmas testalkatára. Szíve körül melegséget érzett.

– Kint dolgozott az esőben, szegény ember – siránkozott –, tegye ide száradni a kabátját.

Big Joe ritkán hazudott. Ahhoz nem forgott elég gyorsan az agya.

– Elaludtam az öbölben egy halászcsónak alatt – vallotta be.

– De hisz egészen átázott, szegény ember.

Valamilyen viszonzást várt volna nyájasságára, de Big Joe arcán csak az eső előli menekülés és az ivásért érzett hála sugárzott. Megint kezébe vette üres poharát. Miután egész nap nem evett, a bor mély hatást tett rá. Tia Ignacia visszatért az előbbi kérdéshez.

– Nem egészséges nedves kabátban ülni. Még megfázik. Jöjjön, lesegítem a kabátját.

Big Joe kényelmesen elhelyezkedett a széken.

– Jól érzem magam így is – makacskodott.

Tia Ignacia újabb bort töltött magának. A tűz kellemes pattogása elnyomta az eső kopogását a tetőn.

Big Joe-nak esze ágában sem volt, hogy barátságos vagy lovagias legyen, sőt, hogy egyáltalán tudomásul vegye a háziasszony jelenlétét. Hatalmas kortyokban fogyasztotta a bort, ostobán mosolygott a tűzbe, és hintázva ült a széken.

Düh és kétségbeesés támadt föl Tia Ignacia lelkében.

Ez a disznó – gondolta –, ez a nagy, mocskos állat! Jobban tettem volna, ha egy borjút hozok be az esőről. Más férfi legalább egypár barátságos szót szólna.

Big Joe odatolta a poharát, és bort kért, Tia Ignacia hősies erőfeszítést tett.

– Ilyen éjszakán boldogság lakozik a kis, meleg házikókban – mondta –, amikor kint az eső csepeg, bent meg a kályha duruzsol. Ez a barátság igazi ideje. Nem érzi barátságosnak ezt a környezetet?

– Dehogynem – mondta Big Joe.

– Talán bántja szemét a fény – mondta szemérmesen. – Oltsam el a lámpát?

– Engem ugyan csöppet sem zavar – mondta Big Joe –, de ha olajat akar spórolni, csak rajta!

Az asszony lecsavarta a lámpabelet, s a szoba elsötétedett. Aztán visszaült a helyére, és várta az udvarlást. Hallotta Big Joe székének szelíd hintázását. Csak a kályha adott némi fényt, s megvilágította a bútorok sarkait. A szoba szinte sugárzott a melegtől. Tia Ignacia észrevette, hogy Big Joe abbahagyta a hintázást, s már előkészült, hogy támadásait visszaverje, de nem történt semmi.

– Gondolja meg – mondta –, hogy most kint didereghetne egy fészerben ebben a viharban, vagy egy csónak alatt feküdne a hideg homokon… De nem, kényelmes széken ül, és jó bort iszik egy hölgy társaságában, aki barátsággal viseltetik maga iránt.

Big Joe nem válaszolt. Sem látni, sem hallani nem lehetett őt. Tia Ignacia kiitta poharát. Minden erényességéből kivetkőzött.

– Cornelia Ruiz barátnőm mesélte, hogy legjobb barátait az esőnek és hidegnek köszönheti. A férfiak megmelegedtek nála, s azontúl is a legkedvesebb barátai maradtak.

Big Joe irányából halk kaparászás hallatszott. Az asszony tudta, hogy most letette kezéből a poharat, de utána megint nem történt semmi.

Talán rosszul van – gondolta –, talán el is ájult.

Fölugrott, gyufát gyújtott, s a lámpabélhez tartotta. Aztán vendégéhez fordult.

Big Joe bizony alaposan elaludt. Lábát maga elé nyújtotta. Feje hátracsuklott, szája nyitva volt. Az asszony hitetlenkedve és dühösen szemlélte. Big Joe pedig iszonyatos, recsegő horkolásba kezdett. Big Joe egyszerűen nem bírt ébren maradni egy meleg, kényelmes helyen.

Időbe telt, míg Tia Ignacia elhatározásra jutott. Őseitől jócskán örökölt indián vért. Nem kiáltott föl. Nem, bár remegett a méltatlankodástól. A fáskosárhoz lépett, kiválasztott egy megfelelő botot, letette, s egy másikat vett elő. Azután csendesen Big Joe Portagee-hoz lopózott. Az első ütés a vállán érte, és leröpítette a székről.

– Disznó! – sivította. – Mocskos, undorító féreg! Ki veled a sárba!

Joe végiggurult a padlón. A következő ütés a nadrágja fenekét találta. Erre aztán azonnal fölébredt.

– Hé! – kiáltotta. – Mi baja? Mit akar velem?

– Majd én megmutatom neked! – üvöltötte Tia Ignacia.

Föltépte az ajtót, és visszaszaladt Big Joe-ért. Joe ütlegelés közben fölkászolódott. A bot hátán, vállán, fején kalapált. Kirohant, és kezével igyekezett védeni a fejét.

– Hagyjon békén – kérlelte. – Hagyjon békén már. Mi baja velem?

De a megvadult fúria követte, mint egy darázs, a kerten át a sáros utcára. Iszonytatóan haragudott. Még az utcán át is utánafutott, és ütötte, ahol érte.

– Hé, hagyja már abba – kiáltotta Big Joe. Lefogta az asszonyt, és birkózni kezdett vele, hogy megszabaduljon a további veréstől.

– Ó, te mocskos disznó – kiáltotta Tia Ignacia –, ó, te ökör!

Big Joe, hogy kivédje az ütéseket, erősen magához szorította, s ahogy így állt vele, egyszerre csak megrohanta a szerelem. Dalolni kezdett az agyában, nagy áradással végighullámzott egész testén; megrázta, mint a trópusi vihar a pálmaerdőt. Néhány percig magához szorítva tartotta, míg az asszony dühe lecsillapodott.

Éjszakánként rendőr ellenőrizte motorbiciklijén Monterey utcáit, nehogy valami baj történjék. Éppen Jake volt az ügyeletes. Esőkabátja nedvesen csillogott, mint a bazalt. Boldogtalan volt, és kényelmetlenül érezte magát. A kövezett utcákon még tűrhető volt a helyzet, de az útja átvezetett Tortilla Flaten is, ahol ocsmányul fröcskölt föl a sárga sár. Kis lámpája föl-fölvillant, motorja erőlködve köhögött.

Jake Lake hirtelen meglepetten fölkiáltott, és leállította a motort.

– Ördög és pokol! Miféle szerzet vagytok?

Big Joe a nyakát tekergette.

– Te vagy az, Jake? Nem tudsz legalább egy percig várni, mielőtt bekísérsz minket a dutyiba?

A rendőr megfordította a motort.

– Takarodjatok az utcáról. Még jöhet valaki, és elgázol benneteket.

Motorja fölbúgott, a kis lámpa röpke fénye eltűnt a sarkon. Az eső szelíden locsogott Tortilla Flat fái között.

12

Danny barátai hozzásegítik a Kalózt, hogy fogadalmát beváltsa; a Kalóz érdemeiért kutyáinak szent látomásban van részük

A Kalóz minden délután betolta üres talicskáját Danny udvarába. A kerítéshez támasztotta, és letakarta egy zsákkal. Aztán ásóját a földbe temette, mert, mint köztudomású, az elföldelt acél sokkal keményebb. Végül bement a házba, belenyúlt a nyakán csüngő Bull Durham

tarisznyába, kivette belőle a napi negyed dollárt, és átadta Dannynak. Akkor aztán Danny, a Kalóz s a többiek közül aki éppen otthon volt, átlépve a földön szanaszét heverő ágyneműt, ünnepélyesen bevonult a hálószobába. Danny a paisanók szeme láttára párnája alá nyúlt, kivette a vászonzacskót, s beletette az újabb negyeddollárost. Ez így ment már egy jó ideje.

A pénzeszsák lett barátságuk jelképes középpontja, a bizalom tanújele, amely körül testvériességük forgott. Büszkék voltak a pénzre, és arra, hogy sose nyúltak hozzá. A Kalóz pénze fölötti gyámkodás önmegbecsülést és megelégedettséget támasztott bennük. Boldog érzés a bizalom. Az ő gondolatvilágukban a pénz már rég nem volt pénz. Igaz, hogy eleinte arról álmodoztak, mennyi bort lehetne érte kapni, de később teljesen elvetették vele kapcsolatban a hivatalos pénzérték fogalmát. A kincset arany gyertyatartóra szánták, s ez a jövendőbeli gyertyatartó Assisi Szent Ferenc tulajdona. Egy szenttel sokkal veszélyesebb ujjat húzni, mint szembeszállni a földi törvényekkel.

Egyik este azon a gyors és pontos távírón, amit senki sem ismer, híre jött, hogy egy parti őrhajó Carmel közelében sziklára futott. Big Joe saját ügyeiben járt el éppen, de Danny, Pablo, Pilon, Jesus Maria, a Kalóz és kutyái boldogan indultak a hegyfokhoz. Ha volt valami a világon, amit szerettek, akkor ez az öbölben való mentőhalászat volt. Ez minden foglalkozás között a legizgalmasabb. Bár kissé késve érkeztek, behozták az elveszett időt. Egész éjjel az öböl körül rohangáltak, s egy egész halom partra vetett holmit szedtek össze. Egy ötfontos kanna vajat, különböző süteményt és dobozos édességet, víz-átjárta hajóalkatrészt, két tengerészkabátot, egy mentőcsónakkorlátot és egy gépfegyvert. Reggelre jókora vagyon fölött rendelkeztek.

Az egészért összesen öt dollárt kaptak az egyik nézőtől, mert az persze szóba se jött, hogy hatezer lépésnyire fölvigyék a dombra, Tortilla Flatre ezeket a súlyos dolgokat.

Mivel a Kalóz aznap nem vágott fát, Dannytól kapott egy negyed dollárt, s ezt mindjárt be is tette a Bull Durham zacskóba. Aztán fáradtan, de boldog várakozással indultak neki a montereyi dombnak.

Délutánra vetődtek haza. A Kalóz szertartásosan kinyitotta a zacskót, és átadta a negyeddollárt Dannynek. Az egész csoport átkísérte őket a másik szobába. Danny a párnája alá nyúlt – de csak üres kezét húzhatta vissza. Félretolta a párnákat, matracokat, aztán vad, tigrisszemmel lassan barátai

felé fordult. Tekintete arcról arcra járt, de azokon olyan rémület és méltatlankodás tükröződött, amit nem lehetett tettetni.

– Nos… igen… – nyögte ki.

A Kalóz fölüvöltött. Danny résztvevőleg ölelte át.

– Ne sírj, barátocskám, visszakapod a pénzedet – mondta sokat sejtetően.

A paisanók hallgatagon ballagtak ki a hosszú szobából. Danny az udvarra ment, egy három láb hosszú fenyőbotot talált, s kísérletképpen meg is suhogtatta. Pablo a konyhából egy régi, csorba pengéjű konzervnyitóval tért vissza. Jesus Maria a ház mögött valahol egy törött piszkavasat kotort elő. A Kalóz zavarodottan nézett rájuk. Azok meg nyugodtan leültek a helyükre.

A Kalóz hüvelykujjával a város felé bökött.

– Ő?

Danny lassan bólintott. Tekintete fátyolos és tompa volt. Álla előreugrott, s amint ült, egész teste hullámzott, mint a zsákmányra leső csörgőkígyó.

A Kalóz is kiment az udvarra, és előkaparta az ásóját.

Hosszú ideig ültek így csendesen együtt a házban. Senki nem szólt, a hideg gyűlölet hullámai vonultak végig és lapultak el a szobában. Olyan volt a hangulat, mint mikor a gyújtózsinór lángja közeledik a dinamithoz.

A délután eltelt, a nap a hegy mögé bukott. Egész Tortilla Flat csendesnek és várakozónak látszott.

Lépteket hallottak az utcáról. Megmarkolták botjukat. Big Joe bizonytalanul támolygott be a szobába. Kezében egy gallon bort hozott. Tekintete nyugtalanul kalandozott arcról arcra, de a társaság látszólag nyugodtan ült, rá sem hederített.

– Hello – üdvözölte őket Big Joe.

– Hello – mondta Danny is.

Fölállt és lustán nyújtózkodni kezdett. Még mindig nem nézett Big Joe-ra, nem is indult egyenesen feléje, hanem elkanyarodott, mintha ki akarná kerülni. Mikor egy vonalba került vele, a kígyó ügyességével rávetette magát. Big Joe koponyájának hátsó részén koppant a bot. Big Joe azon nyomban összecsuklott.

Danny egy darab bőrszíjat vett ki a zsebéből, és összekötözte vele a Portagee hüvelykujjait.

– Na, most hozzatok vizet – adta ki a parancsot. Pablo egy kancsó vizet zúdított Big Joe arcába. Erre megfordult, nyújtogatta a nyakát, mint a csirke, és kábultan nézett barátaira. Azok még mindig nem szóltak hozzá. Danny gondosan méregette a távolságot, mint a golfozó, amikor

megcélozza a labdát. A bot most Big Joe válla közé sújtott. Aztán hideg és rendszeres módon a többiek is bekapcsolódtak. Jesus Maria a lábát vette kezelésbe, Danny a vállát és mellkasát. Big Joe üvöltött, és dobálta magát a padlón. Nyakától a sarka hegyéig ütlegekkel látták el. Minden ütés nyomot hagyott az előző mellett. Big Joe fülsiketítően üvöltött. A Kalóz ásójával tanácstalanul állt mellettük.

Mikor már elölről csupa kék-zöld folt volt, szünetet tartottak. Pablo a konzervnyitójával Big Joe fejéhez térdelt.

Big Joe ekkor rémülten fölordított.

– A kerítésnél ástam el. Az Isten szerelmére, ne öljetek meg!

Danny és Pilon kiment, s néhány perc múlva a vászonzacskóval tért vissza.

– Mennyit vettél ki belőle? – kérdezte Danny. Hangja egyáltalán nem mutatott megindultságot.

– Mindössze négyet. Becsületszavamra! Csak négyet vettem el, de dolgozni fogok, és visszaadom.

Danny lehajolt, vállon ragadta, és arcra fordította. A barátok ugyanazzal a halálos pontossággal végigverték a hátulját is. A sikoltozás gyengült, de munkájukat csak akkor hagyták abba, amikor Big Joe elájult. Ekkor Pilon felhúzta a kék inget, s Big Joe hátán előtűnt a lenyúzott bőr. Konzervnyitójával olyan mély sávokat húzott rajta keresztbe, hogy kiserkent nyomán a vér. Pablo sót hozott elő, és segített vele bekenni a lenyúzott hátat. Legvégül Danny egy pokróccal letakarta az eszméletlen Joe-t.

– Azt hiszem, most már becsületes lesz – mondta Danny.

– Számoljuk meg a pénzt – ajánlotta Pilon. – Már rég nem számoltuk.

Kinyitották Big Joe gallon borát, és teliöntötték poharaikat. Hogyisne, amikor úgy elfáradtak a munkában, s az indulat is kimerítette őket.

Aztán a negyeddollárosokat tízes csoportokba rakták, és izgatottan számlálták.

– Kalóz – kiáltotta Danny –, már héttel több is, mint ezer! Elérkezett az idő! Fölvirradt a napja, hogy megveheted Szent Ferencnek a gyertyatartódat!

A nap túlságosan eseménydús volt a szegény Kalóz számára. A sarokba vonult kutyáival, fejét Pehelyre hajtotta, és melléből ideges zokogás tört elő. A kutyák nyugtalanul forgolódtak körülötte, fülét nyalták, s orrukkal a

fejéhez dörgölődztek. Pehely a kiválasztottak büszkeségével feküdt mozdulatlanul, s orrával a Kalóz nyakába lógó sűrű hajat cirógatta.

Danny az egész pénzt visszarakta a zsákba, és a zsákot megint párnája alá helyezte.

Big Joe nyöszörögve tért magához. A paisanók ügyet se vetettek rá, végül azonban Jesus Maria, az emberiesség megszállottja, kioldotta Big Joe hüvelykujjait, s egy pohár bort adott neki.

– Még a Megváltó ellenségeiben is volt némi könyörület – mentegetődzött.

Ez a cselekedet véget vetett a büntetésnek. A barátok nyájasan állták körül Big Joe-t. Danny ágyához vezették, és kimosták a sót a sebeiből. Hidegborogatást tettek a fejére, és poharát megtöltötték borral. Big Joe minden érintésre felnyögött. Erkölcsileg nem sokat változhatott, de biztos, hogy a jövőben soha többé nem nyúl Danny házában a paisanók tulajdonához.

A Kalóz idegessége elmúlt. Kiitta a borát, és örömtől sugárzó arccal hallgatta Danny haditervét.

– Ha ezt az egész pénzt bevisszük a városi bankba, azt hihetik, hogy valamelyik automatából loptuk ki. Vigyük el Ramon atyához, és mondjuk el az eredetét. Vegye meg ő az arany gyertyatartót, áldja meg, a Kalóz pedig menjen el a templomba. Talán Ramon atya meg is említi vasárnapi szentbeszédében. A Kalóznak okvetlen el kell mennie meghallgatni.

Pilon rosszallóan szemlélte a Kalóz piszkos, rongyos ruháját.

– Holnap – mondta szigorúan – veszed a fennmaradó hét negyeddollárost és tisztességes ruhát vásárolsz magadnak. Hétköznapra ez még megteszi, de ilyen alkalomkor nem nézhetsz ki úgy a templomban, mint egy csatornapatkány. Ez barátaidra sem volna hízelgő.

– Holnap megveszem – ígérte meg sugárzó arccal a Kalóz.

Másnap reggel ígéretéhez híven Montereybe ment. Gondosan válogatott, és olyan ügyesen alkudott, mintha nem is két éve vásárolt volna utoljára. Diadalmasan tért haza egy hatalmas vörös-zöld selyemzsebkendővel s egy tarka üveggyönggyel gazdagon hímzett széles övvel. Barátai megcsodálták a kincseit.

– De mit veszel magadra? – kérdezte Danny kétségbeesve. – Két lábujjad kilóg a cipőből, ahol a bütyködnek lyukat vágtál. A kabátod rongyos, és nincs kalapod.

– Majd összeadjuk a ruháját – mondta Jesus Maria. – Nekem van egy mellényem és kabátom, Pilonnak az apja ünneplő kalapja, nálad, Danny, kerül majd egy ing, s Big Joe kék nadrágja egész remek darab.

– Csakhogy akkor mi nem mehetünk – tiltakozott Pilon.

– Nem a mi gyertyatartónkról van szó – mondta Jesus Maria. – Rólunk semmi jót nem fog mondani Ramon atya.

Még aznap délután átszállították a kincset a paphoz. Ramon atya ellágyultan hallgatta a beteg kutya történetét.

– … aztán, atyám – mondta a Kalóz –, volt az a jó kis kutyám. Az orra száraz volt, a szeme úgy csillogott, mint a tengerbe dobott üvegpalack, és nyöszörgött kínjában. Akkor ígértem meg a gyertyatartót Szent Ferencnek. Ő valósággal a védszentem, Atyám. És csoda történt! Mert a kutya háromszor megcsóválta a farkát, s attól kezdve gyógyulni kezdett. Ugye, Atyám, ez Szent Ferenc csodája volt?

A pap komolyan bólintott.

– Igen, Szent Ferenc csodája volt. Majd megveszem helyetted a gyertyatartót.

A Kalóz mérhetetlenül boldog volt. Nem kis dolog, ha valakinek az imájára csodával válaszol az ég. Ha nagyobb hűhót csinált volna belőle, nagy tekintélyt érhetett volna el Tortilla Flaten. Barátai már mindenesetre tisztelettel tekintenek föl rá. Nem gondolnak többé fogyatékos elmebeli képességeire, mint azelőtt, mert most már látják, hogy együgyűségét az ég minden hatalma s minden szentek ereje pótolta.

Hazafelé tartottak Dannyhez. A kutyák utánuk kullogtak. A Kalóz úgy érezte, hogy a boldogság aranyfolyamában fürdött. Hideg és meleg futkározott végig a testén az örömtől. A paisanók is boldogok voltak, mert azzal, hogy megőrizték a pénzt, rájuk is esett valamicske a kegyes cselekedetből. Pilon is megvigasztalódott, hogy nem lopta el mindjárt kezdetben a kincset. Micsoda rettenetes dolgok történhettek volna, ha meglopja egy szent garasait! Mindnyájan megjuhászodtak, mintha csak templomból jönnének.

A vízből kimentett dolgokért kapott öt dollár szinte égette Danny zsebét, de most tudta, mit kezdjen vele. Pilonnal elment a piacra, és vett hét font kolbászt, egy zacskó hagymát, kenyeret és egy nagy doboz cukorkát. Pablo és Jesus Maria Torrellihez mentek két gallon borért, de hazáig bele se kóstoltak.

Estére tüzet gyújtottak. Két gyertya égett az asztalon, s a barátok bő lakomával ünnepeltek. Az estét a Kalóz tiszteletére rendezték, aki méltósággal fogadta az ünneplést. Csak mosolygott, egyre mosolygott, akkor is, amikor komolynak kellett volna maradnia, de erről nem tehetett.

Bőséges lakomájuk után iszogattak, és “kis barátunk”-nak nevezték a Kalózt.

Jesus Maria megkérdezte:

– Mit éreztél, mikor a csoda történt? Mikor a gyertyatartót megígérted, és a kutya gyógyulni kezdett; milyen érzés volt? Volt valami látomásod?

A Kalóz szorongva kutatott emlékezetében.

– Nem hiszem… de lehet, hogy láttam valamit… lehet, hogy láttam Szent Ferencet a levegőben… úgy ragyogott, mint a nap…

– És nem emlékszel rá? – kérdezte Pilon.

– De igen, azt hiszem, Szent Ferenc rám nézett, és a jóságos szent mosolygott. Akkor megéreztem, hogy csoda történt. Ő pedig így szólított meg: “Szeresd a kutyuskákat, te piszkos ember.”

– Így nevezett?

– Így. Hisz az is voltam, és egy szent nem hazudik.

– Nem hiszem, hogy jól emlékszel mindenre – mondta Pablo.

– Persze… lehet, hogy nem… Bár azt hiszem… mégis…

A Kalóz részeg volt az örömtől, a megtiszteltetéstől és a figyelemtől.

– Az én nagyanyám látta a Szentséges Szüzet – mesélte Jesus Maria. – Halálos beteg volt. Én magam hallottam, amikor fölkiáltott: “Jaj, látom a Szűzanyát, jaj drága Máriám, malaszttal teljes!”

– Némelyeknek megadatik a látomás kegyelme – mondta Danny. – Az én apám nem volt valami jó ember, mégis látott néha szenteket, máskor meg átkozott dolgokat. Máskor nem volt látomásban részed, Kalóz?

– Nem – felelte a Kalóz. – Meg is ijedtem volna!

Hosszú ideig ilyen illedelmesen ment a társalgás. A barátok tudták, hogy ezen az éjszakán nincsenek egyedül. Érezték, hogy a falakon, ablakokon és a tetőn át a dicső szentek tekintete rajtuk nyugszik.

– Vasárnapra meglesz a gyertyatartód – mondta Pilon. – Mi nem mehetünk veled, mert rajtad lesz a ruhánk. Nem merném állítani, hogy Ramon atya név szerint is megemlít, de talán szól pár szót a gyertyatartóról. Jól jegyezd meg magadnak, Kalóz, hogy aztán elmondhasd nekünk.

Pilon elkomolyodott.

– Barátocskám, ma Ramon atya egész háza teli volt kutyákkal. Nem baj, ma nem ártottak senkinek sem, de vasárnap eszedbe ne jusson a templomba is magaddal vinni őket. Kutyát a templomba vinni illetlenség. Hagyd csak itthon őket.

A kalóz kétségbeesetten tekintett körül.

– De mikor jönni akarnak! Hogy hagynám, hol hagynám őket?

Pablo megrémült.

– Eddigi életmódoddal annyi érdemet szereztél, kis Kalóz. Épp a végén akarsz szentségtörést elkövetni?

– Nem – mondta a Kalóz alázatosan.

– Akkor hagyd itthon a kutyákat, majd mi vigyázunk rájuk. Szentségtörés volna bevinni a templomba.

Különös, hogy milyen józansággal ittak az éjszaka. Három óra is beletelt, míg egy illetlen nótába fogtak. S még később kalandozott gondolatuk a könnyű nők felé. S mikorra már a verekedésre is megjött volna a kedvük, elálmosodtak. Ez az éjszaka határozottan jó pont volt az életükben.

Vasárnap reggel lázas készülődésbe kezdtek. Megmosdatták a Kalózt, különös gondot fordítottak a fülére és nyakára. Big Joe pokrócba csavaródzva figyelte, hogy ölti fel a Kalóz az ő kék szövetnadrágját. Pilon előkereste apja kalapját. Rábeszélték a Kalózt, hogy gyöngyös övét ne kívülről vegye kabátjára, és megmutatták, milyen szépen villan időnként elő, ha a kabátot nem gombolja be.

A cipő kérdése okozta a legtöbb gondot. Csak Big Joe cipője volt elég nagy; az pedig még a Kalózénál is rosszabb volt. A nehézséget azok a lyukak okozták, melyeket bütykei kényelmének érdekében vágott, s amelyeken ki-kandikáltak a lábujjai. Pilon végül egy kis kályhakorommal megoldotta a kérdést. A kormot jól bedörzsölte a Kalóz bőrébe, ezáltal a bütyökvágatok majdnem teljesen láthatatlanokká váltak.

Végül mindennel elkészültek. Pilon apjának a kalapját betyárosan a fejébe nyomták; Danny inge, Big Joe nadrágja, a hatalmas zsebkendő a nyakában s az időnként kivillanó gyöngyös öv tökéletes képet mutatott. Végigsétált barátai előtt, azok szakértő szemmel bírálgatták.

– Emeld a lábad. Kalóz.

– Ne húzd a sarkad.

– Ne babráld a zsebkendődet.

– Akik látnak, még azt hiszik, hogy nem szoktad meg a tisztességes ruhát.

A Kalóz végül siránkozva fordult barátaihoz.

– Ha legalább a kutyák velem jöhetnének! Megmagyarázom nekik, hogy a templomba nem szabad belépniük.

A paisanók hajthatatlanok maradtak.

– Nem – mondta Danny –, valahogy esetleg mégis beszöknének. Itthon majd vigyázunk rájuk helyetted.

– Nem lesz jó – mondta a Kalóz kétségbeesve. – Talán elhagyottnak érzik magukat.

A sarokba kuksoló kutyákhoz fordult.

– Itt kell maradnotok – mondotta. – Nem tanácsos eljönnötök a templomba. Maradjatok a barátaim mellett, míg visszajövök.

Ezzel kisurrant, és becsukta maga mögött az ajtót. A házban azon nyomban megkezdődött az ugatás és vonítás. A Kalózt csak barátai ítéletébe vetett bizalma tartotta vissza, hogy meg ne szánja őket.

Az utcán meztelennek és védtelennek érezte magát kutyái nélkül.

Mintha egyik érzékszervét vesztette volna el. Félt így egyedül. Akárki megtámadhatná. De azért csak baktatott serényen át a városon, San Carlos templomába.

Így istentisztelet előtt a szárnyas ajtó még nyitva volt. A Kalóz szentelt vizet vett a márványmedencéből, keresztet vetett, térdet hajtott a Szűz előtt, és bement a templomba. Az oltár előtt is elvégezte kötelességét, aztán leült. A hosszú templom elég sötét volt, csak a főoltáron ragyogtak a gyertyák, és oldalt, a szentképek előtt fogadalmi mécsek égtek. A tömjén ódon és édes illata töltötte be a templomot.

A Kalóz egy ideig az oltárt bámulta, de az túl távoli és megközelíthetetlen egy szegény, egyszerű ember gondolatai számára. Szeme valami melegebb, kevésbé félelmes után kutatott. S akkor észrevette, hogy Szent Ferenc szobra előtt gyönyörű arany gyertyatartó áll, s benne hosszú gyertya ég.

A Kalóz izgatottan sóhajtott föl. S bár a nép folytonosan áradt a templomba, a szárnyas ajtót is becsukták, s a szertartás is megkezdődött, a Kalóz alig vett tudomást a formaságokról. Csak a szentjét és a gyertyatartót bámulta. Olyan gyönyörű volt! El sem merte hinni, hogy ezt ő, a Kalóz adta. Szent Ferenc arcát kémlelte, vajon tetszik-e neki a gyertyatartó. Úgy látta, mintha a szobor olyan mélázó tekintettel mosolyodott volna el, mint aki valami kedves dologra gondol.

Végre megkezdődött a szent beszéd.

– Új, becses tárgy került templomunkba – mondta Ramon atya. – Egyházközségünk egyik gyermeke arany gyertyatartót ajándékozott Szent Ferenc tiszteletére.

Aztán elmesélte a kutya történetét. Szándékosan beszélt egyszerűen. Szemével a hívőket figyelte, akik lassanként mosolyra derültek.

– Nem nevetséges ez egy cseppet sem – folytatta. – Szent Ferenc annyira szerette az állatokat, hogy még prédikált is nekik.

Ramon atya ekkor elmondta a gubbiói gonosz farkas történetét, beszélt a vadgalambokról, és a szent nővéreiről, a pacsirtákról. Kalóz csodálattal bámulta az egész szónoklat alatt.

Egyszerre csak tolongás, lárma hangzott az ajtó felől, és dühös csaholás, marakodás hallatszott be. Majd vadul felpattant az ajtó, s berontott rajta Pehely és Rudolph, Enrique, Pajarito és Senor Alec Thompson. Szimatolni kezdtek, aztán egymást legázolva rohantak a Kalózhoz. Nyöszörögve, szűkölve ugráltak rá, szinte körülrajongták.

A lelkész abbahagyta beszédét, és komoran nézte a tolongást. Kalóz holtra rémülten, tanácstalanul tekintett rá. Tehát minden hiába, a szentségtörés megtörtént.

Ramon atya végül is elnevette magát, és a gyülekezet is nevetni kezdett.

– Vidd ki a kutyákat. Várjanak odakint, míg végzünk.

Kalóz zavaros, mentegetődző mozdulatokkal kivezette kutyáit.

– Bajt okoztatok – mondotta nekik. – Haragszom rátok. Szégyellem magam miattatok.

A kutyák alázatosan a földre lapultak, és siralmasan vinnyogtak.

– Tudom, mit csináltatok – folytatta a Kalóz. – Megharaptátok a barátaimat, kitörtétek az ablakot, és úgy szöktetek meg. Most maradhattok itt, és várjatok, elvetemült kutyák, ó, ti szentségtörők.

Aztán a szomorúságtól és bűnbánattól lesújtott kutyákat otthagyta, és visszament a templomba. Az emberek megfordultak, és nevetve néztek rá, ő pedig leroskadt a helyére. Szeretett volna megsemmisülni.

– Sose szégyenkezz – nyugtatta meg Ramon atya. – Nem bűn, ha valakit szeretnek a kutyái, és nem bűn, ha viszontszereti őket. Arra gondolj, mennyire szerette Szent Ferenc az állatokat.

És mesélni kezdett a jóságos szentről.

A Kalóz lassan megnyugodott. Ajka még remegett.

Ó, Istenem – gondolta –, ha ezt a kutyák hallhatnák! Boldogok lennének, ha mindezt megértenék.

A beszéd végeztével még tovább csengtek-bongtak a szavak a fülébe. Gépiesen követte a szertartást, de az istentiszteletet alig hallotta. S amint befejeződött, rohant az ajtóhoz. Elsőnek lépett ki a templomból. A kutyák még mindig szomorúan és szégyenkezve gyülekeztek köréje.

– Gyertek – kiáltotta –, elmesélek nektek valamit.

Gyorsan a domb felé, a fenyőerdő irányába indult, és a kutyák ügetve ugrálták körül. Végre a fák árnyékába jutott, de még innen is tovább ment, míg a fenyők között keskeny, hosszúkás irtásra bukkant, hol a faágak feje fölött ölelkeztek össze, s a fatörzsek majdnem súrolták egymást. Egy pillanatig tanácstalanul tekintett körül.

– Szeretném elmondani töviről hegyire, hogy történt a dolog – mondta. – Ha legalább ott lehettetek volna, és hallottátok volna, mit mondott róla a tisztelendő úr!

Egy nagy követ egy másik tetejére helyezett.

– Mondjuk, ez itt a szobor – magyarázta a kutyáknak.

Egy kis ágat szúrt a földbe.

– Ez pedig a gyertyatartó a gyertyával.

Az irtáson félhomály volt, s a fenyőgyantától édes volt a levegő. A fák lassan susogtak a szellő érintésére. Kalóz fensőbbséges hangon rendelkezett.

– Enrique, te ide ülsz, és te, Rudolph, oda. Pehely ide jöjjön, mert ő a legkisebb. Pajarito, te oktalan nagy állat, ülj ide, és ne csinálj kavarodást. Senor Alec Thompson, légy szíves, ne feküdj most le.

Így két sorba rendezte őket, kettőt előre, hármat hátra.

– Elmondom nektek, hogy történt – mondta. – A templomi betörést megbocsátom. Ramon atya azt mondta, hogy ezúttal nem volt szentségtörés. Hát most figyeljetek. Komoly dolgokról beszélek.

A kutyák helyükön ültek, és komolyan hallgatták. Senor Alec Thompson megcsóválta a farkát, de a Kalóz rászólt:

– Most nincs itt az ideje. Szent Ferenc ugyan nem haragszik meg érte, de én nem szeretem, ha farkatokat billegetitek, míg figyeltek. Nos, Szent Ferencről fogok most mesélni nektek.

Azon a napon ihletett volt az emlékezete. A nap áttűzött a lombokon, és ragyogó mintákat rajzolt a fenyőtűszőnyegre. A kutyák türelmesen ültek, le nem vették szemüket a Kalóz ajkáról. Ő pedig mindent elmondott, amit a pap beszélt, minden történetet, minden egyes megjegyzést, alig kevert össze egy szót is.

Mikor befejezte, ünnepélyesen a kutyákra nézett, és így szólt:

– Mindezt Szent Ferenc cselekedte.

A fák elhallgattak. Az erdő csendes volt, és bűvölet szállta meg.

Majd hirtelen parányi zaj keletkezett a Kalóz háta mögött. A kutyák fölkapták fejüket. A Kalóz nem mert hátrafordulni. Hosszú perc telt el így.

Aztán ez is elmúlt. A kutyák lehorgasztották a fejüket. A fakoronák újra megmozdultak, s a napsugarak bohókás árnyékot rajzoltak a földre.

A Kalóz boldog volt. Olyan boldog, hogy szinte belesajdult a szíve.

– Láttátok? – kiáltotta. – Szent Ferenc volt! Ó, milyen jó kutyák vagytok is ti, hogy látomásban lehetett részetek!

Hangjára a kutyák fölugráltak, csaholni kezdtek, és boldogan csóválták a farkukat.

13
Danny barátai megsegítenek egy szűkölködő hölgyet

Senora Teresina Cortez nyolc gyermekével és agg édesanyjával a Tortilla Flat déli határán, egy mély árok mellett lakott egy kedves kis kunyhóban. Teresina mintaképe volt a jól megtermett, harminc év körüli, érett asszonynak. Anyja, a múlt nemzedékből ittfelejtett, fogatlan, kiszáradt, vén anyóka talán ötvenéves lehetett. Rég nem emlékezett rá senki, hogy valaha Angelicának hívták.

Egész héten dolgozott, mert a nyolc gyermek közül hetet ő etetett, vert, dédelgetett és dugott ágyba. Teresina csak a nyolcadikkal foglalkozott, no meg némi előkészületeket tett a kilencedik érdekében.

Vasárnaponként az öreg fekete selyembe öltözött, ami koránál is öregebbnek mutatta. Ijesztő fekete szalmakalapot nyomott a fejébe, amelyen két valódi festett gipszcseresznye fityegett a szél kényére-kedvére. Így vonult be méltóságteljesen a templomba, ahol azután leült, és olyan mozdulatlanul ült, mint a szentek fülkéikben. Havonta egyszer délután gyónni ment. Érdekes lett volna megtudni, milyen bűnöket vallott be, s mikor követte el őket, mert Teresina lakása teli volt csúszó-mászó gyerekekkel, botrányokkal, sikoltásokkal, macskanyúzásokkal és fáról lepottyanásokkal; s ezenkívül falánk védenceit kétóránként etetni kellett.

Kérdéses-e ezek után, hogy a nagyanyónak gyengéd lelke és acélidegzete volt? Különben süvöltve röpült volna ki testéből, mint egy kis égi röppentyű.

Teresina a lelkiek tekintetében kissé zavaros asszony volt. Teste azonban tökéletesen megfelelt a gyermekelőállító edény követelményeinek. Először tizennégy éves korában esett teherbe, s akkor nagyon megijedt; annyira megijedt, hogy éjszaka újságpapírba csomagolva kivitte a csecsemőt a futballpályára, majd csak rátalál az őr. Ez azonban titok.

Tizenhat éves korában feleségül vette őt Mr. Alfréd Cortez. Megajándékozta nevével s a család kettős alapjával: Alfredóval és Ernie-vel. Mr. Cortez örömmel adta neki a nevét, ő ugyanis csak ideiglenesen használta. Mielőtt Montereybe jött, s miután onnan távozott, Guglielmónak hívták. Ernie születése után hagyta el családját. Talán előre látta, hogy a Teresinával való házasság nem biztosít túlságosan nyugodt életet.

Az a pontosság, ahogy anya lett, Teresinát mindig nagyon meglepte. Néha nem is emlékezett, ki volt a születendő gyermek apja. S olykor már szinte azt hitte, hogy a szerelemnek semmi szerepe sincs a dologban. Egyszer, mikor diftéria miatt vesztegzár alatt volt, így esett teherbe. Azért ha ilyen túl bonyolult kérdésekkel zaklatták, az egész kérdést Jézus Anyjának kezébe tette, kinek, tudomása szerint, több tapasztalata, érdeklődése és ideje van az ilyen dolgokhoz, mint neki.

Teresina gyakran járt gyónni. Ő volt Ramon atya legnagyobb keserűsége. Mert míg térdelt, keze és ajka régi bűneire bocsánatért esdekelt, lesütött szempillája alól kivillanó együgyű és kihívó szeme már az új bűn elkövetésén töprengett.

Míg ezeket elmondtam, Teresina megszülte kilencedik magzatát, s pillanatnyilag szabad volt. Az öreganyó gondja megszaporodott, Alfredo a harmadik elemibe járt, Ernie a másodikba, és Panchito most került az iskolába.

Ebben az időben divatba jött Kaliforniában, hogy iskolanővérek járták végig az osztályokat, s a gyermekektől otthoni életük részletei felől érdeklődtek. Az elemiből Alfrédót hívták be az igazgatói irodába, mert nagyon soványnak találták.

A gyermeklélektanban járatos látogató nővér kedvesen fordult hozzá.

– Eleget kapsz enni, Freddie?

– Persze – mondta Alfredo.

– Nos, akkor mondd el nekem, mit reggeliztél.

– Kenyeret és babot – felelte Alfredo.

A nővér szomorúan intett fejével az igazgató felé.

– S mit ebédelsz, ha hazamész?

– Nem megyek haza.
– Délben nem eszel semmit?
– Dehogynem. Hoztam magammal kenyér között babot.
Valóságos rémület ült ki a nővér arcára, de fegyelmezte magát.
– Este mi lesz a vacsora?
– Kenyér és bab.
A nővért cserbenhagyta a tudománya.
– Ide állsz, és azt akarod nekem bebeszélni, hogy semmi mást nem eszel, csak kenyeret és babot?
Alfredo meglepődött.
– Az Isten szerelmére, hát mit egyek még? – kérdezte.
Egy alkalommal az iskolaorvos meghallgatta a nővér borzalmas beszámolóját. Egy nap felkerekedett, és elindult Teresina házába, hogy maga nézzen utána a dolognak. Ahogy átment az udvaron, hallotta a csúszó-mászó és rendetlenkedő kölykök rettenetes szimfóniáját. Az orvos megállt a nyitott konyhaajtóban. Saját szemével látta, amint a vieja a tűzhelyhez tipegett, egy nagy kanalat merített a fazékba, és a padlót főtt babbal szórta be. A zaj azonnal elült. A négykézláb csúszkáló gyerekek hangtalanul fogtak munkához. Babszemtől babszemig másztak, s csak addig maradtak egy helyben, amíg megették. Ezután a vieja is leült néhány percre. Az ágyak, székek és a tűzhely alatt poloskaügyességgel mászkáltak a kölykök. Az orvos két teljes órát töltött ott, mert tudományos tapasztalataiban sértve érezte magát. Végül is fejcsóválva távozott.
Még akkor is hitetlenül rázta a fejét, amikor a jelentését megtette.
– Minden vizsgálatot megcsináltam – mondotta –, fog, bőr, vér, csontrendszer, szem, alkat szempontjából. Uraim! Állandó fertőzésnek vannak kitéve, s így élnek születésüktől fogva. Uraim! Állítom, hogy életemben még egészségesebb gyerekeket nem láttam!
Hatalmába kerítette a lelkesedés.
– Kis bestiák! – kiáltotta. – Soha az életben ilyen fogakat nem láttam! Soha még ilyen fogakat!
Kérdezhetné valaki, hogy kerítette elő Teresina az élelmet családjának. Amikor a babot kicsépelik, azon a helyen nagy babpelyvarakás marad. Ha leterítünk egy ponyvát a földre, szeles délutánon kirázzuk a ponyva fölött a pelyvát, tapasztalhatjuk, hogy a cséplők sem csalhatatlanok, mert ilyen módon egy délután húsz font vagy még több babot is össze lehet gyűjteni.

Ősszel a vieja és azok a gyerekek, akik már járni tudtak, kimentek a földre babpelyvát rostálni. A gazdák nem is nagyon törődtek velük, mert nem csináltak kárt. Rossz évjáratnak számított, ha a vieja három-négyszáz font babot nem tudott összegyűjteni.

S ha egy házban négyszáz font bab van, ott nem kell már az éhenhalástól tartani. Az egyéb élvezeti cikkek – mint cukor, paradicsom, bors, kávé, hal vagy hús – néha kerülnek a házhoz a Szent Szűz csodálatos közbenjárására, néha ügyességgel és szorgalommal is meg lehet szerezni – de ha a bab megvan, az élet biztosított. A bab olyan fontos a gyomornak, mint hogy tető legyen az ember feje fölött. A közgazdasági fagyban meleg palást a bab.

Csak egy dolog fenyegethette Senora Teresina Cortez családjának életét és boldogságát: a rossz babtermés.

Amikor a babot leszedik, az apró szárakat összeszedik, és kis halmokba gyűjtik, hogy kunkorivá száradjanak a cséplés előtt. Ilyenkor kell imádkozni, nehogy eső jöjjön. Amikor a kis babhalmok sárga sorokban hevernek a sötét tarlón, a farmerek folyvást az eget figyelik, iszonyatosan megfenyegetnek minden kis átfutó felhőt. Mert ha eső jönne, a babot meg kellene fordítani, és újra szárítani. S ha a száradás előtt többször esik, újból meg kell forgatni. Mert ha harmadszor is megázik, megpenészedik, elrothad, és oda a termés.

Babszáradás idején a vieja mindig gyertyát égetett a Szűz tiszteletére.

A szóban forgó évben a babot halomra rakták, s a gyertyát meggyújtották. Teresina házánál készenlétben voltak a jutazsákok.

A cséplőgépet megolajozták, és rendbe hozták.

Zápor esett.

Munkáscsoportok rohantak a földekre, és forgatták meg az ázott babot. A vieja újabb gyertyát gyújtott.

Még több eső esett.

Akkor a vieja egy kis darab aranyért, amit évekkel ezelőtt kapott, két újabb gyertyát vásárolt. A mezei munkások megint a napra teregették a babot; s ekkor jeges felhőszakadás árasztott el mindent. Az egész montereyi járásban egyetlen babszemet sem takarítottak be. Az egész ázott rakást vissza kellett forgatni a földbe.

Senora Teresina Cortez házába beköltözött az ínség. A kenyér tönkrement; a tető összeomlott. Az örök igazság, a bab elveszett. Éjszaka a gyermekek fölsikoltottak a közelgő éhhaláltól való félelmükben. Senki sem

mondta nekik, de tudták. A vieja, mint azelőtt, most is beült a templomba, de ha a Szűzre nézett, gúnyosan elhúzta a száját.

A gyertyáimat elfogadtad – gondolta. – Ó, igen. A gyertyák, azok kellettek. Ó, te hanyag teremtés!

S hódolatával duzzogva Szent Klárához fordult. Neki mondta el, hogy milyen jogtalanság érte.

Már említettük, hogy Jesus Maria Corcoran nagylelkű férfiú volt. Megvolt az a képessége is, hogy elkerülhetetlenül oda sodródott, ahol hajlamainál fogva szükség volt rá. Hányszor találkozott éppen akkor ifjú hölgyecskékkel, mikor azok vigaszra szorultak. Visszatarthatatlanul vonzotta a baj és szomorúság. Már jó néhány hónapja nem járt Teresina házánál. Ha a szenvedés és emberiesség között nincs misztikus kapcsolat, hogy történhetett, hogy épp aznap ment oda látogatóba, amikor a múlt évről maradt utolsó maradék babot vetették a fazékba?

Teresina konyhájában üldögélt, és gyengéden cirógatta térdein a gyermekeket. Jesus Maria Corcoran udvariasan és aggodalommal tekintett Teresinára, amikor nagy baját elmesélte. Szinte elbűvölten figyelt, mikor az utolsó baboszsákot is kifordította, hogy megmutassa, egy szem babjuk sem maradt. Részvevően bólingatott, mikor Teresina a gyermekekre mutatott, akik hamarosan csontvázzá asznak, s nemsokára éhen halnak.

Aztán a vieja panaszolta el, hogy csapta be a Szűzanya. De ezen a ponton már Jesus Maria nem értett vele egyet.

– Mit tudsz te, vén szatyor? – mondta szigorúan. – A Boldogságos Szűznek talán éppen másutt volt dolga.

– De négy gyertyát égettem el – makacskodott éles hangon a vieja.

Jesus Maria fagyosan mérte végig.

– Mit számít neki négy gyertya? Láttam egy templomot, ahol százszámra égtek előtte a gyertyák. Nincs rászorulva a gyertyádra!

De lelke együtt égett Teresina gondjaival. Még aznap este csodálatosan és szánalomkeltően ecsetelte a helyzetet barátai előtt. Szívből jövő nagy szónoklatot, szenvedélyes védőbeszédet kanyarított ki a gyermekek érdekében, akiknek nincsen babjuk. Beszéde olyan meggyőző volt, hogy szívének forrósága barátai szívét is fölgyújtotta. Fölugráltak. Tekintetük tűzben égett.

– A gyermekek nem pusztulhatnak éhen – kiáltották. – Kötelességünk, hogy gondoskodjunk róluk.

– Mi fényűzően élünk – mondta Pilon.

– Adunk a mi készletünkből – egyezett bele Danny. – S ha szükségük volna házra, jöjjenek ide lakni.

– Holnap elkezdjük – jelentette ki Pablo. – Vége a henyélésnek. Munkára! Kötelességeink vannak!

Jesus Maria olyasféle elégtételt érzett, mint egy vezér, amikor követőkre akad.

Lelkesedésük nem volt puszta kérkedés. Halat gyűjtöttek. Kifosztották a Hotel Del Monte veteményeskertjét. Dicsőséges játszma volt. Lopás a tolvajlás stigmája nélkül. Másokért elkövetett bűntett – van ennél dicséretre méltóbb?

A Kalóz harminc centre emelte a fa árát, s három új vendéglőt keresett fel reggelente. Big Joe ismételten ellopta Mrs. Palochico kecskéjét, de az mindig visszaszökött.

Teresina házában gyűlni kezdett az ennivaló. Ládaszám állt a tornácon a zöldségféle, s a füstölt makréla erős illata a szomszéd házakat is betöltötte. De a könyörületesség lángja még mindig nem lohadt le barátainkban.

Ha valaki betekintett a montereyi rendőri körzet panaszkönyvébe, megállapíthatta, hogy kisebbfajta bűnözési hullám vonult végig Montereyn. A rendőri riadóautó egyik helyről a másikra rohant. Itt egy csirkét vittek el, ott egy egész tökparcelláról leszedték a termést. A Paladini Társaság arról tett jelentést, hogy egy százfontos láda szárított hús eltűnt a raktárából.

Teresina lakása lassacskán megtelt. A konyhában magas halomban állt a sok ételnemű. A hátsó pitvart elöntötte a rengeteg főzelékféle. A ház vásárcsarnokszaga átjárta egész Tortilla Flatet. Lélegzetnyi szünet nélkül loptak barátaink, s Teresinával hosszas megbeszélésekbe és tervezgetésekbe merültek.

Teresina eleinte majd megőrült az örömtől ennyi ennivaló láttán, s fejét elcsavarták a férfiak bókjai. Egy hét múlva már nem volt olyan biztos benne, van-e oka az örömre. A csecsemő kólikát kapott. Ernie a beleivel kínlódott, Alfredo arca lázban égett. A mászkáló kicsinyek folyvást lármáztak. Teresina szégyellte elmondani barátainak, amit pedig meg kellett mondania. Jó néhány napba került, amíg összeszedte a bátorságát. Ez alatt az idő alatt még ötven font zeller és ládába csomagolt görögdinnye érkezett. Végül mégis meg kellett mondani nekik. Már a szomszédok is ferde szemmel néztek rá.

Behívta Danny barátait a konyhába, és szerényen, udvariasan, nehogy érzelmeikben megbántsa őket, előadta panaszait.

– Zöldség és gyümölcs nem tesz jót a gyermekeknek – magyarázta. – Az elválasztott csecsemőnél meg szorulást idézett elő a tej.

A lázas és legyengült gyermekekre mutatott.

– Látjátok, mind megbetegedett. Nem kapják meg a megfelelő táplálékukat.

– És mi a megfelelő táplálék? – kérdezte Pilon.

– Bab – mondta Teresina. – Az a komoly étel, az nemcsak átszalad az emberen.

A társaság csendesen távozott. Egymás előtt se vallották be elkedvetlenedésüket, de mindnyájan érezték, hogy a lelkesedés tüze néhány napra alábbhagyott.

Danny szállásán megbeszélést tartottak.

Erről azonban bizonyos körökben tilos beszélni, mert komoly következményei lehetnek.

Jóval éjfél után négy sötét férfi – ne nevezzük meg őket – lopakodott, mint árnyék, a városon keresztül. Négy fölismerhetetlen alak kapaszkodott föl a Nyugati Árukereskedelmi Csarnok raktárába. Az őr később azt állította, hogy hangokat ugyan hallott, utána is nézett, de nem látott semmit. Nem tudta elmondani, hogy történt a dolog, hogy törték le a lakatot és feszítették föl az ajtót. Csak négy ember tudta, hogy az őr mélyen aludt, s azok sohasem fogják elárulni.

Nemsokára a négy árnyék irdatlan tehertől görnyedten hagyta el a raktárt. Az árnyékok zihálták és prüszköltek.

Háromkor Teresina arra ébredt, hogy a hátsó ajtót valaki kinyitotta.

– Ki jár itt? – kiáltott ki.

Nem kapott választ. S akkor négy óriási huppanást hallott, melybe szinte a ház is belerázkódott. Gyertyát gyújtott, és mezítláb kisietett a konyhába. A falhoz támasztva négy, százfontos zsák tarkabab állt.

Teresina berohant, és fölkeltette a vieját.

– Csoda történt! – kiáltotta. – Gyere a konyhába, és nézd meg.

A vieja szégyenkezve nézte a pukkadásig teli zsákokat.

– Ó, én szerencsétlen, mocskos bűnös – jajveszékelte. – Ó, Legszentebb Anya, könyörülj az öreg bolondon. Minden hónapban gyertyát gyújtok neked, amíg csak élek.

Danny házában a négy barát boldogan dőlt le a pokrócra. Van-e puhább párna, mint a tiszta lelkiismeret? Késő délutánig aludtak. Munkájukat elvégezték.

Teresina pedig csalhatatlan módszerével rájött, hogy megint gyereke lesz. S mikor az első adag babot a fazékba töltötte, eltűnődött, hegy vajon melyik a felelős érte Danny barátai közül.

14
Bőség Dannyéknél; az ajándékmalac; Tall Bob szenvedése; az öreg Ravanno szerencsétlen szerelme

Zsebórát és faliórát a Tortilla Flat-i paisanók nem nagyon használtak. Néhanapján szereztek ugyan valami úton-módon, de csak addig tartották maguknál, amíg valami szükséges dologra át nem cserélték. Az órának nagy tekintélye volt Danny házában, de csak mint csereeszköznek. Gyakorlati használatra ott volt a nap hatalmas aranyórája. Jobb és biztosabb volt a zsebóránál, mert nem lehetett elmulatni Torrelli kocsmájában.

Nyáron, ha az óramutatók hetet mutatnak, nyugodtan föl lehet kelni, de ugyanez az idő télen éppenséggel nem való semmire. Mennyivel jobb a nap! Ha megvilágítja a fenyők csúcsát, s besüt a tornácra, akár nyár van, akár tél, föl lehet kelni. Ilyenkor nem didereg az ember keze, s a gyomra se remeg még az ürességtől.

A Kalóz a nappali szoba egyik sarkában aludt kutyáival kényelmes melegben. Pilon, Pablo, Jesus Maria, Danny és Big Joe Portagee a hálóban aludt. Danny minden kedvessége és nagylelkűsége ellenére az ágyát soha senkinek nem engedte át. Big Joe pedig kétszer is megkísérelte, de egy bottal lekergették, így aztán ő is megtanulta Danny ágyának eltulajdoníthatatlanságát.

A társaság egészen szokatlan ágyneműben aludt a padlón. Pablo háromszor összevarrt báránybőr alatt feküdt. Jesus Maria lefekvéskor karját egy régi kabát ujjába, lábát pedig egy másik kabát ujjába dugta. Pilon egy hosszú futószőnyegbe burkolózott. Big Joe többnyire csak a ruhájában aludt félkaréjban, mint egy kutya. Mert Big Joe semmit se tudott sokáig megőrizni, ellenben jól kifejlett tehetsége volt ahhoz, hogy mindent, ami a keze ügyébe került, borrá változtasson. Így aludtak. Néha zajosan, de mindig kényelmesen. Egy hideg éjszaka Big Joe kutyát próbált szerezni a lábára, de csak harapást kapott. A Kalóz kutyáit nem lehetett csak úgy kölcsönvenni.

Függöny nem volt az ablakukon, de a nagylelkű természet elfüggönyözte az üveget pókhálóval, porral s az esőcseppek csinos nyomaival.

– Jó lenne egyszer vízzel és szappannal letisztítani az ablakokat – mondta egy alkalommal Danny.

Az éles elméjű Pilon azonnal nagy erővel vetette rá magát a kérdésre, de az túl könnyűnek bizonyult számára. Tehetségének csak kis hányadát vette igénybe.

– Világosabb lenne idebent – mondta. – Kevesebb időt töltenénk kint, a szabad levegőn, ha idebent is világos volna. És éjjel, amikor a levegő veszélyes odakint, úgy sincs szükségünk világosságra.

Danny visszakozott, mert ha ez a kis megjegyzése ilyen tiszta és gyors cáfolatra talált, micsoda logikai lehengerlést várhat a továbbiakban? Az ablak maradt, ahogy volt, s ahogy az idő múlott, légy légy után táplálta vérével a pókcsaládot, s porhüvelyét az üvegen kifeszített hálóban hagyta. Ahogy por rakódott porszemre, a hálószoba kedves félhomályba borult, ami még borongósabb délidőben is lehetővé tette az alvást.

A társaság tehát békésen aludt. Amikor reggel a nap az ablakhoz ért, besütött, ezüstössé változtatta a port, és szívárványszínekben csillant meg a kék legyek hátán, a barátok csak akkor ébredtek föl. Nyújtózkodtak, és cipőjük után néztek. Tapasztalatból tudták, hogy mire a nap az ablakhoz ér, az első tornác már fölmelegedett.

Nem siettek a fölkeléssel, nem kapkodtak, egy hirtelen mozdulattal se tértek el régi módszerüktől. Nem. Olyan simán emelkedtek föl szendergésükből, mint szappanbuborék a fúvócsőből. A szakadék felé szinte még félálomban botorkáltak. Akaratuk csak lépésről lépésre izmosodott meg. Tüzet raktak, teát főztek, amit a gyümölcsöstálkákból ittak meg, aztán kiültek a tornácra, a napra. A cikázó legyek dicsfénnyel vették körül fejüket. Az élet alakot öltött bennük, a tegnap és a holnap alakját.

A beszélgetés csak lassan indult meg, mert mindnyájan féltve őrizték a még bennük lappangó kellemes álmosságot. Ezzel vette kezdetét szellemi barátságuk, amely rendszerint belehajolt a késő délutánba. Akkor aztán fölemelkedtek a tetők, kinyíltak a házak, napfényre kerültek a titkos rugók, szóba kerültek a kalandok. Először rendszerint Cornelia Ruizhoz szállt a gondolatuk, mert kevés nap vagy éjszaka telt el anélkül, hogy Corneliának szokatlan és érdekfeszítő kalandja ne lett volna. És olyan rendkívüli kaland nem létezik, amiből ne lehetne valami erkölcsi tanulságot levonni.

A fenyőtűkön csillogott a napfény. A föld száraz és jószagú volt. A kasztíliai rózsa illata mindent betöltött. Ezt az időt kedvelték leginkább Danny és barátai. Ilyenkor nem bántotta őket az életért való harc. Ilyenkor mondtak ítéletet barátaikról, nem erkölcsi okokból, csupán érdeklődésből. Ha valamelyiküknek valami jó dolog jutott az eszébe, erre az időre tartogatta. A virágokat nagy barna pillangók rajzották körül, rátelepedtek a rózsák kelyhére, szárnyukat lebbentgették, mintha csak azzal szivattyúzták volna a mézet.

– Láttam Albert Rasmussent – kezdte Danny. – Corneliától jött. Mennyi baja van Corneliának! Minden napra esik valami.

– Ilyen az élete – mondta Pablo. – Nem dobok rá követ, de néha már én is azt gondolom, hogy Cornelia túlságosan szeret élni. Mindössze két dolog körül forog nála minden: a szerelem és a verekedés körül.

– Miért? – mondta Pilon. – Mit akarsz még mást?

– Soha nincs egy perc békessége – mondta szomorúan Jesus Maria.

– Nincs is rá szüksége – felelte Pilon. – A nyugalomba azonnal belehalna. Szerelem és verekedés. Jól eltaláltad, Pablo. Szerelem, verekedés meg egy kis bor. Ez kell az ifjúsághoz, ez kell a boldogsághoz. Mi történt tegnap Corneliával?

Danny diadalmas pillantást vetett Pilonra. Szokatlan dolog volt, hogy Pilon valamiről nem tudott. S most Danny mesélheti gúnyos és pimasz arckifejezéssel.

– Mindnyájan ismeritek Corneliát – kezdte. – A férfiak néha ajándékokkal kedveskednek neki, csirkével, nyúllal, káposztával. Apróságok ezek, de Cornelia szereti az ilyen apróságokat. Nos hát, Emilio Murietta a minap egy kis malacot vitt neki, ilyen csöpp volt az egész. Kedves, rózsaszínű malacka; Emilio a szakadékban találta. A koca üldözőbe vette, amikor fölkapta, de Emilio gyorsan futott, s el is ért vele szerencsésen Cornelia házához. Ez az Emilio nagy fecsegő, így szólt Corneliához: “Nincs kedvesebb állat a malacnál. Mindent megeszik. Aranyos kis háziállat. Nagyon meg lehet szeretni egy malackát. De amikor megnő, a jelleme megváltozik. Hitvány és rosszindulatú lesz, s bizony akkor már nem kedves. Aztán egy szép napon megharapja a gazdáját, az megharagszik rá, levágja és megeszi.” A barátok megértően bólogattak. Pilon megszólalt:

– Emilio nem is ostoba. Mennyi mindent kisütött arról a malacról, a vonzódást, a szeretetet, a bosszút és a megevést. Már össze kellene vele jönnöm egy kis beszélgetésre.

A társaság észrevette, hogy Pilon féltékeny okoskodó versenytársára.

– Folytasd a malac történetét – mondta Pablo.

– Szóval – folytatta Danny –, Cornelia elfogadta a kismalacot, és kedves volt Emilióhoz. Azt ígérte neki, ha eljön az ideje, amikor megharagszik a malacra, Emiliót is meghívja vacsorára. Emilio ezek után elment. Cornelia egy dobozból vackot készített a kályha mellett a malacnak.

Amikor a barátnői meglátogatták Corneliát, előhozta és becézgette a kis állatot. Csakhogy Édes Ramirez véletlenül a malac farkára lépett, s az úgy fölvisított, mint egy gőzmozdony. Az utcára nyíló ajtó véletlenül éppen nyitva volt, s az a nagy koca megint eljött a malacáért. Az összes asztalokat edényestül feldöntötte. Minden széket összetört. Megharapta Édes Ramirezt, és letépte Cornelia szoknyáját. Aztán, amíg a hölgyek a konyhába mentek, hogy becsukják az ajtót, a koca malacával együtt megszökött. Cornelia persze most dühöng. Meg akarja verni Emiliót.

– Így van ez – mondta Pablo. – Az élet keresztülhúzza az ember terveit, így volt akkor is, amikor Tall Bob Smoke meg akarta ölni magát.

Minden szem Pablo felé fordult.

– Biztosan ismeritek Bob Smoke-ot – kezdte Pablo. – Olyan, mint a marhapásztorok általában: hosszú lábú, sovány ember, de nem lovagol valami jól. Útközben sokszor bajba kerül. Egy szó, mint száz, ez a Bob nagyon szereti, ha megcsodálják. Ünnepségeken mindig ő akarja vinni a zászlót. Verekedéseknél szereti adni a békebírót. Előadásokon ő kiáltja oda legelőször: “Leülni ott elöl!” Igen. Nagy ember szeretne lenni, akit bámulnak és csodálnak. S amit senki nem tud róla, talán azt is szeretné titokban, hogy szeressék.

Szegény szerencsétlen, pedig szinte arra született, hogy kinevessék. Van ugyan, aki sajnálja, de a legtöbb ember bizony csak nevet rajta. S ez a nevetés nagyon fáj Tall Bobnak.

Talán még emlékeztek rá, mikor egy parádén a zászlót vitte. Roppant egyenesen ült egy nagy fehér lovon. De épp az emelvény előtt az az ostoba nagy ló összeesett a hőségtől. Bob átrepült a ló fején, a zászló pedig dárdaként szállt a levegőben, s felső hegyével a földbe fúródott.

Ez történt vele. S valahányszor nagy ember akar lenni, mindig olyasmi esik meg vele, amiért kinevetik. Emlékezhettek rá, mikor gyepmester lett, s egész délután egyetlen kutya után szaladgált. Az egész város kicsődült a csodájára. Kivetette a hurkot, a kutya lelapult, a kötél félrecsúszott, s a kutya elszaladt. Ó, hogy kacagtak az emberek! Bob annyira elszégyellte magát, hogy már így kezdett gondolkozni: “Megölöm magam, akkor majd szomorúak lesznek az emberek. Akik most nevetnek, sajnálni fognak.” Ki is tervelt mindent. “Várok, amíg valaki a szobámba nem jön. Egy pisztolyt nyomok a halántékomhoz. Erre az illető vitatkozni kezd velem. Fűt-fát ígér, csak hogy meg ne öljem magam. S az emberek majd megbánják, hogy

öngyilkosságba kergettek.” Így gondolkozott magában. Ahogy így kis háza felé ballagott, minden járókelő megszólította: “Megfogtad a kutyát, Bob?”

Szomorúan érkezett haza. Elővette a pisztolyát, megtöltötte, aztán leült, és várta, hogy jöjjön valaki. Előre kitervelt mindent, s a pisztollyal akarta végrehajtani. A barátja majd így szól: “Ugyan, mit csinálsz? Csak nem akarod megölni magad, szegény barátom?” S akkor Bob majd elmondja, hogy nem akar tovább élni az emberek hitványsága miatt. Újra át- meg átgondolta, de nem jött senki. Másnap is hiába várt. Este aztán beállított hozzá Charlie Meeler. Bob már a pitvarból meghallotta a lépéseit, s homlokához igazította a pisztolyt. Hogy szándéka még komolyabbnak lássék, a ravaszt is fölhúzta. “Vitatkozni kezd velem, s a végén hagyom meggyőzni magam”, gondolta.

Charlie Meeler kinyitotta az ajtót. Látta Bobot homlokának szegzett pisztollyal. Nem kiáltott föl, nem. Hozzáugrott, megragadta a fegyvert, a pisztoly elsült, s ellőtte orra hegyét. Erre az emberek persze még jobban nevettek. Az újságban is megírták az esetet. Az egész város kacagott. Mindnyájan láttátok Bob ellőtt végű orrát. Az emberek nevettek, de kényszeredetten és nem jó szívből. S azóta, ha valami ünnepség van, mindig Tall Bobnak engedik át a zászlóhordozást. S a város hálót vett neki, hogy azzal fogja a kutyákat. De azért most se boldog, az orra miatt.

Pablo elhallgatott, egy kis pálcát emelt föl a földről, és a lábát ütögette.

– Emlékszem, milyen volt az orra – mondta Danny. – Nem rossz fiú az a Bob. A Kalóz is megmondhatja, ha hazajön. Néha a Kalóz az összes kutyáját berakja Bob kocsijába, s az emberek azt hiszik, hogy ő fogdosta össze őket. “Ez aztán a gyepmester”, mondják ilyenkor. “Nem olyan könnyű dolog a kutyafogás, ha megpróbálja az ember.”

Jesus Maria a fal felé fordult arccal töprengett.

– A megkorbácsolásnál is jobban fáj a gúnykacaj – jegyezte meg. – A rongyszedő öreg Tomast sírba vitte a nevetségesség. Aztán persze már megbánták az emberek, hogy kinevették.

– De van egy másfajta nevetés is – mondta Jesus Maria. – Tall Bob története nevetséges, mégis, ha az ember nevetésre nyitja a száját, valami megmarkolja a szívét. Sokat hallottam az öreg Ravannóról, aki a múlt évben fölakasztotta magát. Az is furcsa történet, még sincs tőle nevethetnékje az embernek.

– Valamit én is hallottam róla – mondta Pilon –, de az esetet nem tudom.

– Jól van, elmondom a történetét – mondta Jesus Maria –, s majd meglátjuk, tudtok-e nevetni rajta. Gyermekkoromban együtt játszottam Petey Ravannóval. Kedves, ügyes kisfiú volt ez a Petey, de mindig bajba keveredett. Két bátyja és négy nővére volt, meg az apja, az öreg Petey. Már az egész család szétszéledt. Az egyik fivér San Quentinben él, a másikat megölte egy japán kertész, mert ellopott egy rakomány görögdinnyét. A lányok pedig, hisz tudjátok, milyenek a lányok, szétszaladtak. Susy jelenleg épp Salinasban dolgozik Jenny mama házánál.

Így hát csak Petey meg az öreg maradt együtt. Petey fölcseperedett, de szüntelenül baj volt vele. Egy ideig javítóintézetben is volt, de aztán hazakerült. Minden szombaton berúgott, s hétfőig a börtönben ült. Az apja barátságos ember volt. Minden héten együtt ivott Petey-vel, s többnyire a fogdában is együtt csücsültek. Az öreg Ravanno Petey nélkül nagyon elhagyottnak érezte magát. Szerette ezt a Petey gyereket. Még hatvanéves korában is mindenben utánozta a fiát.

Emlékeztek Gracie Montezre? Nem volt valami tisztességes lány. Még csak tizenkét éves volt, amikor Montereybe jött a flotta, s Gracie-nek ilyen fiatalon már kisbabája született. Csinos, fürge, éles nyelvű teremtés volt. Mindig mintha menekült volna a férfiak elől, a férfiak alig tudták utolérni. Néha azonban mégis megfogták. De a közelébe nemigen lehetett férkőzni. Mintha valamit mindenkitől megtagadott volna. Volt valami a szeme mélyén, ami azt mondta: “Ha igazán akarnál, minden asszonynál különbnek találnál.” Ismerem ezt a kifejezést, mert valamikor én is szaladtam Gracie után. Petey is futott utána, de Petey más volt.

Jesus Maria keményen nézett barátai szemébe, hogy állítását nyomatékosabbá tegye.

– Petey annyira kívánta Gracie-t, hogy egész belesoványodott, szeme kitágult, és nyugtalan lett, mint azoké, akik a marihuána füstjét szívják. Étvágya sem volt. Megbetegedett. Az öreg Ravanno elment Gracie-hez, és beszélt vele: “Ha nem leszel kedves Petey-hez, meghal.” De a lány csak nevetett. Nem volt valami jóféle. Ekkor a kisebbik, Tonia lépett a szobába. Tonia ekkor tizennégy éves volt. Az öreg ránézett, és elakadt a lélegzete. Tonia hasonlított a nénjéhez abban a furcsa tulajdonságában, hogy elfutott a férfiak elől. Az öreg Ravanno nem tudta megfogni. “Gyere ide, kislányom”, mondta neki. De Tonia nem volt kislány, s ezt tudta is. Fölkacagott, és kiszaladt a szobából. Az öreg Ravanno hazament, Petey rögtön észrevette: “Valami bajod van, apám?” “Dehogy, Petey – mondta az öreg. – Csak azon

bosszankodom, hogy ezzel a Gracie-vel nem tudsz zöld ágra vergődni. Pedig akkor mindjárt meggyógyulnál.”

– Forróvérűek ezek a Ravannók mind.

– Aztán mit gondoltok, mi történt? – folytatta Jesus Maria –, Petey beállt Chin Kee-hez halat pucolni, hogy ajándékokat vehessen Gracie-nek, nagy üveg szagosvizet, szalagokat, harisnyakötőt. Még színes fényképet is csináltatott róla. Gracie elfogadta az ajándékokat, de továbbra is elszaladt előle, és kinevette. Azt hallottátok volna, hogy tudott nevetni! Az ember legszívesebben fojtogatta és simogatta volna egyszerre. Szerette volna kettévágni, és megnézni, mi van belül. Tudom, milyen érzés volt. Én is szaladgáltam utána, meg Petey is mesélte. Szegény Petey egészen beleőrült. Már aludni sem tudott miatta. Egyszer azt mondta nekem: “Ha Gracie a templomban megesküdnék velem, nem merne többé elhagyni, mert ha házasságot kötnénk, bűn lenne a hűtlensége.” Így aztán megkérte a kezét. A lány úgy kikacagta, hogy akkor igazán meg kellett volna fojtani. De szegény Petey bolond volt. Hazament, kötelet kötött a mestergerendára, fölállt egy ládára, a kötél végét a nyaka köré tekerte, aztán kirúgta maga alól a ládát. Szerencsére Petey apja éppen akkor jött be. Elvágta a kötelet, és orvost hívott. De Petey csak két óra múlva nyitotta ki a szemét, és négy napig beszélni sem tudott.

Jesus Maria szünetet tartott. Büszkén vette tudomásul, mennyire magával ragadta barátait a történet.

– Hát így történt – mondotta.

– De Gracie Montez feleségül ment Petey Ravannóhoz – kiáltott föl élénken Pilon. – Ismerem. Tisztességes asszony. Sose mulasztja el a misét, s minden hónapban meggyón.

– Így is van – helyeselt Jesus Maria. – Az öreg Ravanno nagyon fölindult. Gracie-hez rohant, és így kiabált rá: “A bolondságoddal megölöd a fiamat. Föl akarta akasztani magát érted, te trágyadombon kapirgáló ostoba csirke!” Gracie megijedt, de meg hízelgett is neki a dolog. Végtére, nem sok asszony tudja ennyire magába bolondítani a férfiakat. Meglátogatta Petey-t, aki tört nyakkal feküdt az ágyban. Nemsokára aztán összeházasodtak. Kiderült, hogy Petey egészen helyesen gondolkozott. Mert mikor a pap rábeszélte Gracie-t, hogy jó asszony legyen, jó asszony lett. Nem nevetett többé a férfiakra. S mivel el se szaladt, azok felhagytak az üldözésével. Petey továbbra is halat pucolt, s Chin Kee nemsokára ráhagyta a megüresedett halasládákat. Rövidesen ő lett az üzem

tulajdonosa. Látjátok – mondta Jesus Maria –, ez egy olyan erkölcsös történet, hogy a pap is elmondhatná a templomban, ha itt végződnék.

– Ó, igen – mondta Pilon komolyan –, sok tanulságot meríthetünk ebből a történetből.

A barátok megértően bólintottak, mert szerették a mélyenszántó történeteket.

– Texasban én is ismertem egy ilyen lányt – mondta Danny –, csak az azután sem változott meg. A Második Szakasz feleségének nevezték el. “Mrs. Második Szakasz”, így hívták.

Pablo fölemelte a karját.

– Folytatása is van a történetnek – mondta –, Jesus Maria, meséld végig.

– Úgy van. A történet folytatódik, de a vége már nem ilyen jó. Az öreg már elmúlt hatvanéves. Petey és Gracie egy másik házba költözött. Az öreg Ravanno nagyon egyedül érezte magát, mert megszokta, hogy Petey mindig mellette van. Nem is tudta, mivel töltse el az idejét. Szomorúan üldögélt, míg egyszer megint meglátta Toniát. Tonia tizenöt éves volt, és még Gracie-nél is csinosabb. Az őrség fele úgy ugrált körülötte, mint a kiskutyák. Ahogy annak idején Petey-vel történt, úgy volt most az öreggel is. Minden porcikája fájt a vágyódástól. Sem aludni, sem enni nem bírt. Az arca beesett, szeme meg kidülledt, mint a marihuanaszívóké. Cukorkát vitt Toniá-nak. A lány kikapta a kezéből, és kinevette. “Gyere hozzám, édes kislányom – mondta –, én jó barátod vagyok.” De Tonia erre is csak nevetett. A viejo ekkor elmondta bánatát Peteynek. De Petey is kinevette. “Vén bolond – mondta neki. – Épp elég asszonnyal volt már dolgod életedben. Mit szaladgálsz most csecsemők után?” De ez sem használt. Az öreg Ravanno belebetegedett a vágyódásba. Minden Ravanno forróvérű. Elbújt a bozótba, úgy leste, nem megy-e arra a lány. Fájó szíve majd szétvetette mellét… Pénzre volt szüksége, hogy ajándékot vehessen, ezért beállt dolgozni a Standard Service-hez. Az állomás kavicsos útját gereblyézte, és öntözte a virágokat. Vízzel töltötte a tartályokat, és tisztán tartotta a szellőztetőket. Minden centért Toniának vett valamit, cukrot, szalagot, ruhát. Színes fényképet is csináltatott róla. A lány csak annál jobban nevetett, s a viejo már alig bírta. Így gondolkozott: “Ha a templomi esküvő Gracie-t jó asszonnyá változtatta, jó asszonnyá tenné Toniát is.”

Megkérte a kezét. Így még Tonia sohase kacagott. Még a szoknyáját is föllebbentette, hogy zavarba hozza az öreget. Ördögfióka volt ez a Tonia!

– Az öreg volt bolond – mondta Pilon. – Öregember ne szaladjon csecsemők után. Üldögéljen békén a napon.

Jesus Maria ingerülten folytatta.

– A Ravannók mások – mondta. – Olyan forróvérűek!

– Mindenesetre nem volt valami illendő dolog – mondta Pilon. – Szégyent hozott vele Peteyre.

– Hadd folytassa Jesus Maria. Ez az ő története, Pilon, nem a tied – fordult hozzá Pablo. – Legközelebb majd téged hallgatunk meg.

Jesus Maria hálásan tekintett Pablóra.

– Ahogy mondtam, a viejo már alig bírta. De nem tudott kisütni semmi okosat. Nem volt olyan találékony, mint Pilon. Nem jött rá semmi új dologra, így érvelt: "Gracie azért ment feleségül Peteyhez, mert a fiú fölakasztotta magát. Én is fölakasztom magam, akkor talán hozzám jön Tonia." Aztán így folytatta töprengését: "Ha nem találnak rám idejében, meghalok. Kell, hogy valaki rám akadjon."

Tudnotok kell, hogy azon a munkahelyen egy külön házacskában tartják a szerszámokat. Kora reggel a viejo ide ment be, kinyitotta, aztán meggereblyézte a kavicsot, és megöntözte a virágokat, mielőtt az üzem megindult volna. A többiek nyolcra jöttek munkába, így aztán az egyik reggel a viejo a szerszámkamrában kerített egy kötelet, aztán bevárta a nyolc órát. Mikor látta, hogy jönnek már az emberek, nyaka köré csavarta a kötelet, és fölállt a munkapadra. Éppen, mikor ennyire volt, becsapódott az ajtó.

Széles mosoly ült ki a barátok arcára. Különös helyzeteket teremt néha az élet, gondolták.

– A munkások nem keresték – folytatta Jesus Maria. – "Úgy látszik, részeg az öreg", mondták, s csak egy óra múlva nyitották ki a szerszámkamrát.

Jesus Maria körülnézett. A mosoly még ott éktelenkedett barátai arcán, de ez már nem volt igazi mosoly.

– Látjátok – szólt Jesus Maria –, titeket is elszomorít ez a nevetséges történet.

– És mit mondott Tonia? – kérdezte Pilon. – Okult legalább belőle, és megváltoztatta életmódját?

– Nem. Nem tette. Petey mondta el neki, s csak nevetett rajta. És Petey is nevetett. Szégyellte magát. "Micsoda vén bolond volt", mondta Tonia, s szokott módján Petey szemébe nézett. Akkor Petey így szólt: "Jó, hogy az

embernek ilyen kis nővérkéje van, mint te. Valamelyik este majd kisétálunk az erdőbe.” Tonia megint nevetett, s kissé távolabb húzódott tőle. “Vagyok olyan szép, mint Gracie?” kérdezte. Petey aztán bement utána a házba.

– Nem szép történet – panaszkodott Pilon. – Túl sok benne a tanulság és az igazság. De ez az éktelen sok igazság egyszer-másszor szembekerül egymással. Alig lehet fejben tartani. A végén pedig nem mond semmit.

– Nekem tetszik – mondta Pablo –, tetszik, mert semmit nem mond, mégis sokat mond. Hogy mit?… Nem tudnám elmondani.

Délfelé járt az idő, a levegő átforrósodott.

– Kíváncsi vagyok, mit hoz ebédre a Kalóz – szólalt meg Danny.

– Makrélarajzás van az öbölben – jegyezte meg Pablo.

Pilon szeme fölragyogott.

– Remek tervem van – mondotta. – Gyermekkoromban a vasút mellett laktunk. Mindennap kővel dobáltuk meg testvéreimmel a mozdonyt, s a mozdonyvezető szénnel kergetett el onnan. Néha egész csöbör szenet szedtünk össze és vittünk haza az anyánknak. Azt gondoltam, hogy most talán vigyünk köveket a mólóhoz. Ha a csónakosok a közelünkbe érnek, kiabáljunk gúnyneveket, és dobáljuk meg őket kővel. Mit tehetnek ellenünk? Az evezőjüket dobják ki vagy a hálót? Nem. Csak makrélával dobhatnak vissza.

Danny jókedvűen állt föl.

– Ez aztán a terv! – kiáltott föl. – Micsoda remek a mi kis Pilonunk! Mihez kezdenénk Pilon nélkül? Gyertek, tudok egy helyet, ahol elég követ találunk.

– Egy halat sem szeretek úgy, mint a makrélát mondta Pablo.

15
Danny töprengésbe esik, és beszámíthatatlan lesz; Torrelli alakjában az ördög tör be Danny házába

Montereyben minden változatlan. Reggelenként az utca nyugati oldalán fekvő házak ablakán süt be a nap, délután pedig a keleti oldal házsorának ablakán. Mindennap oda-vissza zötyög a piros autóbusz Monterey és Pacific Grove között. A csatorna mindennap halbűzzel árasztja el a levegőt. A szél minden délután megindul az öböl felől, és megcibálja a dombon a fenyők csúcsát. A türelmes meg a cinikus arcú horgászok horgászbotjukkal mindennap kiülnek a sziklapartra.

Monterey fölött, Tortilla Flaten, a szokások is változatlanok. Még Cornelia Ruiz kalandjai is korlátozottak, amint szeretőit lassú ütemben váltogatja. Most is úgy tudják róla, hogy egy rég eldobott férfit vett vissza kegyeibe.

Danny házában még ennyi változás sem esett. A barátok szokásaikba merültek, melyeket a paisanókon kívül mindenki egyhangúnak találát volna. Reggel fölkeltek, kiültek a napra, és találgatták, mit hoz a Kalóz. A Kalóz még mindig fát vágott, amit aztán Montereyben az utcán adott el, de most a mindennapos negyeddollárból ennivalót vásárolt. Néha a társaság szerzett egy kis bort, ilyenkor aztán énekeltek és verekedtek.

Az időjárás a tenger közelében sokkal több látnivalót nyújtott, mint másutt: a váltakozó évszakok mellett a hullámverés időnként átcsap a sziklákon, s az ár apad és emelkedik, mint egy hatalmas állat.

Danny érezni kezdte az idő intését. Örökké egyforma barátaira nézett. Ha éjjel kikelt ágyából, és átlépkedte az alvó paisanókat, dühös volt rájuk, hogy ott vannak. A napon sütkérezve egyre többet álmodozott szabadsága napjairól. Nyáron az erdőben aludt, s a hideg télben jó meleget adott a csűr langyos szénája. Nem nyomta vállát a vagyon gondja. Visszaemlékezett, hogy a Danny név egyet jelentett a viharral. Ó, a hadakozásai! Menekülése az erdőn keresztül, hóna alatt egy kapkodó csirkével. Búvóhelyei a szakadékban, ha egy rászedett férj hadat üzent. Vihar és erőszak! Édes erőszak! Ha Danny a régi, elmúlt időkre gondolt, szinte érezte a lopott ételek jó ízét, s visszasírta ezeket a napokat. Mióta öröksége magas polcra emelte, nem sokat verekedett. Most is berúgott, de nem olyan vakmerően. A ház súlyát s a barátaiért való felelősséget soha nem tudta lerázni.

Danny ábrándokat szőtt a pitvarban, úgyhogy barátai már attól tartottak, beteg.

– Egy jó káposztatea talán használna – tanácsolta Pilon. – Ha ágyba fekszel, meleg követ hozunk a lábadhoz.

Nem kényeztetésre vágyott Danny, hanem szabadságra. Egy hónapig töprengett, bámulta a földet, búskomor tekintettel nézett mindenütt jelenlevő barátaira, s a nyájas kutyákat félrerúgta az útjából.

Végül is fölhagyott a hiú vágyakozással, s egy éjszaka megszökött. Bevetette magát az erdőbe, és eltűnt.

Barátai reggel hűlt helyét találták.

– Asszony lehet a dologban, Danny szerelembe esett – jelentette ki Pilon.

A dolog ennyiben maradt. A szerelemhez elvégre mindenkinek joga van. A barátok nyugodtan éldegéltek tovább, de mikor egy hét is eltelt, s még mindig nem adott magáról életjelt, aggódni kezdtek. Testületileg keresésére indultak az erdőbe.

– Szép dolog a szerelem – mondta Pilon. – Senkit nem ítélünk el, ha asszony után mászkál, de egy hét mégiscsak egy hét. Nagyon kedves lány lehet, aki Dannyt egy hétre el tudta rabolni.

– A szerelem olyan, mint a bor – mondta Pablo. – Ha túlzásba viszik, mind a kettőbe belebetegszik az ember. Danny talán máris beteg. Lehet, hogy az a lány túlságosan is eleven.

Jesus Maria is aggódott.

– Ez a hosszú távolmaradás nem vall Dannyre. Valami baj történt vele.

A Kalóz a kutyáit is kivitte az erdőbe.

– Keressétek meg Dannyt – noszogatták a barátok az ebeket. – Lehet, hogy beteg. Talán halott is a jó Danny, aki hajlékot adott nektek a házában.

– Ó, ti hálátlan, gonosz kutyák – suttogta a Kalóz –, keressétek meg a barátunkat.

De a kutyák boldogan csóválták a farkukat, nyulat hajtottak föl, és utána vetették magukat.

A paisanók egész nap az erdőben kóboroltak, és Danny nevét kiáltozták. Minden olyan helyre bekukkantottak, ahol maguk is szívesen aludtak volna, a fagyökerek közti üregekbe s a bozóttal körülvett fenyőtűágyakba. Tudták jól, hol aludhat egy ember, de Dannynek nem akadtak nyomára.

– Talán megőrült – vetette föl Pilon. – Valami titkos bánat elvette az eszét.

Estére hazatértek, kinyitották az ajtót, és bementek. Egyszeriben dühbe gurultak. Tolvaj járt a házban. Danny pokrócai eltűntek. Minden élelmiszert elloptak.

Pilon gyorsan Big Joe-ra, a Portagee-re pillantott, de aztán megrázta a fejét.

– Nem, te velünk voltál. Nem követhetted el.

– Danny tette! – kiáltott föl izgatottan Pablo. – Biztos, hogy megőrült. Az erdőben szaladgál, mint egy vadállat.

Gond és aggodalom telepedett Danny otthonára.

– Meg kell találnunk – biztatták egymást a barátok. – Őrültségében még kárt tesz magában. Az egész világot át kell kutatnunk, míg csak rá nem találunk.

Restségüket levetkőzték. Mindennap keresték. Néha furcsa hírek jutottak a fülükbe.

– Igen, múlt éjjel itt járt Danny. Ó, a részeges! Ó, az a tolvaj! Tudjátok-e, hogy leütötte az öreget egy kerítésléccel, s egy üveg grappát lopott el tőle? Milyen barátok vagytok, ha engeditek, hogy ilyesmiket csináljon?

– Igen, láttuk Dannyt. A szeme zárva volt, és ezt énekelte: “Gyertek, kislányok, táncolni az erdőbe…” de nem mentünk vele. Féltünk. Nem volt valami megnyugtató jelenség.

A rakparton még több nyomát találták.

– Erre járt – mondták a halászok. – Mindenkibe belekötött. Benito egy evezőt tört össze Danny fején. Danny viszont betört egy csomó ablakot, mire a rendőr bekísérte.

Lépésről lépésre kísérték bogaras barátjukat.

– McNear hozta be a múlt éjjel – mondta az őrmester. – De reggelre valami úton-módon megszökött. Ha újból elkapjuk, hat hónapot sózunk a nyakába.

A barátok belefáradtak a hajszába. Hazamentek, s rémülettel vették tudomásul, hogy az új zsák burgonya, melyet Pilon aznap reggel szerzett, eltűnt.

– Ez aztán már sok – kiáltott föl Pilon. – Danny megőrült, és veszélyben forog. Ha meg nem mentjük, még valami rettenetes dolog történik vele.

– Keressük tovább – javasolta Jesus Maria.

– Benézünk minden fa mögé és minden pajtába – kezeskedett Pablo.

– Az öbölben a csónakok alá kukkantunk – tanácsolta Big Joe.

– A kutyák majd segítenek – mondta a Kalóz.

Pilon a fejét rázta.

– Nem ez a helyes módszer. Mindenhová csak Danny után érkezünk. Valahol, ahová megy, be kell várnunk. Nem balgák, bölcsek módjára kell eljárnunk.

– De hová megy?

A világosság egyszerre gyúlt ki mindnyájukban.

– Torrellihez! Előbb vagy utóbb föltétlenül elmegy Danny Torrellihez. Oda kell menni, ott kell elfogni. Meg kell fékezni az őrjöngőt.

Ebben megegyeztek.

– Meg kell mentenünk Dannyt.

Valamennyien elmentek Torrellihez, de Torrelli nem engedte be őket.

– Azt kérditek, láttam-e Dannyt? – kiáltotta ki az ajtón. – Danny hozott három pokrócot és két fazekat, adtam érte egy gallon bort. És mit csinált az az ördög? Bántalmazta a feleségemet, engem meg mindennek lehordott. Megverte a kisgyermekemet, és megrugdalta a kutyámat. A pitvarból ellopta a függőágyat – lihegte fölindultan Torrelli. – Üldözésére indultam, hogy legalább a függőágyat visszavegyem, s mikor hazatértem, a feleségemnél találtam! Ó, a nőcsábász, részeges, tolvaj! Ez a ti Danny barátotok! Gondom lesz rá, hogy dologházba juttassam.

A barátok szeme fölcsillant.

– Ó, te korzikai disznó – mondta higgadtan Pilon –, így beszélsz a barátunkról? A barátunk beteg.

Torrelli becsukta az ajtót. Hallották, amint ráhúzta a reteszt, de azért Pilon csak tovább beszélt a zárt ajtón át.

– Ó, te vén zsidó – mondta –, ha egy kicsit bőkezűbben mérted volna a borodat, mindez nem történt volna meg. Tartsd azt a nyálas békaszádat, ne merészeld bemocskolni a barátunkat! Jól vigyázz, hogy gyengéden bánj vele, mert sok barátja van. Kitapossuk a beledet, ha nem leszel hozzá kedves.

Torrelli meg se mukkant a zárt ajtó mögött, de reszketett, egyrészt a haragtól, másrészt a fenyegetések miatti félelmében. Megkönnyebbült, amikor a barátok távozó lépteit hallotta az ösvényen.

Éjszaka, miután már lefeküdtek, halk, osonó lépteket hallottak a konyhából. Tudták, hogy Danny, de mielőtt még elcsíphették volna, elmenekült. Utána eredtek, s a sötétben szomorúan szólongatták.

– Gyere, Danny, édes kis barátunk, úgy hiányzol!

Feleletet nem kaptak, ellenben Big Joe-t egy kő úgy gyomron találta, hogy menten a földre zuhant. Hogy megdöbbentek, hogy elnehezült egyszeriben a szívük!

– Danny a halálba rohan – mondták szomorúan. – A mi drága barátunk veszélyben forog, és nem tudunk segíteni rajta.

A háztartásuk is nehézségekbe ütközött, mert Danny már majdnem mindent ellopott. Az egyik szék egy pálinkásbutikba került. Minden élelmiszerük eltűnt, s egyszer, amikor éppen Dannyt lesték az erdőben, a tűzhelyet is ellopta. Ez azonban nehéz volt, ezért a szakadékban hagyta. Pénzük nem volt, mert Danny a Kalóz talicskáját is megszöktette, és Joe Ortiznak adta egy whiskyért. A békesség elköltözött Danny házából, s nem maradt más, csak baj és szomorúság.

– Hová tűnt a boldogságunk? – tűnődött Pablo. – Vétkeztünk, és ez a büntetés. Gyónnunk kellene.

Már Cornelia Ruiz házasságszédelgései sem érdekelték őket. Fölhagytak az erkölcsi példákkal, emberségességük ideje elmúlt. Bizony, szép életük romokban hevert. És sivár magányukban egyre jöttek a mendemondák.

– Danny a múlt éjjel kisebbfajta rablást követett el.

– Danny kifejte Mrs. Palochico kecskéjét.

– Danny tegnapelőtt éjszaka összeverekedett egy csomó katonával.

Erkölcsi fogyatékossága fölött érzett bánatuk mellett módfelett irigyelték Danny remek életét.

– Ha nem őrült, bűnhődni fog – mondta Pilon. – Nyugodjatok bele. Danny olyan iramban vétkezik, ami minden eddigi teljesítményt fölülmúl. Ó, a bűnbánat, ha majd megint jó útra tér! Néhány hét alatt annyi bűnt halmozott egymásra, mint az öreg Ruiz egész életében.

Azon az éjszakán Danny, barátságban lévén a kutyákkal, zavartalanul és oly nesztelenül mászott be a házba, mint egy fa árnyéka, melyet az utcai lámpa fénye vet a falra, és dévajul elemelte Pilon cipőjét. Pilon nem sokáig tűnődött reggel, míg megértette, mi történt. Kiballagott a tornácra, leült a napra, s a lábát szemlélte.

– Ez már kicsit sok – mondta Pilon. – A csínyjeit türelemmel szemléltük, de most már a bűnözéshez érkezett. Ez nem az a Danny, akit ismertünk. Ez más, ez rossz ember. Ezt a rossz embert kézre kell kerítenünk.

Pablo elégedetten szemlélte saját meglévő cipőjét.

– Talán ez is csak csíny – mondotta.

– Nem – mondta Pilon szigorúan. – Ez már bűn. A cipő nem volt éppen valami remek állapotban, mégis bűn: bűn a barátság ellen, s ez a legrútabb bűn a földön. Ha Danny barátai cipőit is ellopkodja, akkor nincs olyan bűntény, ami előtt megtorpanna.

A barátok helyeseltek.

– El kell fognunk – mondta az emberséges Jesus Maria. – Tudjuk, hogy beteg. Ágyhoz kötözzük, és megpróbáljuk kigyógyítani. El kell oszlatnunk ezt a sötétséget az agyában.

– De még mielőtt elfogjuk – mondta Pablo –, éjszakára ne felejtsük el cipőnket a párna alá dugni.

A házban megkezdődött az ostromállapot. Minden Danny körül forrongott, Danny pedig ezalatt remekül érezte magát.

A gyanún és haragon kívül ritkán mutatott valami érzelmet Torrelli úr arca. Pálinkafőzői minőségében s a Tortilla Flat-i emberekkel való kapcsolatában ez a két indulat gyakran vert tanyát szívében, s nyomai arcára is kirajzolódtak. Egyébként is, Torrelli soha senkit nem látogatott meg. Az ő helye otthon volt, s a látogatók őt keresték meg. Tehát, amikor reggel Torrelli várakozásteli, kegyetlen mosollyal Danny háza felé baktatott az országúton, a gyerekek beszaladtak az udvarra, s csak a lécek között mertek kikandikálni; a kutyák behúzott farokkal, rémült pillantással menekültek előle; a járókelők letértek az útról, kezüket ökölbe szorították, mintha egy őrülttel szemben akartak volna védekezni.

Aznap reggel még az eget is köd borította. A nap néhány sikertelen kísérlet után fölhagyott az ostrommal, s a szürke láthatár mögé vonult. A fákról poros harmat hullt a földre, s a néhány kint tartózkodó ember arcán szomorúan és szürkén tükröződött vissza a nap hangulata. Az emberek kedélytelenül üdvözölték egymást, s még a legvérmesebb idealizmus sem merte volna állítani, hogy ez a nap jobb lesz, mint a többi.

Az öreg Rocca, mikor Torrellit mosolyogni látta, így állított be a feleségéhez: “Biztosan megölte és fölfalta a gyerekeit, majd meglátod!”

Torrelli boldog volt, mert zsebében egy összehajtott, értékes papírdarabot őrzött. Ujjaival újra és újra megtapogatta kabátját, míg a papír zizzenése megnyugtatta, hogy minden rendben van. Ahogy ezen a szürke reggelen elindult, így morfondírozott magában:

– Kígyófészek… Majd én kisöpröm ezt a dögvészt Danny házából. Nem adok többé olyasmikért bort, amit aztán visszalophatnak tőlem. Egymagában egyik sem volna olyan elvetemült, de egy egész fészekre való… Madonnám, tekints le, nézd meg, hogyan szórom ki őket az utcára! Békák, tetvek, büdös legyek! Ha majd megint az erdőben alszanak, nem lesznek ilyen büszkék… Majd megtudják, hogy Torrelli legyőzte őket. Azt hitték, hogy becsaphatnak, kifoszthatják a házamat, tönkretehetik a feleségem erkölcseit! Most majd megláthatják, hogy a hosszan tűrő Torrelli vissza is tud ütni. Ó, igen, most majd meglátják!

Így mormogott útközben, míg ujjaival a papírt tapogatta a zsebében. A fák szomorú cseppeket hullattak a porba. A sirályok gyászos kiáltozással köröztek a levegőben. S Torrelli szürke végzet gyanánt ment Danny háza felé.

Danny házában mélabú ülte meg a lelkeket. A barátok nem ülhettek ki a tornácra napozni, mert nem volt nap. Ennél komolyabb ok nem is kell a

búbánatra… A szakadékból visszacipelték a kályhát, és fölállították. Köréje sereglettek, és Johnny Pom-pom, aki éppen látogatóba jött, mesélte az újságokat.

– Már nem Tito Ralph a börtönőr a városi börtönben. A rendőrség ma reggel menesztette.

– Szerettem Tito Ralphot – mondta Pilon. – Ha az ember a dutyiba került, mindig hozott egy kis bort. És több történetet tudott, mint száz más együttvéve. Mért vesztette el az állását?

– Éppen ezt akarom elmondani. Mint tudjátok, Tito Ralph sokszor ült a börtönben, és igen jó rabnak bizonyult. Tudta, milyennek kell lenni a börtönéletnek. Nemsokára mindenkinél jobban értett hozzá. Mikor aztán a régi börtönőr, Daddy Marks meghalt, Tito Ralph foglalta el a helyét. Sosem volt még ilyen rendes börtönőr, mint ez a Tito Ralph. Mindent pontosan elvégzett. Egy kis hibája azonban van. Ha bort iszik, elfelejti, hogy ő a börtönőr. Megszökik, aztán kereshetik.

A barátok bólogattak.

– Tudom – mondta Pablo – és hallottam, hogy nem is olyan könnyű elfogni. Elbújik.

– Igen – folytatta Johnny Pom-pom –, pedig ettől eltekintve, a lehető legjobb börtönőr. Ezért jöttem, ezt akartam elmondani. A múlt éjszaka Dannynek annyi bora volt, hogy tíz embernek is elég lett volna, s mind megitta egyedül. Aztán ábrákat rajzolt az ablakokra. Roppant gazdag volt. Tojást vett, s megdobált vele egy kínait. De az egyiket elvétette s egy rendőrt talált, így került a börtönbe… De mondom, rettentően gazdag volt. Elküldte Tito Ralphot egy kis borért, aztán még egy kis borért. Négyen voltak épp a dutyiban. Mind vedelte a bort. Végül kibukkant Tito Ralph régi hibája, megszökött, és a többiek is vele szöktek. Tito Ralphot ma reggel fogták el, és közölték vele, hogy nem lehet tovább börtönőr. Ez annyira elkeserítette, hogy kitört egy ablakot, s így megint a börtönben ülhet.

– És Danny? – kiáltott Pilon. – Dannyvel mi történt?

– Danny – mondta Johnny Pom-pom –, ő is megszökött, de nem tudták elcsípni.

A barátok csüggedten sóhajtottak föl.

– Danny rossz útra tért – mondta Pilon komolyan. – Nem lesz jó vége. Kíváncsi vagyok, honnan szerzett pénzt.

Ebben a történelmi pillanatban nyitotta ki a diadalittas Torrelli a kertkaput, és lépett az ösvényre. A Kalóz kutyái idegesen ugráltak föl

kuckójukból, és csaholva tódultak az ajtóhoz. A barátok kérdő tekintettel meredtek egymásra. Big Joe fölemelte a piszkavasat, amelyet nem is olyan régen rajta próbáltak ki. Torrelli súlyos, magabiztos lépései már a pitvarban döngtek. Az ajtó kitárult, s ott állt mosolyogva Torrelli. Nem kiáltott rájuk. Nem. Olyan szelíden közeledett, mint egy macska. Olyan kedvesen veregette meg a vállukat, ahogy a macska pofozza a halat.

– Ó, barátaim – mondta kegyesen, mikor rémült tekintetüket látta. – Kedves jó barátaim és törzsvendégeim. Szívem szakad bele, hogy rossz hírt kell közölnöm azokkal, akiket szeretek.

Pilon felugrott.

– Danny? Beteg? Megsebesült? Beszélj!

Torrelli kéjelegve rázta a fejét.

– Nem, kicsikéim, nem Dannyről van szó. Szívem vérzik, de meg kell mondanom, hogy nem lakhattok itt tovább.

Szeme fölcsillant, mikor a szavai nyomán támadt megdöbbenést látta. A barátok szája tátva maradt, szinte értelmetlenül bámultak meglepetésükben.

– Furcsa – kiáltotta Pablo. – Mért ne lakhatnánk itt továbbra is?

Torrelli nyájasan a mellényzsebébe nyúlt, kihúzta az értékes írást, s meglobogtatta a levegőben.

– Képzeljétek el gyötrelmeimet – folytatta Torrelli –, a ház már nem a Dannyé.

– Micsoda! – kiáltottak fel. – Mit mondasz? Hogy a ház nem a Dannyé? Beszélj már, te korzikai disznó!

Torrelli olyan borzalmasan kacagott, hogy a paisanók önkéntelenül hátrább húzódtak.

– A ház az enyém – mondta. – Danny a múlt este nálam járt, és eladta huszonöt dollárért.

Ellenségesen figyelte a barátok arckifejezését.

– Hazugság – mondták az arcok –, Danny nem tehetett ilyet. De Danny az utóbbi időben csúnya dolgokat művelt – árulkodtak tovább az arcok. – Meglopott bennünket. Talán a házat is eladta a fejünk felül.

– Hazugság! – kiáltotta Pilon hangosan is. – Piszkos hazugság.

Torrelli mosolyogva lobogtatta a papirost.

– Itt a bizonyítékom – mondta. – Itt a Danny aláírása. Ez az, amit az üzleti életben adásvételi szerződésnek hívnak.

Pablo dühöngve közeledett feléje.

– Leitattad! Nem tudta, mit cselekszik.

Torrelli kissé jobban szétnyitotta a papírlapot.

– A törvényt ez nem fogja érdekelni – mondta. – S így, kedves barátaim, szomorú kötelességem, hogy megmondjam nektek, el kell hagynotok a házat. Terveim vannak vele.

Arcáról eltűnt a mosoly, és helyet adott régi kegyetlenségének.

– Ha délben itt talállak, rendőrt hívok.

Pilon szelíden indult feléje. Ó, vigyázz, Torrelli, ha Pilon mosolyogva közeledik feléd! Fuss! Rejtőzz el valami acélkamrába, és forrasztasd magadra az ajtót.

– Nem értek az ilyen dolgokhoz – szólt Pilon kedvesen. – Persze sajnálom, hogy Danny erre kényszerült.

Torrelli megint fölvihogott.

– Sosem volt eladó házam – folytatta Pilon. – És Danny aláírta ezt az írást? Igazán?

– Igen – utánozta Torrelli. – Danny aláírta ezt az írást, íme, itt van.

Pilon tovább adta az ostobát.

– Ez bizonyítja, hogy a magáé a ház?

– Igen, csacsikám, ez az írás bizonyítja.

Pilon zavartan bámulta.

– Azt hittem, erről jegyzőkönyvet kellett először csináltatni.

Torrelli gúnyosan nevetett. Vigyázz, ó, vigyázz, Torrelli! Nem látod, milyen simán lopakodnak a kígyók? Jesus Maria már az utcai ajtónál áll. Pablo a konyhaajtóban. Nézd csak, milyen alázatossággal guggol Big Joe a piszkavassal.

– Nem értetek az üzlethez, kis csavargóim és naplopóim – mondta Torrelli. – Ha innen eltávozom, leteszem majd ezt az írást…

Ami most következett, annyira pillanatok alatt történt, hogy az utolsó szavak már szinte kirobbantak belőle. Lába a levegőbe lendült.

Nagy puffanással esett a földre, kövér kezével a levegőben kapkodott. Hallotta a kályhaajtó csapódását.

– Tolvajok – üvöltötte. Nyaka és arca vérvörös lett a dühtől. – Tolvaj patkányok, kutyák, adjátok vissza a papíromat!

Pilon megállt előtte, és csodálkozva bámult.

– Papirost? – kérdezte udvariasan. – Miféle papirosról beszélsz ilyen szenvedélyesen?

– Az adásvételi szerződésemről, a birtoklevelemről! Feljelentést teszek a rendőrségen.

– Nem emlékszem semmiféle papirosra – mondta Pilon. – Pablo, tudod, hogy milyen papírról van szó?

– Papír? – kérdezte Pablo. – Talán újságpapír vagy cigarettapapír?

Pilon folytatta a nyomozást.

– Johnny Pom-pom?

– Talán álmodott valamit – mondta Johnny Pom-pom.

– Jesus Maria, te tudsz valami papirosról?

– Azt hiszem, részeg – mondta Jesus Maria megbotránkozott hangon. – Pedig elég kora reggel van még a részegeskedéshez.

– Hát te, Joe?

– Bent sem voltam – makacskodott Joe. – Az imént jöttem csak be.

– Kalóz?

– Semmiféle papírja nem volt, ugye? – válaszolt kutyáihoz fordulva a Kalóz.

Pilon megint a gutaütés határán álló Torrellihez fordult.

– Tévedett, barátom. Az még előfordulhatna, hogy én nem tudok a papírjairól, de most meggyőződhetett róla, hogy azt a papirost magán kívül senki sem látta. Nagyon megharagszik, ha azt gondolom, hogy az a papír nem is létezett? Talán jót tenne, ha ágyba feküdnék, és kipihenné kissé magát.

Torrelli bódultságában még ordítani sem bírt. Fölemelték, kitámogatták az ajtón, s vereségének iszonyatosságába süllyedve, útra bocsátották.

Aztán fölnéztek az égre, és boldogok voltak, mert a nap megint megküzdött a köddel, s ezúttal széles teret nyert. A barátok vissza se mentek a házba. Vidáman leültek a tornácon.

– Huszonöt dollár – mondta Pilon. – Kíváncsi vagyok, mit csinált a pénzzel?

A nap győzött végre a csetepatéban, s a köd hanyatt-homlok menekült az égről. A tornác deszkái fölmelegedtek, s a legyek zümmögni kezdtek a levegőben.

Az egész társaság kimerült.

– Kemény dolog volt – mondta Pablo fáradtan. – Dannynek azért nem lett volna szabad ilyesmit tennie.

– Ezentúl majd minden bort Torrellinél veszünk – mondta Jesus Maria –, hogy megtérítsük a kárát.

Egy madár szökkent a rózsabokorra, és farkát billegette. Mrs. Morales új csirkéi szokásos himnuszukat zengték a naphoz. A kutyák az udvaron

vakaróztak, és farkukat harapdálták.

Az utcáról léptek zaja hallatszott be. A barátok föltekintettek, és barátságos mosollyal álltak föl. Danny és Tito Ralph, kezében két-két nehéz csomaggal, lépett be a kertajtón. Jesus Maria beszaladt a házba, és kihozta a gyümölcsöstálkákat. A barátok észrevették, milyen fáradtnak látszott Danny, mikor korsóját letette a tornácra.

– Meleg van a hegymászáshoz – mondta Danny.

– Tito Ralph – kiáltotta Johnny Pom-pom –, azt hallottam, dutyiban ülsz.

– Megint megszöktem – mondta Tito Ralph sápadtan. – Nálam vannak még a kulcsok.

A gyümölcsöstálkákat teliöntötték. Mély sóhaj szakadt ki az emberekből. A megnyugvás sóhaja, hogy minden rosszon túl vannak.

Pilon egy hosszút húzott.

– Danny – mondta – ma reggel az a disznó Torrelli egy hazugsággal állított be. Egy papír volt nála, azt mondta, hogy te aláírtad.

Danny döbbenten nézett rá.

– Hol a papír? – kérdezte.

– Szóval – folytatta Pilon –, tudtuk, hogy hazudik, és elégettük a papirost. Ugye, nem írtad alá, igaz?

– Nem – mondta Danny, és kiitta a borát.

– Jó volna enni valamit – jegyezte meg Jesus Maria.

Danny kedvesen elmosolyodott.

– Majd elfelejtettem. Az egyik csomagban van három csirke meg egy kis kenyér.

Pilon olyan boldog és megkönnyebbült volt, hogy fölállt, és egy kis beszédet vágott ki.

– Hol van még egy ilyen barát, mint a mi barátunk? A hideg ellen házába fogad bennünket, jó falatját és borát megossza velünk. Éljen a jó ember, a drága barát!

Danny zavarban volt.

Földre sütötte a szemét.

– Semmiség az egész – dünnyögte –, szóra sem érdemes.

De Pilon öröme akkora volt, hogy átölelte volna az egész világot, még a világ gonosz dolgait is.

– Néha kedveskednünk kell majd valamivel Torrellinek – mondta.

16
Danny betegsége; Danny barátai, áldozatok árán, összejövetelt rendeznek; hogy ment Danny a másvilágra

Danny nem lelkiismeret-furdalásból tért haza barátai közé ámokfutása után. Egyszerűen fáradt volt. A vad kalandok durva ujjakkal megtépázták lelkét. Fanyarnak érezte az élet ízét. Reggel csak azért kelt ki az ágyból, hogy kiüljön kasztíliai rózsafája alá, s ebédig föl sem állt. Lefekvésig az asztalnál ült. Körülötte folyt a beszélgetés, hallgatta, de nem törődött vele. Cornelia Ruiznak megint volt egy gyors és botrányos férjváltása, de Dannyből ez se váltott ki semmiféle indulatot. Mikor egy este Big Joe az ágyába feküdt, annyira közönyös volt, hogy Pablónak és Pilonnak kellett helyette megverni Big Joe-t. Amikor Sammy Rasper egy elkésett újévi ünnepségen puskával és egy gallon whiskyvel megölt egy tehenet, s ezért börtönbe került, Danny képtelen volt részt venni a dolog erkölcsi megvitatásában, pedig csak úgy röpködtek körülötte az érvek, s ítéletét is sürgették barátai. A barátok aggódni kezdtek Dannyért.

– Megváltozott – mondta Pilon –, megöregedett.

– Danny az élet javát három rövid hétbe zsúfolta – mondotta Jesus Maria –, s most megcsömörlött az élvezetektől.

Hiába próbálták közönye barlangjából kiráncigálni. Reggelenként a tornácon a legmulatságosabb történeteket mesélték. Olyan behatóan és részletesen szemléltették Tortilla Flat szerelmi életét, mintha legalábbis bonctani intézetben lennének. Pilon végigturkázta az egész Flatet hírekért, s hazahozta, amiről csak gondolta, hogy Dannyt érdekelheti. De Danny tekintetében öregség és fáradtság pislákolt.

– Beteg vagy – makacskodott hiábavalóan Jesus Maria. – Valami keserű titok nyomja a lelkedet.

– Nem – válaszolta Danny.

Megfigyelték, meddig tűrte, hogy a legyek ellepjék a lábát, s mikor végre odacsapott, milyen erőtlen volt az ütése. A jó kedély, az igazi, szívből jövő nevetés fokozatosan eltűnt a házból, s minden sötét nyugalomba zuhant, akárcsak maga Danny.

Szánalmas volt ránézni. Ez volt az a Danny, aki vesztett ügyekért is hajlandó volt harcra kelni? Aki bárkit az asztal alá ivott? Aki izgatott tigrisként válaszolt egy szerelmes pillantásra? Most egyre csak a tornácon üldögél a napsütésben, kéknadrágos lábát a melléig húzza föl, karja lóg,

keze fityeg laza csuklójáról, feje előrebillen, mintha lehúznák sötét, nehéz gondjai. Tekintetében sem öröm, sem bánat, sem vígság, sem szenvedés.

Szegény Danny, alaposan helybenhagyott az élet. Úgy ülsz itt, mint az első ember, amikor még nem volt kész körülötte a világ, vagy az utolsó, miután a világ összeomlott körülötte. De nézd csak, Danny! Nem vagy egyedül. Barátaid is ebben a siralmas állapotban vannak. Szemük sarkából mindig téged figyelnek. Mint kiskutyák lesik és várják egy élénkebb mozdulatodat. Csak egy vidám szó, egy jókedvű pillantás, és farkcsóválva csaholnak körülötted. Életednek nem vagy korlátlan ura, mert más életek is függnek tőle. Nézd, hogy szenvednek a barátaid! Éledj föl, Danny, hogy a barátaid is élhessenek!

Persze Pilon ezt nem öntötte ilyen szép szavakba. Csak egy kancsó bort nyújtott oda, és így szólt:

– Gyerünk. Idd ki a borodat!

Danny fölemelte a kancsót és kihörpintette. Aztán megint magába roskadt, s megpróbált visszazuhanni szellemi Nirvánájába.

– Fáj valamid? – kérdezte Pilon.

– Nem.

Pilon megint teletöltötte a poharát, s amíg ivott, barátja arckifejezését figyelte. Danny szeméből eltűnt a bánatos csillogás. Valahol a mélyben régi énje megint életre kelt egy pillanatra. Egy mesteri csapással agyonütött egy legyet.

Pilon arca lassan mosolyra derült, összeszedte barátait: Pablót, Jesus Mariát, Big Joe-t, a Kalózt, Johnny Pom-pomot és Tito Ralphot.

A ház mögé, a szakadékba vezette őket.

– Odaadtam a maradék bort Dannynek. Jót tett neki. Dannynek sok borra és talán társaságra is szüksége van. Honnan szerezhetnénk bort?

Latolgatták a montereyi lehetőségeket, mint patkányfogók az olyan kamrában, amelyben nincs patkány. Több önzetlenség volt bennük, mint bárki is hinné. Szerették Dannyt.

– Chin Kee halat csomagol – szólalt meg Jesus Maria.

Kíváncsian fontolgatták ezt az eseményt. Gondolatban visszahőköltek, aztán megint szimatolni kezdtek. Jó néhány percbe telt, míg rémült képzeletük belátta a dolog hasznosságát.

– Tulajdonképpen miért is ne? – taglalták csendesen. – Egy napot ki lehet bírni. Egy napról van szó csupán.

Arcuk pontosan mutatta, hogy dőlt el a harc, hogy győzték le félelmüket Danny gyógyulása érdekében.

– Megtesszük – jelentette ki Pilon. – Holnap mindannyian elmegyünk halat tisztítani, este pedig összejövetelt rendezünk Danny tiszteletére.

Mikor Danny másnap reggel fölébredt, a házat üresen találta. Fölkelt és benézett a csendes szobákba. Nem sokat töprengett rajta. Elfogadta ténynek, és udvarias gesztusnak minősítette. Kiment a tornácra, és egykedvűen leült.

Lehet, hogy intőjel ez, Danny? Félsz a közelgő végzettől? Nem maradt semmi örömöd az életből? Nem. Danny épp olyan magába roskadt, mint egy héttel ezelőtt.

Tortilla Flat annál kevésbé. Villámgyorsan szállt szét a hír:

– Danny barátai halat pucolnak Chin Kee-nél.

Olyan esemény volt ez, mint egy kormányválság vagy éppen a naprendszer fölborulása. Erről beszéltek az utcán, ezt kiáltották be a kerítésen a hölgyeknek, akik már rohantak is a hírrel tovább.

– Danny összes barátai halat pucolnak!

A hír villamossággal töltötte meg a levegőt. Valami különös oka lehet, titkos jelentősége. Az anyák utasítást adtak a gyerekeiknek, és Chin Kee halasudvarába szalajtották őket. Fiatal anyák a függönyök mögött lesték az újabb híreket. S a hírek jöttek.

– Pablo egy halkéssel megvágta a kezét.

– Chin Kee megrúgta a Kalóz kutyáját.

Zendülés.

– A kutyák hazamentek.

– Pilon mogorva.

Egyesek kisebb fogadásokat is kötöttek. Hónapok óta nem történt ilyen izgalmas esemény. Cornelia Ruizról egész reggel egy szó sem esett. Dél sem volt még, mikor az igazi nagy újság kipattant, akkor aztán elemi erővel söpört végig.

– Összejövetel készül Danny tiszteletére!

– Mindenki ott lesz!

A halasudvarból most már utasítások érkeztek. Mrs. Morales leporolta a fonográfját, és előkereste a leghangosabb lemezeket. Néhány szikra pattant, és Tortilla Flat lángba borult. Hét barát összejövetelt rendez, bizony! Mrs. Soto késsel a kezében ment be a baromfiudvarra. Mrs. Palochico egy zacskó cukrot töltött legnagyobb főzőedényébe, és süteményt kevert.

Woolworth üzletébe, Montereybe leányküldöttség ment, s egy nyalábra való színes krepp-papírt vásárolt. Egész Tortilla Flat gitár- és harmonikapróbálgatásoktól volt hangos.

Hírek! Újabb hírek a halasudvarról! Készülődnek. Eltökélten készülődnek. Legalább tizennégy dollárt akarnak keresni. Legyen készenlétben tizennégy gallon bor.

Torrellit elárasztották. Mindenki gallonszámra vette a bort, hogy Danny házába vigyék. Még maga Torrelli is a pillanat lázában így szólt feleségéhez:

– Elmehetnénk Dannyékhez. Szeretnék néhány gallon bort vinni a barátaimnak…

Délutánra az izgalom hullámai teljesen elöntötték Flatet. Egy élet óta viseletlen ruhákat szellőztetni lógattak az udvarra. Kétszáz éves, molyette sálak csüngtek a tornácok rácsán, molyirtó illatot terjesztve.

És Danny? Csak ült, mint egy holdkóros. Csak akkor mozdult meg, mikor a nap továbbment. Ha észre is vette, hogy aznap délután Tortilla minden lakója az udvara felé tart, nem mutatta. Szegény Danny! Legalább két tucat szempár figyelte a kapuját. Négy óra körül fölállt, kinyújtózott, kiőgyelgett az udvarról, és Monterey felé tartott.

Az emberek alig várták már, hogy eltűnjön szemük elől. Ó, a megcsavart és összekötözött zöld, sárga és piros krepp-papír szalagok! A gyertyaforgácsolások, a szétkent viaszforgács a padlón. A bolondos, csúszkáló gyerekek!

Az elemózsia is megérkezett. A rizshalmok, gőzölgő kövér tyúkok bámulatba ejtették a nézőt. Gallonszámra érkezett a bor, Martinez egy hordó krumplipálinkát ásott ki a trágyadombja alól, és Danny házába gurította.

Fél hatkor fáradtan, véresen, de diadalmasan érkezett a dombra a társaság. Így festhetett a Régi Gárda, amikor Austerlitz után Párizsba visszatért. Ahogy meglátták a színes papírokkal fölcicomázott házat, nevetni kezdtek, s fáradtságuk egyszeriben elpárolgott. Szemük is könnybe lábadt a boldogságtól.

Az udvaron Mama Chipo tevékenykedett két fiával, akik egy fürdőkád salsa purát cipeltek. Paulito, ez a gazdag lókötő, egy nagy kondér borsos bab alatt gyújtotta épp meg a tüzet. Kiabálás, ének, asszonyi sikoltozás tört elő innen is, onnan is, s az izgatott gyermekek általános lármája mindent betöltött.

Montereyből rendőri készenlét hajtott fölfelé.

– Ó, hiszen csak egy baráti összejövetelről van szó! Akkor biztosan kapunk mi is egy pohár bort. De meg ne öljetek ám senkit!

Hol van Danny? Magánosan, mint hideg és tiszta éjszakákon a füst, hányódik az esti Montereyben. Elsétál a postahivatalhoz, az állomásra, az Alvarado Street alvilági butikjaiba, a rakpartra, hol a pillérek között kék víz szomorkodik. Mi van veled, Danny? Mi kelti benned ezt a hangulatot? Úgy fáj a szíve, mintha egy drága asszonynak mondana istenhozzádot. Kifejezhetetlen szomorúság üli meg a szívét, mint az őszi mélabú.

Elballagott a vendéglők előtt, ahol ezelőtt érdeklődve szaglászott, de most ez sem hozta meg az étvágyát. Madam Zuca műintézete felé ment, de nem kiáltott trágár vicceket az ablakban könyöklő lányoknak. Visszaballagott a rakpartra, ráhajolt a korlátra, s a mély, mély vízbe bámult. Talán tudod, Danny, hogy életed borát már az istenek poharába töltötték? Talán a napjaid folyását látod a pillérek között, az olajos vízen? Mozdulatlanul állt, és lefelé bámult.

Mikor besötétedett, otthon aggódni kezdtek miatta. A barátok otthagyták a társaságot, s lefelé indultak a dombról Monterey irányába. Mindenkit megkérdeztek:

– Nem láttátok Dannyt?

– Dehogynem. Egy órával ezelőtt erre ment. Lassan ballagott.

Pilon és Pablo együtt kereste. Végig követték barátjuk nyomát, s végül megpillantották a sötét móló végén. Egy parti lámpa halványan megvilágította. Hozzá siettek.

Pablo akkor nem is említette, de később, ha Danny szóba került, így írta le, mit látott, mikor Pilonnal a mólóra ment Dannyért.

– Így állt ott – szokta mondani –, mintha még most is látnám a korlátra dőlve. Ránéztem, de valami mást is láttam. Első pillanatban úgy tűnt, mintha sötét felhő lebegett volna Danny feje fölött a levegőben. Csak később tudtam kivenni: fekete madár volt, akkora, mint egy ember. Úgy körözött a levegőben, mint héja a nyúl odúja fölött. Keresztet vetettem, és elmondtam két Üdvözlégyet. Mire Dannyhez értünk, a madár elröpült.

Pilon nem látta a madarat. Igaz, hogy Pilon Pablo keresztvetésére és két Üdvözlégyére sem emlékezett. De sosem avatkozott bele az elbeszélésbe, elvégre ez Pablo meséje volt.

Gyors léptekkel siettek Dannyhez. A móló gerendái tompán kopogtak lábuk alatt. Danny nem fordult meg. Karon fogták, és úgy fordították

maguk felé.
– Danny! Mi bajod?
– Semmi. Jól vagyok.
– Beteg vagy, Danny?
– Nem.
– Akkor hát mi bánt?
– Nem tudom. Ilyen a kedvem. Nem kívánok semmit.
– Talán egy orvos segítene rajtad?
– Mondtam már, nem vagyok beteg.
– Akkor ide figyelj – mondta Pilon. – Összejövetelt rendeztünk neked otthon. Egész Tortilla Flat ott van, és zene szól, bor van és csirke. Talán húsz vagy harminc gallon bor is összegyűlt. Fényes papírral kidíszítettük a házat. Nem jössz haza?
Danny mélyeket sóhajtott. Egy pillanatra megint a mély víz felé fordult. Talán ígéretet vagy kihívást súgott az isteneknek?
Aztán megint barátai felé fordult. Szeme lázban izzott.
– Átkozottul igazatok van! Megyek. Rajta hát! Szomjas vagyok. Lányok vannak?
– Egy csomó lány. Minden lány.
– Gyerünk akkor. Siessünk.
Futólépésben vitte őket a dombra. Mielőtt megérkeztek, már messziről hallották a fákon át az édes muzsikát s az izgatott, boldog sikolyokat. A három megkésett barát halálos rohanásba kezdett. Danny fölszegte a fejét, és üvöltött, mint egy mexikói kutya. Teli poharakat nyújtottak feléje. Mindegyikből ivott egy kortyot.
Az volt aztán a mulatság! Ha bárki azután lelkesedéssel beszélt valamilyen mulatságról, valaki biztosan közbeszólt: “Danny házában voltál azon a mulatságon?”
S ha a beszélő nem volt éppen új jövevény, akkor ott is volt. Az volt aztán a mulatság! Még csak meg sem próbálta senki fölülmúlni. Szinte hihetetlen volt. Két nap alatt Danny ünnepsége túlnőtt minden lehető összehasonlításon. Melyik férfi úszta meg ezt az éjszakát néhány dicsőséges ütés vagy vágás nélkül? Soha még annyit nem verekedtek. Nem ember ment ember ellen, hanem tomboló csata folyt, ami magával ragadott minden férfit.
És az asszonyok kacagása! Vékony, magas és törékeny, mint a kristályüveg. Ó, a finomkodó segélykiáltások a szakadékból! Ramon atya

végső rémülettel és hitetlenkedve hallgatta a következő héten a gyónásokat. Tortilla Flat egész boldog lelke szakított az önmegtartóztatással, s önkívületes egybeforrással emelkedett a levegőbe. Olyan keményen táncoltak, hogy az egyik sarokban megrepedt a padló. A harmonikákat olyan hangosan húzták, hogy utána mind csak lihegni tudott, mint a sánta ló.

S hogy a mulatságot nem lehet semmivel összevetni, úgy Danny is, mint a társaság vezére, mindenkit fölülmúlt. A jövőben sok fecsegő fogja izgatottan megkérdezni: “Láttál engem? Láttad, mikor azt a néger szajhát táncba hívtam? Láttad, hogy forogtunk körbe-körbe, mint a macskák?”

S valamelyik öreg bölcs és vészterhes tekintete rá irányul s egy minden lehetőség határát ismerő nyugodt hang majd megkérdezi: “Hát Dannyt láttad-e éjjel a mulatságon?”

Valamikor talán egy történetíró megírja a Mulatság történetét. Talán vissza tudja idézni azt a pillanatot, amikor Danny egy asztallábbal elszántan nekiment az egész társaságnak, férfiaknak, nőknek, gyermekeknek. Talán megállapítja: “A haldokló szervezeteknél gyakran különös makacsság és erő figyelhető meg.”

És visszaidézve Danny emberfölötti szerelmi képességeit az éjszaka, ugyanaz a történetíró nyugodt kézzel írhatja le: “Ha egy élő szervezetet megtámad valami, egész működése az utánpótlás megteremtésére irányul.”

De én azt mondom és velem minden Tortilla Flat-i: “Pokolba vele! Danny a mi emberünk!”

Pontos számítást senki sem végezhetett, később pedig egy hölgy sem vallotta be szívesen, hogy őt elhanyagolta, s így a Danny teljesítményéről való értesítések valószínűleg túloznak. Még tizedük is túlzás volna bármilyen földi halandónak.

Amerre csak Danny lépett, fenséges őrület tört ki. Tortilla Flaten szenvedélyesen bizonygatják, hogy Danny egymaga három gallon bort ivott meg. Itt azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy Danny isten lett. Néhány év múlva harminc gallonról fognak beszélni a krónikák. S lehetséges, hogy húsz év múlva pontosan emlékeznek majd arra is, hogy a felhők kigyúltak, s borzalmas betűkkel Danny nevét rajzolták az égre. Hogy a holdból vér csöpögött, s a világ farkasa vészjóslóan ugatott föl a Tejútra.

Akik nem voltak olyan kemény fából faragva, mint Danny, mindinkább elfáradtak, lemaradtak, elkotródtak láb alól. Akik viszont ott maradtak, hogy pótolják a hiányt, még hangosabban rikoltoztak, még lelkesebben

verekedtek, és még keményebben táncoltak. Montereyben begyújtották a tűzoltókocsik motorját, s a tűzoltók vörös bádogsisakban és esőkabátban ültek a kocsin és vártak.

Az éjszaka gyorsan telt, és Danny még mindig viharzott.

A hajnalban történteket nők és férfiak tanúvallomásai igazolják. S bár vallomásuk értéke megtámadható azon az alapon, hogy harminc gallon bor és egy hordó krumplipálinka fogyott el, a főbb pontokhoz makacsul ragaszkodnak. Néhány hétbe mindenesetre beletelt, amíg az esemény teljes egészében kibontakozott. Egyik ezt a részletet mondta el, a másik amazt. De végül is a nagy esemény mai logikus formáját öltötte, és úgy is marad az idők végezetéig.

Danny – így mondják a Tortilla Flat-iek – hirtelen alakot változtatott. Óriásivá és félelmessé nőtt. Szeme világított, amint egy autó reflektora. Rettenetes volt. Ahogy házának szobájában állt, jobb kezében egy fenyőfa asztallábat szorongatott, s még az is megnőtt a kezében! És Danny kihívta az egész világot.

– Ki akar verekedni? – kiáltotta. – Nincs már bátor ember a világon?

Az emberek megrémültek. Az iszonyatos és hatalmas asztalláb megfélemlítette őket. Danny előre-hátra lóbálta. A harmonikák zihálva elhallgattak. A tánc megállt. Egyszerre mintha minden megfagyott volna, s a csend úgy zúgott, mint az óceán.

– Senki? – kiáltotta újból Danny. – Egyedül vagyok a földön? Nem mertek kiállni velem?

Az emberek megborzadtak rettenetes tekintetétől, s a szemük megigézve tapadt a levegőben suhogó asztallábra. Senki sem jelentkezett a kihívásra. Danny kihúzta magát. Azt mondják, a feje majdnem a mennyezetet érte.

– Akkor majd kimegyek ahhoz, aki harcolni fog! Megkeresem azt az Ellenfelet, aki méltó Dannyhez.

Peckesen, de kissé tántorogva ment az ajtó felé. A megrettent vendégek széles utat nyitottak neki. Le kellett hajolnia, hogy kiférjen az ajtón. Az emberek némán figyelték.

Kívülről behallatszott a zúgó kihívás. Az asztalláb úgy süvített, a levegőben, mint egy meteor. Hallották az úton nehéz lépteit. Aztán a ház mögül, a szakadék felől olyan félelmes és borzadályos felelet érkezett a kihívásra, hogy még a gerincük is belereszketett, mint zsászsa a fagyban. Még most is, ha Danny Ellenfeléről beszélnek, hangjukat letompítják, és

lopakodva néznek körül. Hallatszott, amint Danny vállalta a harcot. Hallották utolsó éles, dacos kiáltását, aztán egy zuhanás, és csend lett.

Az emberek egy hosszú percig lélegzet-visszafojtva vártak, nehogy a tüdejükből kiáramló levegő nesze elnyomja a legkisebb hangot is. De hiába lestek. Az éjszaka elcsendesedett, jött a szürke hajnal.

Végül Pilon törte meg a csendet:

– Valami baj történt – mondta. S elsőnek rohant ki az ajtón. Derék ember! A rémület sem tudta visszatartani. Az emberek követték. A ház mögé mentek, ahonnan Danny lépéseit hallották, de Danny nem volt sehol. A szakadék széléhez értek, ahol éles cikcakkban ösvény vezet a régi patakmederhez, melyben már nemzedékek óta nem volt víz. Látták, hogy Pilon leugrott az ösvényre, s csendesen utána mentek. Mire a szakadék mélyére értek, Pilon már az összetört, kificamodott Danny fölött térdelt. Negyven lábnyi mélységbe zuhant. Pilon gyufát gyújtott.

– Azt hiszem, él – sikoltotta. – Hozzatok orvost, szaladjatok Ramon atyáért!

Az emberek szétszéledtek. A kétségbeesett paisanók tizenöt percen belül négy orvost költöttek föl és ráncigáltak ki az ágyból. Nem engedték meg nekik azt a lassúságot, amivel az orvosok azt szeretik megmutatni, hogy nem rabjai az indulatoknak. Nem bizony! Noszogatták, sürgették, taszigálták, műszertáskájukat a kezükbe nyomták ezek az emberek, akik pedig reménytelenségükben arra is képtelenek voltak, hogy megmondják, mit akarnak. Ramon atyát is kihúzták az ágyból. Zihálva mászott a hegyre, és sejtelme sem volt róla, vajon az ördögöt kell-e kiűzni valakiből, újszülöttet keresztelni, mielőtt meghal, vagy lincselésnél kell-e vigaszt nyújtania. Időközben Pilon, Pablo és Jesus Maria fölcipelte Dannyt a hegyre, és ágyba fektette. Úgy álltak körülötte, mint a gyertyák. Danny nehezen lélegzett.

Először az orvosok érkeztek meg. Gyanakodva méregették egymást, és elsőbbségüket fontolgatták. De tétovázásuk fenyegető pillantásokat váltott ki az emberekből. Danny megvizsgálása nem sokból állt. Mire Ramon atya megérkezett, mindnyájan végeztek vele.

Nem megyek be Ramon atyával a hálószobába, mert Pilon, Pablo, Jesus Maria, Big Joe, Johnny Pom-pom, Tito Ralph s a Kalóz kutyáival benn tartózkodtak, s végeredményben ők voltak Danny családja. Az ajtó zárva

volt, és úgy is maradt. Az emberben mégis van némi büszkeség, s bizonyos dolgokba nem illik belekukkantani.

De a Tortilla Flat-iekkel fulladásig zsúfolt nagy szobában feszültség és várakozó csend uralkodott. Papok és orvosok maguk között mindig finom közlési nyelvet fejlesztenek ki. Ramon atya arca nem változott meg, amikor kijött a betegszobából, az asszonyok mégis siránkozásba és jajveszékelésbe törtek ki láttára. A férfiak idegesen topogtak, mint a lovak az istállóban, aztán kimentek a hajnali levegőre. S a hálószoba ajtaja zárva maradt.

17

Danny gyászoló barátai dacolnak a hagyományokkal; hogy égett el a csodálatos szövetség; Danny barátai egyenként szétszélednek

A halál magánügy. Legfeljebb szomorúságot, kétségbeesést, forró vagy száraz bölcselkedést idéz elő. A temetés ellenben közösségi tevékenység. Képzeljük csak el, ha piszkosan vinnének egy autót a temetésre. Vagy a sír mellett nem a legjobb sötét ruhájában és fényesre subickolt fekete cipőjében állana valaki. Vagy névjegy nélkül küldene virágot a temetésre. Mivel igazolná, hogy kötelességének becsületesen eleget tett? Egy közösségi intézménynél sem olyan merev a szentesített szokás, mint épp a temetésnél. Képzeljük csak el azt a méltatlankodást, ha a pap megváltoztatná a szónoklatát vagy fintorokat vágna. Gondoljuk csak meg, hogy a ravatalos szobába azokat a kis sárga, kemény ülésű, összecsukható vallatószékeket állítanák! Nem. A haldoklót szerethetik, gyűlölhetik, sirathatják, ócsárolhatják, de ha meghal, egy bonyolult és méltóságos közösségi ünnepség legfőbb díszévé válik.

Danny halott volt, két napja halott. Nem is volt már többé Danny. Bár az emberek arcát illedelmes és gyászoló komorság fátyolozta, szívükben izgalom lakott. Az állam katonai temetést ígért minden katonaviselt fiának, ha a hozzátartozók kívánták. Danny volt az első ilyen eset Tortilla Flaten. S Tortilla Flat ragaszkodott az állami ígérethez. Értesítést küldtek a kormányzóságra, és Danny testét államköltségen bebalzsamozták. Egy muníciós kocsi már újrafestve, szép új zászlóval fölszerelve várakozott a laktanya kocsiszínjében. Már a péntekre vonatkozó rendelkezéseket is kidolgozták.

Tíztől tizenegyig: katonai temetés.

Kíséret: 11. lovasezred és 11. tüzérezred I. százada.

Nem természetes-e, hogy ezért minden Tortilla Flat-i nő vásárolni rohant Montereybe a Nemzeti Dollár Áruházba? Napközben szomorú gyermekek kószáltak Monterey utcáin, s a kertekből virágot koldultak Danny temetésére. Éjszaka ugyanezek a gyerekek végigjárták ugyanazokat a kerteket, és kiegészítették bokrétájukat.

A Danny tiszteletére rendezett összejövetelen mindenki legjobb ruháját viselte. Ez alatt a két nap alatt ezeket a ruhákat kitisztították, kimosták, kikeményítették, rendbe hozták és kivasalták. Szédületes iramban dolgoztak. Az izgalom már szinte tűrhetetlen volt.

A második este Danny barátai tanácskozásra gyűltek össze. A csapás és a bor hatása elmúlt. S most rémülten vették tudomásul, hogy akik egész Tortilla Flaten legjobban szerették Dannyt, legtöbbet kaptak tőle, ők, a paisanók, csak ők nem vehetnek részt a temetésen. Erről a csüggesztő tragédiáról már fejfájós mámorukban is tudtak, de csak akkor este öltött a helyzet olyan biztos alakot, hogy szembe kellett nézni vele. A ruházatuk általában képtelenül rossz volt. Az összejövetel évekkel viselte meg gyapot nadrágjukat és kék ingüket. Hát nem kilyukadt a térdük? Az ingük is szétrepedt. Ha bárki más halt volna meg, kaptak volna ruhát kölcsön. De erre a temetésre egész Tortilla Flat parádéba öltözött. Csak Cocky Riordan nem ment el, csakhogy ő himlővel járványkórházban feküdt, s így a ruhája se jöhetett számításba. Egy jó ruhára való pénzt még csak össze lehetett volna kéregetni vagy lopni, de hat öltönyre valót lehetetlenség összeszedni.

Vádolhatná őket valaki, hogy nem szerették Dannyt eléggé, mert rongyaikban nem mentek el a temetésére? Talán bizony szívesen menne bárki is rongyokban, amikor a szomszédja díszben feszít? Nem lett volna nagyobb tiszteletlenség Dannyvel szemben, ha rongyosan jelennek meg, mintha egyáltalán meg sem jelennek?

Kétségbeesésük mérhetetlen volt. Átkozták sorsukat. A kapuból látták, hogy parádézik Galvez. Galvez új ruhát vett a temetésre, s már egy nappal előbb fölvette. A barátok csak ültek szerencsétlenségüktől megtörten, és állukat tenyerükbe támasztották.

Pilon először életében folyamodott képtelenségekhez.

– Menjünk ki éjszaka, és mindegyikünk lopjon magának egy ruhát – tanácsolta. Tudta, hogy ostobaságot mondott, mert azon az éjszakán minden öltönyt szépen odafektettek az ágy mellé a székre. Ilyenkor ruhát lopni egyértelmű a halállal.

– Az Üdvhadsereg ad néha ruhát – mondta Jesus Maria.

– Voltam már ott is – mondta Pablo. – Tizennégy munkaruhájuk van jelenleg is, de ünneplőjük nincs.

A sors mindenképpen ellenük dolgozott. Tito Ralph mellényzsebében új zöld zsebkendővel lépett be, s ezzel olyan ellenségeskedést zúdított magára, hogy mentegetőzve távozott.

– Ha egy hetünk volna, tisztítanánk halat – mondta Pilon hősiesen. – De a temetés holnap lesz. Szembe kell néznünk a dolgokkal. A temetésre természetesen elmegyünk.

– Hogyan? – kérdezték egyszerre.

– A zenekar meg az emberek az úton mennek, mi meg mehetünk a gyalogjárón. A temető kerítésénél magas a fű. Lefekszünk a fűbe, és mindent láthatunk.

A barátok hálásan néztek Pilonra. Tudták, milyen éles elmével latolgatta az eshetőségeket. De a temetést végignézni csak félmegoldás, vagy még annál is kevesebb. Fontosabb, hogy lássák az embert a temetésen. Ez a legdicsőbb dolgok egyike.

– Ebből is leszűrhetünk egy tanulságot – mondta Pilon. – Hétköznapi ruhánk mellett mindig legyen egy ünneplőnk is. Sose tudhatjuk, mi történik.

Helyeselték, de érezték, hogy minden mindegy. Egész éjszaka a városban kódorogtak. Melyik kertet nem fosztották meg akkor legszebb virágaitól? Hol maradt virágzó fa? Reggelre a sírgödör, mely Danny testét várta, majdnem eltűnt a legszebb kertek legékesebb virágaiból állított sánc mögött.

A természet nem rendez mindig ízlésesen. Waterloo előtt szakadt az eső, és négy láb magas hó födte az utakat a Donner Party alkalmából. De pénteken ragyogó idő volt. A nap úgy sütött, mintha legalábbis piknikre készültek volna Tortilla Flaten. A sirályok átrepültek a mosolygó öböl felett a szardíniatárolók felé. A horgászok már apály előtt elfoglalták helyüket a sziklákon. A Palace Drug Company rolóit lehúzták, hogy a kirakatban levő piros melegvizes palackokat megóvják a napsugarak vegyi hatásától. Mr. Machado, a szabó, cédulát tett ki az ablakra: “Tíz perc múlva jövök.” És hazament átöltözni a temetésre. Három vetőhálós bárka érkezett be a kikötőbe szardíniával megrakva. Louie Duarte átfestette csónakját, és nevét Lolitáról Három unokatestvérre változtatta. Jake Lake egy Del Monte-i kocsist fogott el, de aztán elengedte, és egy szivart vásárolt.

Nyugtalanító. Hogy folyhat egy ilyen napon is szokott együgyűségében az élet? Hogy mehet Mamie Jackson mezítláb a szemközti járdán? Hogy

írhatja George W. Merk negyedik, legdühösebb levelét a vízművekhez? Hogy lehet Charlie Marsh olyan piszkos és olyan részeg, mint rendesen? Szentségtörés! Gyalázat.

Danny barátai szomorúan ébredtek és keltek föl a padlóról. Danny ágya üres volt. Olyan volt, mint egy tiszti ló, amely elvesztette lovasát, s gazdáját sírjáig elkíséri. Még Big Joe, a Portagee se mert szemet vetni Danny ágyára. A nap elragadóan sütött be az ablakon, s a padlóra rajzolta a pókháló finom árnyékát.

– Danny az ilyen reggeleket szerette – mondta Pilon.

Kisétáltak a szakadékba, aztán egy darabig a tornácon ültek, és barátjuk emlékének áldoztak. Tisztelettel emlegették és idézték erényeit, s hibáiról tisztelettel megfeledkeztek.

– És erős volt – mondta Pablo. – Olyan erős, mint egy öszvér. Egy egész bála szénát fölemelt egyedül.

Apró történeteket meséltek Danny jóságáról, bátorságáról, könyörületességéről.

Nagyon hamar elérkezett a templomi szertartás ideje, amikor ők csak az úton állhattak meg rongyos ruhájukban. Belülről pirultak, mikor a szerencsésebbek szép ruhában, illatosan beléptek a templomba. A barátok kihallották a zenét s a szertartás egyhangú moraját. Előnyös helyzetben voltak, látták a lovasok érkezését, a zenekart letakart dobjaival, a tüzérosztagot s a muníciós kocsit, melyet három pár ló vontatott. A baloldalt levő nyergeslovak hátán egy-egy lovaskatona ült. A patkók gyászos kopogása az aszfalton bánatot lopott a barátok szívébe. Kétségbeesetten nézték, amint a koporsót kihozták a templomból, a muníciós kocsira helyezték, s a zászlóval letakarták. A tiszt sípjába fújt, és fölemelte a kezét.

A lovasszázad megmozdult, a tüzérek lebocsátották fegyverüket. A dobok szívbemarkoló lassú ritmusba kezdtek. A zenekar indulót játszott, s a kocsi megindult. Az emberek méltóságteljesen vonultak utána. A férfiak egyenes tartással, komoran, az asszonyok meg kecsesen emelték szoknyájukat a felejthetetlen katonai fölvonulás után. Mindenki ott volt. Cornelia Ruiz, Mrs. Morales, Galvez, Torrelli és kövér felesége, Mrs. Palochico, a hűtlen Tito Ralph, Édes Ramirez, Mr. Machado, mindenki, aki számított valamit Tortilla Flatben s még az is, aki nem.

Csoda hát, ha a barátok nem bírták elviselni ezt a szégyent és nyomorúságot? Nemsokára hősies lemondással eloldalogtak az útról.

Jesus Maria tört le legelőször. Zokogott a szégyentől, mert az ő apja még gazdag és köztiszteletben álló ökölvívó volt. Jesus Maria lehajtotta a fejét és elfutott. Öt barátja utána, utánuk meg az öt kutya ugrándozott.

Mielőtt még a gyászmenet föltűnt volna, Danny barátai lefeküdtek a temetőt körülvevő magas fűbe. A szertartás rövid volt és katonás. A koporsót leeresztették, a fegyverek eldördültek, a kürtök megszólaltak.

A lármára Enrique, Pehely, Pajarito, Rudolph és Senor Alec Thompson hátraszegett fővel vonítani kezdett. A Kalóz igazán büszke lehetett rájuk.

A szertartás ezzel be is fejeződött. A barátok gyorsan elpárologtak, nehogy meglássák őket.

Hazafelé menet Torrelli üres háza mellett mentek el. Pilon bemászott az ablakon, és két gallon bort hozott ki. Ezután lassan hazabandukoltak Danny elcsendesedett házába. Szertartásosan megtöltötték a gyümölcsöstálkákat és ittak.

– Danny szerette a bort – mondogatták. – Boldog volt, ha egy kis bora volt.

Eltelt a délután, leszállt az este. Ivás közben a múltba kalandoztak vissza. Este hétkor megszégyenülten nyitott be Tito Ralph. Egy doboz szivart hozott. Egy kocsmában nyerte. A barátok szivarra gyújtottak, köpködtek és kinyitották a második gallon bort is. Pablo néhány hangot próbált énekelni a “Tuli Pan” kezdetű dalból, hogy lássa, megjavult-e a hangja.

– Cornelia Ruiz ma egyedül volt – mondta Pilon elmélázón.

– Énekeljünk talán egy-két szomorú nótát – ajánlotta Jesus Maria.

– Danny nem szerette a szomorú dalokat – szólt közbe Pablo. – A gyorsakat szerette, amelyek kedves nőkről szólnak.

Mindannyian komolyan bólintottak.

– Bizony, Danny nagy nőbarát volt.

Pablo megpróbálta a “Tuli Pan” második strófáját, Pilon segített neki egy kissé, s a vége felé a többiek is csatlakoztak hozzájuk.

Mikor a dalt befejezték, Pilon tovább akarta szívni a szivarját, de az már kialudt.

– Tito Ralph – mondta –, mért nem hoztad magaddal a gitárodat, jobban tudnánk énekelni.

Meggyújtotta a szivarját, és eldobta a gyufát.

Az izzó kis gyufaszál a fal mellé egy öreg újságra pottyant. Mind fölugrottak, hogy eltapossák, de aztán égi sugallattól érintve, visszaültek a helyükre. Pillantásuk találkozott. Bölcs mosollyal tekintettek egymásra,

mint a halhatatlanok vagy reménytelenek. Álmodozva figyelték a láng röpködését, kihunyását s újból életre kelését. Látták, hogy virágzik ki a papíron. Kis dolgokban így cselekedtek volna az istenek is. S az emberek rámosolyogtak az égő papírra s a pörkölődő deszkafalra.

Így kellett ennek történnie. Danny bölcs barátai! A fonál, amely összefűzött, elszakadt. A mágnes, amely összetartott, elvesztette erejét. Valami idegen költözné a házba, Danny valamelyik atyafia. Jobb, ha a szent barátságnak ez a szent jelképe, a társaságok és verekedések, szerelem és kényelem jó hajléka meghal, ahogy Danny meghalt az istenek ellen vívott utolsó, dicsőséges, reménytelen küzdelmében.

Csak ültek és mosolyogtak. A tűz kígyóként kúszott a mennyezetre, áttörte a tetőt és sziszegett. A barátok csak akkor keltek föl helyükről, s alvajárók módjára kitámolyogtak az ajtón.

Pilon, aki minden leckéből tanult, magával hozta a maradék bort.

Montereyben megszólaltak a szirénák. A kocsik másodszor lihegtek föl a hegyre. Keresőlámpájuk fénye a fák között táncolt. Mire a készültség megérkezett, a ház egyetlen hatalmas lángoszlop volt. A tömlők már csak a fákat és bokrokat locsolták, hogy megakadályozzák a tűz továbbterjedését.

Tortilla Flat összeverődött lakói között elragadtatva álltak Danny barátai, s várták, amíg a ház fekete, gőzölgő hamuheggyé omlott össze. Akkor a tűzoltók megfordultak, s lefelé indultak a hegyről.

Flat lakói beleolvadtak a sötétségbe. Danny barátai még mindig a füstölgő romokat bámulták. Egymásra néztek idegenül, majd vissza a leégett házra. Aztán egyszerre csak sarkon fordultak, és külön-külön lassan elballagtak. Még csak ketten sem indultak együtt.

Jegyzetek

1. Arthur legendás brit király tizenkét lovagja kerek asztalnál étkezett, ami mindnyájuk egyenlőségét jelképezte. [VISSZA]

2. Üdvözlégy Mária, malaszttal teljes… [VISSZA]

3. Szolgálatodra [VISSZA]

4. Mit akarsz? [VISSZA]

5. Az istenit, micsoda bor! [VISSZA]

6. Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében. [VISSZA]

7. Hová mész, barátom? [VISSZA]